

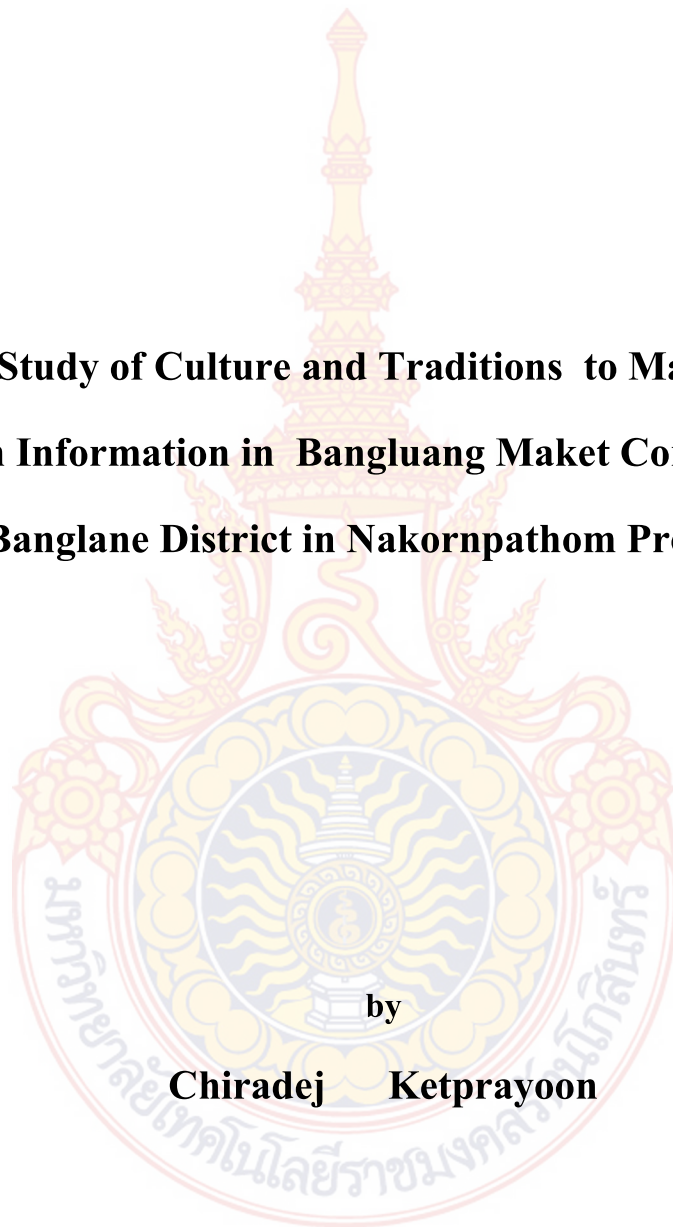
ศึกษารวบรวมวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยว
ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

โดย
จิรเดช เกตุประยูร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
All rights reserved
งบประมาณ ปี 2553

**A Survey Study of Culture and Traditions to Make Tourist
Attraction Information in Bangluang Maket Community of
Banglane District in Nakornpathom Province**

by
Chiradej Ketprayoon

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

2010

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาดำรงวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์ และความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งในส่วนของหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พลศักดิ์ จิรไกรศิริ ที่ได้ช่วยกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ในการทำวิจัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณเทศบาลบางหลวง และผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ผู้อาวุโส ผู้นำชุมชน กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตลอดจนประชาชนตลาดบางหลวง ที่ให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือด้วยดีในการศึกษานี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ภูษิต แสงประดับ ที่ช่วยอนุเคราะห์ประมวลผลข้อมูล และอาจารย์ทรงสิทธิ์ สอนรอด ที่อนุเคราะห์แปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ และขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ อาจารย์และเพื่อน ๆ ที่ให้กำลังใจในการทำวิจัยจนสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่านภายในหน่วยงาน ที่คอยช่วยเป็นผู้ประสานงาน อำนวยความสะดวกในเรื่องต่าง ๆ และท้ายสุดที่จะขาดเสียมิได้ ในการทำวิจัยครั้งนี้ก็คือ ต้องขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่สนับสนุนทุนในการทำวิจัย

จิรเดช เกตุประยูร

16 มีนาคม 2553

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RD 2553

ชื่อโครงการ : ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอ
บางเลน จังหวัดนครปฐม

ชื่อนักวิจัย : นายจิรเดช เกตุประยูร

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา สำรวจวัฒนธรรม ที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 2) เพื่อศึกษา สำรวจ ประเพณีที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม 3) เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ผู้อาวุโสในชุมชน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำหน้าที่ในชุมชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ 2) นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีตอบแบบสอบถาม 3) ประชาชนตลาดบางหลวง จำนวน 40 คน ใช้วิธีตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า ตลาดบางหลวง เป็นสถานที่เหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ความสามารถในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับ ปานกลาง คือ 3.47 แต่มีข้อจำกัด ในสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูงบางอย่างได้แก่ ป้ายเตือนข้อระวังแก่นักท่องเที่ยว หน่วยปฐมพยาบาล ที่พักค้างคืน และการบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว

สำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม สิ่งที่มีความนิยมนิยมสูงสุด คือ รูปแบบของสถาปัตยกรรมของตัวตลาด มีความถี่ 18 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ส่วนกิจกรรมท่องเที่ยวด้านประเพณี สิ่งที่มีความนิยมนิยมสูงสุดคือ ประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีน มีความถี่ 19 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 50 คน สำหรับความพึงพอใจ ต่อการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ซึ่งจัดทำขึ้นโดยผู้ศึกษา ผลจากความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวง อยู่ในระดับ ปานกลาง คือค่าเฉลี่ย 3.41

E-mail Address : chiradej1@hotmail.com

ระยะเวลาโครงการ : ตุลาคม 2552 – มีนาคม 2553

Abstract

Code of project : RD 2553

Project name : A Survey Study of Culture and Traditions to Make Tourist Attraction Information in Bangluang Maket Community of Banglane District in Nakornpathom Province

Resercher name : Chiradej Ketprayoon

The purposes of this study are to 1) study and survey the important culture in Banglaung market community of Banglane District in Nakhonpathom province 2) to survey the magnificent traditions in Banglaung market community of Banglane district in Nakhonpathom province 3) to make tourist attraction information about the culture and traditions in Banglaung market community of Banglane district in Nakhonpathom province.

The data collection method from the 3 different samples are as follows : 1) interviewing the older people, the leader of the and the government officers in community 2) using questionnaires with 50 Thai tourists traveling to Bangluang market 3) also using questionnaires with the 40 Banluang market residents.

From the results of the research , it is found that Banluang market is the suitable tourist attraction, especially in terms of cultural tourism because of good attractive places , easy transport capability and basic facilities. The level of tourist opinions on attractions is at the middle level of 3.47 with the lacks of high quality facilities such as warning notices for the tourists, first aid center, tourist accommodation and tourist service center.

For the cultural tourism activities, the highest score belongs to the architecture of the Bangluang market with the frequency of 18 out of 50 samples. In traditional tourism activities, the highest score is the flag procession ceremony in Chinese New Year festival with the frequency of 19 out of 50 samples. For the people opinions on the satisfaction against the tourist attraction information in Bangluang market, it is at the average of 3.41.

E-mail Address : chiradej1@hotmail.com

Period of project : October 2009 – March 2010

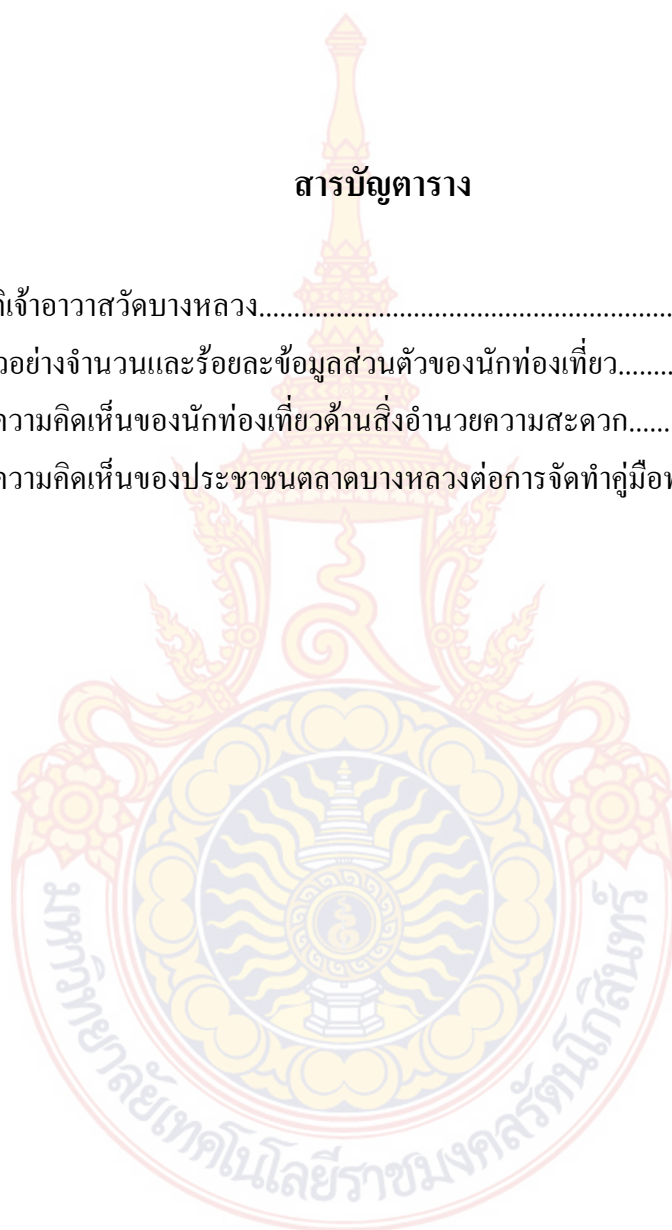
สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
แนวทางการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บริบทชุมชน.....	6
ศักยภาพของชุมชนตลาดบางหลวงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม...	9
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี.....	30
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	40
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	51
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	55
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล	58

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	61
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง.....	61
ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว.....	62
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	66
ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม.....	68
ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว.....	69
ความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวงต่อการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว.....	70
5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
สรุปผลการศึกษา.....	72
การอภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	80
ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา.....	80
ข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษากครั้งต่อไป.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก.....	88
ภาคผนวก ข.....	97
ภาคผนวก ค.....	107
ประวัติผู้วิจัย.....	118

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ประวัติเจ้าอาวาสวัดบางหลวง.....	15
2 กลุ่มตัวอย่างจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว.....	62
3 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	67
4 ระดับความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวงต่อการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว....	70

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่	หน้า
1 ภาพรายการอาหารที่นิยมของตลาดบางหลวง.....	98
2 ภาพบรรยากาศตลาดบางหลวงในอดีต.....	99
3 ภาพบรรยากาศตลาดบางหลวงในปัจจุบัน.....	100
4 ภาพศาสนสถานที่สำคัญของตลาดบางหลวง.....	101
5 ภาพกิจกรรมประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีนตลาดบางหลวง.....	102
6 ภาพกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ตลาดบางหลวง.....	103
7 ภาพกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาตลาดบางหลวง.....	104
8 ภาพกิจกรรมประเพณีลอยกระทงตลาดบางหลวง.....	105
9 แผนที่การเดินทางไปตลาดบางหลวง.....	106

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องศึกษาเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม เพราะประเพณี วัฒนธรรม เป็นวิถีชีวิตที่ได้คิดผลิตสร้างขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาในการดำรงอยู่และตอบสนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ซึ่งมีลักษณะที่ได้มาจากการเรียนรู้ มีการสั่งสมสืบทอด และปฏิบัติกันมาจนกลายเป็นปกติวิสัย และเป็นมรดกสังคม ดังนั้น การเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ของชนกลุ่มใดหรือสังคมใดย่อมทำให้เข้าใจเรื่องราววิถีชีวิตของกลุ่มชนหรือสังคมนั้น วัฒนธรรม ประเพณี เปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนวิถีชีวิตของสังคมได้เป็นอย่างดี วัฒนธรรมดังกล่าว ได้แก่ ที่อยู่อาศัย ความเชื่อ ภาษา ประเพณี และศิลปะ เป็นต้น (นฤมล เก้าเอี้ยน, 2536 : 1) วัฒนธรรมพื้นบ้านถือเป็นมรดกเก่าแก่ที่สืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่สมัยโบราณ มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่ปรากฏชัดเจน เช่น ที่บ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี ภาพเขียนสีที่ผาแต้ม จังหวัดอุบลราชธานี การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดังกล่าวส่วนใหญ่ จะกระทำกันโดยทางวาจาหรือการท่องจำ ส่วนการบันทึกเรื่องราวทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ของตนเองไว้ในลักษณะที่เป็นลายลักษณ์อักษรแทบจะไม่มีเลย (นคร พันธุ์ณรงค์, 2525 : 1)

ปัจจุบันการอนุรักษ์และสืบสานประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนา กิจกรรมวันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ ฯลฯ การปลูกฝังเรื่องความเชื่อทางวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรมอันดี ตลอดจนทั้งวัฒนธรรมในการดำรงอยู่ของสังคมต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การอนุรักษ์ รักษาสภาพแวดล้อมทางสังคมและทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ วัฒนธรรมตามวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น ล้วนแต่เป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาท้องถิ่น และสังคมในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการอนุรักษ์สืบสานประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมพื้นบ้านของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เช่น ประเพณีแห่ธงฉลองครุฑจีน ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สืบทอดตลอดมา ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเพื่อศึกษา สืบค้น วัฒนธรรม ประเพณี ที่ดีงามขึ้นมาเพื่อไม่ให้ประเพณีต่าง ๆ และวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ สูญหายไปจากชุมชนเป็นการสร้างความรัก ความสามัคคีของคนภายในชุมชน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งและเป็นการกระตุ้นเตือนให้เด็กและเยาวชนตลอดจนประชาชนในชุมชนกลับมาสนใจและเรียนรู้ เพื่อที่จะอนุรักษ์สืบสานประเพณีท้องถิ่นให้คงอยู่ในชุมชนสืบไป

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากระบบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยและรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานจากภาคเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม มีผลทำให้สังคมบางกลุ่มยึดติดกับวัตถุนิยม ทำให้ค่านิยมของสังคมที่มีมาแต่เดิมผันแปรไปตามความเปลี่ยนแปลง ทำให้มรดกทางวัฒนธรรมของไทยเราแต่เดิมถูกละเลยทอดทิ้ง ผู้คนส่วนใหญ่ หันไปรับเอาวัฒนธรรมแบบตะวันตกเข้ามาแทนที่ จนทำให้เกิดความสับสน และความไม่มั่นใจในเอกลักษณ์พื้นบ้านของตน ในสภาพการของการติดต่อสื่อสารระหว่างคนที่อยู่ห่างไกลรวดเร็วขึ้น ทำให้มีการถ่ายทอดผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างชนชาติต่างๆ และสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของสิ่งแวดล้อมได้ สำหรับชาวบ้านที่อยู่ในเขตชนบทส่วนใหญ่จะรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ศาสนา นิทานของเดิมไว้ได้นานกว่า ดังนั้นการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน นับว่าเป็นความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะเสริมสร้างให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องราวประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ได้อย่างถูกต้องอีกด้วย ชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นชุมชนหนึ่งที่นำศึกษาในเรื่องของประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ เนื่องจากชุมชนนี้มีความสมบูรณ์ครบรูปแบบ คือ มีวัด มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีสถานีอนามัยประจำตำบล มีโรงเรียน มีศาลเจ้าแม่ทับทิม สถานที่เหล่านี้มีส่วนสะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในเรื่อง ความเชื่อ ประเพณี ศาสนา วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนได้หลายลักษณะ พื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมชนตลาดบางหลวง เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน และเป็นชุมชนที่สืบเชื้อสายมาจากชาวจีน ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านการค้าขายเป็นหลัก และยังมีอาชีพอื่นบ้างแต่เป็นส่วนน้อย เช่น อาชีพทางด้านเกษตรกรรม คือ การทำนา ทำสวน ทำไร่ เป็นต้น ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจ ลักษณะ และสภาพของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพราะชุมชนในตำบลนี้มีลักษณะการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานหลายชั่วอายุคน เป็นพื้นที่ซึ่งมีเส้นทาง ติดต่อกับตัวจังหวัดนครปฐม และเส้นทางคมนาคมอื่น ๆ รวมถึงกรุงเทพมหานครสะดวกและรวดเร็ว และมีแนวโน้มการสูญเสียวัฒนธรรมชุมชนได้เช่นกัน อันเนื่องมาจาก ความเจริญด้านการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ การพัฒนาทางด้านวัตถุ เช่น ความเจริญทางการสื่อสาร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลการวิจัยครั้งนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมอื่น ๆ ของชุมชนบางหลวง เพื่อประโยชน์ในการศึกษา การท่องเที่ยวและเป็นข้อมูลของหน่วยงานในการวางแผนอนุรักษ์ พัฒนา ปรับปรุง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนแห่งนี้สืบต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษา สํารวจ วัฒนธรรม ที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.2 เพื่อศึกษา สํารวจ ประเพณีที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

2.3 เพื่อจัดทำ คู่มือท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3. ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ครั้งนี้ เป็นทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นลักษณะของการสำรวจข้อมูล เพื่อนำไปจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง โดยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

ทำการศึกษาพื้นที่ชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาเฉพาะ ทางด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ประเพณี ที่ดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมโดยมุ่งศึกษาด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **บริบทชุมชน** ศึกษาประวัติความเป็นมา ลักษณะทางกายภาพ สภาพทางสังคมและลักษณะประชากร สภาพทางเศรษฐกิจ และการประกอบอาชีพ เพื่อเป็นข้อมูล ในการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

2) **ศักยภาพ** ของชุมชนตลาดบางหลวง ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม ศึกษาถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก

3) **ความคิดเห็น** ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง ศึกษาเกี่ยวกับ ความสนใจต่อสถานที่ท่องเที่ยว ความคิดเห็น โดยจะสอบถามนักท่องเที่ยว ด้านข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

4) วิเคราะห์ข้อมูลทางวัฒนธรรม ประเพณี ของตลาดบางหลวง เพื่อสรุปจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

3.3 ขอบเขตด้านเวลา

ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตระยะเวลาในการศึกษา เป็นเวลา 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553

3.4 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย

1) กลุ่มประชากร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในพื้นที่ ที่อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ตลาดบางหลวง เช่น ครู อาจารย์

2) ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากนักท่องเที่ยว จำนวน 50 คน ซึ่งเป็นตัวแทนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2553

3) ศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากประชาชนผู้อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวง จำนวน 40 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นด้านความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

4. แนวทางการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสานคือในเบื้องต้นจะเป็นแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาข้อมูลทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนตลาดบางหลวง เพื่อนำไปสรุปวิเคราะห์เพื่อจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

ขั้นตอนต่อมา เป็นแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ คือ จะสอบถามนักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยวตลาดบางหลวง จุดประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร

และลำดับสุดท้าย นำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ที่ผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น เพื่อนำไปให้ประชาชนในตลาดบางหลวง แสดงความคิดเห็นว่า มีระดับความพึงพอใจอย่างไร ในรูปแบบของการตอบแบบสอบถาม

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

วัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งวัฒนธรรมได้แก่ ลักษณะที่บ่งชี้ถึง สิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น ในทางความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ขนบธรรมเนียมประเพณี และรวมไปถึงความเจริญงอกงามทางวัตถุและ

ไม่ใช่วัตถุ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นซึ่งจะเป็นความเจริญในทุก ๆ ด้านทั้ง สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

ประเพณี หมายถึง เฉพาะประเพณีที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นในชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งประเพณีได้แก่แนวทางปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จนกลายเป็นแบบอย่างของความคิดและการกระทำของสังคมนั้น

ชุมชน หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อยู่รวมกันในพื้นที่ชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกัน เช่น มีความรู้สึก ความเชื่อ ศาสนา ที่ใกล้เคียงกัน

คู่มือท่องเที่ยว หมายถึง คู่มือท่องเที่ยวในชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเน้นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณีที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง

แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยว ที่มุ่งในการให้นักท่องเที่ยวได้เห็นวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความรู้ และความสามารถในการทำมาหากินของชุมชนบริเวณตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

สิ่งดึงดูดใจ หมายถึง ปัจจัยที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและต้องการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง เช่น รูปแบบของสถาปัตยกรรม ศาสนสถาน อาหาร วิถีชีวิต เป็นต้น

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง สิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกในด้านต่าง ๆ ในการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง เช่น ห้องสุขา ห้องน้ำ สถานที่จอดรถ โทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น

การเข้าถึง หมายถึง การเดินทาง การคมนาคม ถนน การขนส่ง หรือปัจจัยอื่น ๆ ที่สามารถนำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังตลาดบางหลวง

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

6.1 ทำให้ทราบถึง วัฒนธรรมที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลจัดทำคู่มือท่องเที่ยว

6.2 ทำให้ทราบถึง ประเพณีที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อนำไปเป็นข้อมูลจัดทำคู่มือท่องเที่ยว

6.3 ได้คู่มือท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง“ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” สามารถสรุปเป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาได้ดังนี้

1. บริบทชุมชน
2. ศักยภาพของชุมชนตลาดบางหลวงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี
4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

1. บริบทชุมชน

1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

1) ประวัติความเป็นมาของตำบลบางหลวง ยังไม่มีหลักฐานการค้นคว้าที่แน่ชัดว่า มีความเป็นมาอย่างไร แต่มีข้อสันนิษฐานจากหลักฐานหลายอย่างว่าบริเวณนี้ เคยเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง เพราะมีพวกลูกเศรษฐีเบื่องดินเผาอยู่ทั่วไป และมีมูลดินเป็นลักษณะคูเมือง ในสมัยที่เมืองอุทองเป็นราชธานีในลุ่มแม่น้ำท่าจีน เจ้าเมืองอุทอง ได้อพยพหนีโรคห่ามาตั้งเมืองชั่วคราว ที่ตำบลบางหลวงในปัจจุบันได้มอบหมายให้พระมหะสีหลวง คุมราษฎร ชูคคูเมืองด้านหนึ่ง จากการชูคคูเมืองทำให้เกิดคลองขึ้น คลองนี้เรียกว่า “คลองบางหลวง” และพระมหะสีน้อยกุมราษฎรชูคคลองนี้ เรียกว่า “คลองบางน้อย” แต่การสร้างเมืองไม่เสร็จ พอโรคห่าหายก็ทรงอพยพราษฎร ไปสร้างเมืองที่อื่นคนรุ่นหลัง ๆ ต่อมา เข้าใจว่าบริเวณนี้ เป็นเมืองหลวงเก่า จนกระทั่งถึงสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีการตั้งเป็นมณฑล อำเภอบางเลนและตำบล บริเวณนี้จึงได้ชื่อว่า “ตำบลบางหลวง”

2) ประวัติความเป็นมาของชุมชนตลาดบางหลวง ตลาดบางหลวงเป็นชุมชนเก่าแก่นับถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2552 มีอายุกว่าร้อยปี เริ่มก่อตั้งประมาณ ร.ศ. 122 หรือ พ.ศ. 2446 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าแม่น้ำสุพรรณบุรี ด้านฝั่งตะวันตกตลาดบางหลวงเป็นตลาดเก่าแก่ของชุมชนชาวไทย และชาวจีน โดยเริ่มจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บางหลวง และโดยบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้สองชั้น ตัวตลาดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็น

ห้องแถวไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน มีด้วยกันทั้งหมด 130 ห้อง ปลูกจากหน้าตลาดจนถึงท้ายตลาด ปัจจุบันยังคงสภาพที่สวยงามและเก่าแก่ ปัจจุบันสภาพตลาดยังคงสภาพความงดงามและบรรยากาศตลาดเก่าไว้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของผู้คนชนบท ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่ได้ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สืบทอดตลอดมา ตลาดบางหลวงคือ ความงดงามทางสถาปัตยกรรม และบรรยากาศธรรมชาติ ความเป็นตลาดเก่าที่หาดูได้ยากในปัจจุบันและได้ถูกถ่ายทอดปรากฏแก่สาธารณชนในบทละคร โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อาทิ รายการตลาดสดสนามเป้า สถานที่ถ่ายทำละครโทรทัศน์เรื่องคมแฝก บ้านก้านมะยม คำขำ และยังมีวารสารต่าง ๆ อีกมากนำไปเผยแพร่ตลาดบางหลวง ทำให้ตลาดบางหลวงนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของชาว จังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะบ้านเรือนไทยหลังเก่าที่ปลูกที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับหลังตลาดบางหลวง ซึ่งมีอายุเก่าแก่และได้กำลังพัฒนาเป็นจุดท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของของตลาดบางหลวง ในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะมีอาหารมากมาหลากหลายมาจำหน่ายภายในตลาดบางหลวง ได้แก่ หวาน-คาว กุ้ง ปลา ผักผลไม้สด ๆ และภายในตลาดบางหลวงบริเวณทำน้ำทำเงินยังมีบริการล่องเรือชมแม่น้ำท่าจีน และทำบุญยังวัดต่าง ๆ ที่ติดกับตลาดบางหลวง เช่น วัดบางหลวง วัดไผ่โรงวัว ฯ จนทำให้ตลาดบางหลวงพื้นที่ จากที่เคยมีแค่ตลาดบน แต่ตอนนี้มีตลาดล่างเพิ่มขึ้น ปัจจุบันมีละครหลายเรื่อง เข้ามาถ่ายทำที่ตลาดบางหลวง และที่ทำให้ตลาดบางหลวงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นก็มาจากภาพยนตร์เรื่อง "คมแฝก"

เดิมตลาดบางหลวง เป็นแหล่งค้าขายทางน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอบางเลน เพราะมีท่าเรือสะดวกในการขนถ่ายสินค้า มีบริษัทสุพรรณชนสงฆ์ให้บริการเดินเรือจากสุพรรณบุรีไปยังสถานีรถไฟวีรราช เพื่อเดินทางระหว่างหมู่บ้านหรือเข้ากรุงเทพฯ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทน มีการสร้างถนน รถยนต์ก็มาแทนที่เรือ ทำให้การค้าขายทางน้ำเริ่มซบเซาลง แต่การค้าขายของชาวตลาดบางหลวงก็ยังคงอยู่ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านต่างๆ ให้อย่างสมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นร้านขายยาจีนสมุนไพร ร้านทำฟันปลอม ร้านทำทอง ร้านบัดกรีโลหะ ร้านทำเส้นก๋วยเตี๋ยวก็ยังคงอนุรักษ์ไว้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบางหลวงต่อไป

ปัจจุบันในวันหยุดทุกวันเสาร์/อาทิตย์ จัดให้มีตลาดเก่าริมน้ำขึ้นจะมีพ่อค้า-แม่ขายและผู้ประกอบการนำสินค้า หวาน-คาว กุ้ง ปลา ผักผลไม้สด ๆ ออกมาจำหน่ายบริเวณตลาดเก่าริมแม่น้ำท่าจีน เชิญชวนผู้มาเยี่ยมชมเยียน ได้ลิ้มชิมลองขนมหวาน อาหารรสดี ของบางหลวง มีแพริมน้ำไว้ให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อน นำอาหารมารับประทาน และสัมผัสบรรยากาศ ที่เป็นธรรมชาติ และวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชาวบางหลวง นอกจากนี้ ท่านที่ชื่นชอบและอนุรักษ์ของเก่า จะได้พบกับ

เรือนไม้สองชั้นสถาปัตยกรรมโบราณ ที่ยังคงสภาพเดิม ๆ ไว้ รอรับท่านที่จะบันทึกความทรงจำครั้งหนึ่งได้มาเยือนบางหลวง ชมบรรยากาศ ตลาดเก่าริมน้ำ

3) การจัดตั้งเป็นเทศบาล แต่เดิมนั้น ตลาดบางหลวง เป็นสุขาภิบาลตั้งเมื่อ 18 กรกฎาคม 2499 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 73 ตอนที่ 60 ลงวันที่ 3 สิงหาคม 2499 และได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบลเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาล พ.ศ. 2542 ตามโครงสร้างปัจจุบันถูกจัดเป็นเทศบาลขนาดกลาง ในปัจจุบันมี ด.ต.บำรุง วิมลชาติ ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี มีนายไพรัช ถมคำพานิชย์ และนายสฤช ไชยชิต ดำรงตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี

1.2 ลักษณะทางกายภาพของชุมชน

1) ลักษณะที่ตั้ง ตลาดบางหลวง เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน อยู่ในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ทั้งหมด 1.5 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล คือ ตำบลบางหลวง ประกอบด้วย หมู่ที่ 1,2,3,6 (บางส่วน) หมู่ 13 (บางส่วน) และหมู่ที่ 6 ตำบลหินมูล (บางส่วน) ตั้งอยู่ห่างจากจังหวัดนครปฐม ประมาณ 56 กิโลเมตร และ ห่างจากอำเภอบางเลน ประมาณ 14 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 90 กิโลเมตร โดยมีเขตติดต่อกับ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อบต.บางหลวง
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อบต.บางหลวง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อบต.หินมูล
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อบต.บางหลวง

2) ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิประเทศทั่วไป เป็นพื้นที่ราบภาคกลางตอนล่าง ในเขตลุ่มแม่น้ำท่าจีน โดยพื้นที่เป็นพื้นที่ราบลุ่มเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีป่าไม้และภูเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 2 เมตร เป็นที่ราบริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ซึ่งไหลจากทิศเหนือลงสู่ทิศใต้ จากสุพรรณบุรีผ่านชุมชนบางหลวง ไปยังจังหวัดสมุทรสาคร

3) ลักษณะภูมิอากาศ ตลาดบางหลวง มีลักษณะอากาศคล้ายภาคกลางโดยทั่ว ๆ ไป คือ มีลักษณะอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อนมี 3 ฤดู คือ

ฤดูฝน จะมีฝนตกชุก ทำให้พืชผลทางการเกษตรที่ปลูกได้ผลดี มีน้ำตลอดปีในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนตุลาคม

ฤดูหนาว อากาศไม่หนาวจัดและหนาวในระยะสั้น คือ ช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคม

ฤดูร้อน อากาศไม่ร้อนจัดมากนักเพราะอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนมีต้นไม้ มีการทำนาปรับทำสวนผลไม้ ทำการเกษตร ในบริเวณรอบ ๆ ตลาดบางหลวง จึงช่วยให้อากาศร่มรื่น ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม

1.3 สภาพทางสังคมและลักษณะประชากร

1) **สภาพทางสังคม** ประชาชนส่วนใหญ่ของตลาดบางหลวงเป็นชาวไทยเชื้อสายจีนอยู่ร่วมกันมานาน จนทำให้มีความผูกพันกัน เป็นเสมือนญาติพี่น้อง มีความห่วงใยกันมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ เพื่อเผื่อซึ่งกันและกัน ปัจจุบัน ก็ยังคงรักษาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของบรรพบุรุษเอาไว้ได้อย่างดี

2) **ลักษณะประชากร** ชุมชนตลาดบางหลวงมีประชากรรวม 2,315 คน ชาย 1,109 คน หญิง 1,206 คน มีจำนวนครัวเรือน 571 ครัวเรือน และอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางหลวง

1.4 สภาพทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

สภาพทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพของชุมชนตลาดบางหลวง ประชาชนส่วนใหญ่ค่อนข้างมีรายได้ดี มีเศรษฐกิจค่อนข้างดี เพราะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะการค้าขายให้กับนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตลาดบางหลวง ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีน้อย ได้แก่ อาชีพทำการเกษตร เช่น ทำนา ทำสวน โรงงานอุตสาหกรรม รับราชการ รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัวและอื่น ๆ

2. ศักยภาพของชุมชนตลาดบางหลวงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2.1 สิ่งดึงดูดใจ

ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว จะต้องมียสิ่งดึงดูดใจที่สามารถเป็นแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวสนใจไปเที่ยว ตลาดบางหลวง มีความพร้อมหลายประการ เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยววัฒนธรรม สรุปได้ คือ

1) **ด้านอาหาร** ตลาดบางหลวงเป็นแหล่งอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวบางหลวงแปลก และอร่อยจำนวนมาก ได้รับการกล่าวขานขนานนามว่า "เป็นดินแดนวัฒนธรรมไทยจีนขนมหวาน อาหารอร่อย" อาทิ เป็ยะสูตรจีนโบราณ ข้าวเกรียบปากหม้อ ไข่ฝักที่ไม่เหมือนใคร หมูสะเต๊ะ เป็ดพะโล้ กวยจั๊บน้ำใส ขนมจีบไส้หน่อไม้ และไส้ฝักที่แสนอร่อย กาแฟสูตรโบราณ บดเมล็ดเอง และยังมีขนมไทย ๆ ที่ทำใหม่ สดทุกวัน สำหรับท่านที่มีโอกาสเดินทางไปในวันชีวิตหรือวันตรุษจีน ท่านจะได้พบกับประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีนที่สวยงาม และได้สักการะเทพเจ้าที่โรงเจบ้านสกตึง พร้อมกับพักผ่อนชื่นชมทัศนียภาพที่แพรมน้ำท่าจีนที่เทศบาลฯ มีความสุขกับการ

ให้อาหารปลาตะเพียนทอง และล่องเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำท่าจีน นมัสการหลวงปู่ทา วัดบางหลวง หลวงพ่อสุโขทัย วัดราษฎร์สามัคคี หลวงปู่คล้ายวัดศิลามูล ชมนกปากห่าง ชมค้างคาวแม่ไก่ และขอแนะนำอาหาร หวาน คาว ที่ตลาดบางหลวงยินดีให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มรสเมื่อมีโอกาสมาเยือน

2) **ด้านวิถีชีวิตชุมชน** วิถีชีวิตของผู้คนในตลาดบางหลวง ยังสามารถรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของบรรพบุรุษไว้ได้อย่างน่าภาคภูมิใจ โดยเฉพาะในการดำเนินชีวิตได้อุรักษ์รูปแบบวิถีชีวิตของประชาชนที่ยังเป็นมรดกตกทอดมาถึงปัจจุบัน เช่น ที่เรียกว่าบ้านเก่าเล่าเต็งไม้ดินแดนแห่งวัฒนธรรมไทย-จีน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน คือลักษณะของชุมชนตลาดบางหลวงจะเป็นห้องแถวไม้สองชั้น ยาวทอดจากต้นตลาดไปจนถึงท้ายตลาด มีจำนวนห้องถึง 130 ห้อง ถึงแม้จะมีอายุการก่อสร้างมากกว่าร้อยปี ก็ยังคงรักษารูปแบบสถาปัตยกรรมไว้ได้ จนถึงปัจจุบันในตรอกซอยของตลาด มีสถานที่ที่น่าสนใจหลายแห่ง เช่น บ้านเก่าเล่าเรื่อง เป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่เก็บและอนุรักษ์ภูมิปัญญาของชุมชน เพื่อเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวและอนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา เพื่อสืบทอดเป็นมรดกของชุมชน ต่อไป บ้านเก่าเล่าเรื่อง คือกำเนิดบ้านเก่าเล่าเต็งไม้ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลความเป็นมา นอกจากนี้แล้ว ก็ยังมีสถานที่ที่สนใจอีกหลายแห่ง อย่างเช่น ร้านถ่ายรูปโบราณ ร้านยาจีนโบราณ ร้านทองโบราณ สะพานแขวน วิคหนังสือหรือโรงหนังสือแพริมน้ำ สำหรับพักผ่อนหย่อนใจและชื่นชมปลาตะเพียนทอง และนอกจากนี้ ท้ายตลาดยังมีการล่องเรือชมวิถีชีวิตริมน้ำท่าจีน ชมธรรมชาติ ชมค้างคาวแม่ไก่ และไหว้พระหลวงปู่ทา เกจิอาจารย์วัดบางหลวง

3) **ด้านศาสนาและความเชื่อ** วัฒนธรรมด้านศาสนาและความเชื่อของชาวชุมชนตลาดบางหลวง มีสถานที่ดึงดูดใจหลายแห่งด้วยกัน อันดับแรกก็คือ วัดบางหลวงเป็นวัดที่อยู่บริเวณใกล้เคียงชุมชนตลาดบางหลวง มีอายุเก่าแก่ ถึง 132 ปี (พ.ศ. 2552) เป็นวัดที่ชาวตลาดบางหลวงให้ความเคารพศรัทธาและให้การอุปถัมภ์ดูแลในทุก ๆ ด้าน ร่วมกันทำนุบำรุงบูรณปฏิสังขรณ์มาโดยตลอด จะถือว่าเป็นวัดของชาวชุมชนตลาดบางหลวงก็คงไม่ผิด กิจกรรมที่น่าสนใจ ก็คือ ไหว้พระปิดทองหลวงพ่อบุญ เกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียงแห่งเมืองนครปฐม นอกจากนี้ สิ่งที่เคารพ ศรัทธาสักการะ ก็ยังมีอีกหลายแห่ง ได้แก่ ศาลอาม่า ศาลเจ้าแม่ทับทิม ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวไทยเชื้อสายจีน มีการค้นพบกะโหลกช้างและจระเข้ โรงเจบัวนงศักดิ์ มีอายุกว่า 110 ปี เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีน ค้นกำเนิดประเพณีแห่งฉลองตรุษจีน และจะขอกกล่าวถึงวัดบางหลวงไว้เป็นข้อมูลเพื่อการศึกษา ดังนี้

ประวัติวัดบางหลวง วัดบางหลวงเริ่มสร้างประมาณปี พ.ศ. 2420 โดยประชาชนชาวบางหลวงกับ พระครูส่วน วัดบางหว้า เป็นผู้ริเริ่มสร้าง เพราะเห็นว่าบางหลวงเป็นหมู่บ้านใหญ่

ยังไม่มีวัดแต่ พระครูส่วนไม่ได้อยู่จำพรรษาที่วัดบางหลวงนี้ ให้หลวงพ่อกิมเป็นเจ้าอาวาสปกครอง ซึ่งไม่ทราบประวัติท่านแน่ชัด ต่อมาหลวงพ่อกิมได้มรณภาพลง ก็มีหลวงพ่อกุ หลวงพ่อชิต หลวงพ่อรอด ปกครองติดต่อกันมาตามลำดับ เมื่อถึง พ.ศ. 2450 พระอาจารย์แฉ่ม สุขสมกิจ ซึ่งเป็นชาวบางหลวงได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสท่านได้ปลูกสร้างเสนาสนะมีกุฏิมุงด้วย แฝก คา และจากเป็นที่อยู่อาศัยให้แก่พระภิกษุสามเณร ซึ่งในครั้งนั้นมีพระภิกษุสามเณรอยู่จำพรรษาไม่ต่ำกว่า 30 รูป ในสมัยนั้นเอง พระครูอุตตการบดี (หลวงพ่อกา) วัดพะเนียงแตก ได้มาเป็นผู้ดูแลการก่อสร้างอุโบสถ และผูกพัทธสีมา จนเสร็จเรียบร้อย ในระหว่างนั้น หลวงพ่อกา ได้สร้างวัดดุมงคลขึ้น 1 รุ่น สันนิษฐานว่า ทำขึ้นเพื่อแจกบรรดาญาติโยมผู้มาร่วมทำบุญ ในการสร้างอุโบสถ และฝังลูกนิมิต เป็นเหรียญหล่อหัวนมกลมขนาดกว้าง 1.8 ซม. สูง 2.7 ซม. เป็นเนื้อโลหะสัมฤทธิ์ทองแดงและทองคำ ด้านหน้าเป็นรูปพระพุทธรูปสมัยอยุธยาสวยงามมาก ด้านหลังมีอักษรขอมคำว่าอุมะ สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ไค จำนวนเท่าใดไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัด แต่ตามคำบอกเล่าท่านได้กล่าวว่าได้ทำพิธีเททองหล่อเหรียญที่วัดบางหลวงจึงนับได้ ว่าเป็นวัดดุมงคลรุ่นแรกของหลวงพ่อกาและเป็นรุ่นแรกของวัดบางหลวงประชาชนนิยมบูชาวัดดุมงคลรุ่นนี้มากและเป็นที่รู้จักทั่วประเทศ (ปัจจุบันนี้หาได้ยากมาก) หลวงพ่อกาไป ๆ มา ๆ ระหว่างวัดบางหลวงกับวัดพะเนียงแตก จนต่อมาราว พ.ศ. 2460 พระอาจารย์แฉ่ม ได้ลาสิกขา ต่อมา ทายกทายิกาวัดบางหลวง ซึ่งมีขุนอภิบาลปัจฉิมเขต กับนายอากรเป็ยน ศรีภิญโญ และนางสมบุญ เป็นหัวหน้าได้เดินทางไปอาราธนา หลวงพ่อวัน สุวณฺโณ วัดละมุด อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มาเป็นเจ้าอาวาส หลวงพ่อวัน ได้ทำการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะที่ชำรุดทรุดโทรม ทั้งยังได้สร้างกุฏิที่ทำด้วยไม้สักทรงสมัยโบราณ รวม 11 หลัง และศาลาการเปรียญอีก 1 หลัง ในช่วงที่หลวงพ่อวันเป็นเจ้าอาวาสท่านได้จาริกไปลพบุรี และนำวัดดุมงคลจาก กรุงลพบุรีมามาก แล้วท่านก็ได้บรรจุ ไว้ใต้ฐานพระพุทธรูปปางอุ้มบาตรหน้าพระอุโบสถ เป็นพระเนื้อชินเงิน ชินตะกั่ว มีพระอุปลุต พระลีลา สองหน้าหน้าเดียว ด้านหลังมียันต์อู พระอุปลุตมี หน้าเดียวและสองหน้า พระหุยานปัจจุบันเปิดกรุแล้ว (เมื่อ พ.ศ. 2525) หายากพอสมควร ต่อมาราว ปี พ.ศ. 2464-2465 ท่านได้จัดให้มีโรงเรียนประชาบาลขึ้น โดยอาศัยศาลาการเปรียญ เป็นสถานที่เรียน พ.ศ. 2474 ได้จัดให้มีสำนักศึกษาพระปริยัติธรรมโดยมีนายเฮง นางฮวย จุฑามณี ร่วมสร้างอาคารเรียนทำด้วยไม้ผลสมคอนกรีต (ปัจจุบันยังคงอยู่) กว้าง 7 เมตร ยาว 10 เมตร มีพระภิกษุสามเณร อยู่จำพรรษาประมาณ 50-60 รูป การปกครองในตำแหน่งเจ้าอาวาส เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จนปี พ.ศ. 2479 ท่านได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลสระสี่มุม และวันต่อมา ท่านก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ จนท่านอายุได้ 86 ปี ก็มรณภาพด้วยโรคชราในวันอาทิตย์ที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2494 นับว่าท่านเป็นเจ้าคณะตำบลบางหลวงและอุปัชฌาย์องค์แรกของตำบลบางหลวง

ปี พ.ศ. 2495 พระอาจารย์ฟ่อง อากศุสโร ซึ่งมีศักดิ์ เป็นหลานหลวงปู่วัน และเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมวัดบางหลวงก็ได้รับตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสสืบมาในขณะที่ดำรงตำแหน่ง เจ้าอาวาสท่านได้ก่อสร้างกุฏิเพิ่มขึ้นอีก และยังปรับปรุงซ่อมแซมกุฏิเก่าให้มีสภาพคงเดิม ทั้งได้จัดสร้างโรงเรียนประชาบาล ศาลาการเปรียญหลังใหม่ เมรุ สุสาน และอุโบสถหลังใหม่แทนหลังเก่าที่ชำรุดทรุดโทรมมาก และได้พระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อปี พ.ศ. 2515 ต่อมาท่านก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะตำบลสระสี่มุม เมื่อปี พ.ศ. 2495 ปี พ.ศ. 2502 เป็นพระครูประทวนกรรมกร ที่พระครูฟ่อง อากศุสโร ปี พ.ศ. 2503 เป็นเจ้าคณะตำบลบางหลวง ปี พ.ศ. 2512 ได้เลื่อนสมณศักดิ์เป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นเอกที่ พระครูประภัสร์ธรรมคุณ ปี พ.ศ. 2516 ได้รับแต่งตั้ง เป็นพระอุปัชฌาย์หลวงพ่อดองท่านเป็นพระตัวอย่าง ในด้านความมกน้อย สันโดษ ชอบอยู่ในที่สงัด ไม่ยึดติดในยศถาบรรดาศักดิ์ ไม่ถือตัว ตั้งตนอยู่ในคุณธรรมอันดีงาม จนเป็นที่เคารพนับถือของเหล่าบรรพชิตและคฤหัสถ์ จนปี พ.ศ. 2525 ท่านได้ลาออกจากตำแหน่งเจ้าอาวาสและ เจ้าคณะตำบลบางหลวง ขออาศัยอยู่เป็นลูกวัดอย่างเดียว ท่านได้มรณภาพลงในวันเสาร์ที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2542 รวมอายุได้ 90 ปี 91 วัน

พระครูใบฎีกาสง่า ฆมฺมโฆโต ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสแทนพระครูประภัสร์ธรรมคุณ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ถึงปี พ.ศ. 2531 ท่านก็มีมรณภาพลงด้วยอายุ ปี พระอาจารย์จรัส ฆมฺมสุทฺโธ ซึ่งย้ายมาจากวัดราษฎร์สามัคคี ได้ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสสืบมาจนถึงปี พ.ศ. 2537 ท่านก็มีมรณภาพลงด้วยโรคชรา

พระครูปลัดมนตรี สุทธิโร ซึ่งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมวัดบางหลวงก็ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาส แต่ท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสได้ไม่นานท่านก็มีมรณภาพลงด้วยโรค หัวใจล้มเหลว

พระสุชาติ ชาตเมโธ ก็ได้รักษาการเจ้าอาวาสสืบต่อมาจนถึงปี พ.ศ. 2540 ก็ลาสิกขาไปประกอบอาชีพการงานด้านการค้าขาย

พระสวัสดิ์ ฆมฺมสุนฺทรโร ซึ่งเป็นครูสอนพระปริยัติธรรมวัดบางหลวง ก็ได้ดำรงตำแหน่งรักษาการเจ้าอาวาสสืบต่อมา จนถึงปี พ.ศ. 2542 ท่านก็ได้ลาออกจากตำแหน่งรักษาการเจ้าอาวาส และไม่นานนักท่านก็ได้ลาสิกขาบท วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ทายกทายิกาวัดบางหลวง นำโดย พ.ต.อ.สมชาย โพธิ์เย็น นายบุญมี หมอนทองและกำนันอุดม จารุพุทธิศิริพจน์ กำนันตำบลบางหลวงเป็นหัวหน้า ได้พากันไปอาราธนาพระมหาปรีชา ฐิริปัญญา ปช.7 วัดพระงาม อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม มารักษาการเจ้าอาวาส

พระมหาปริชา ฐริปญ โณ ปช.7 ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดบางหลวงเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2543 ท่านได้พัฒนาวัดสืบต่อจากเจ้าอาวาสรูปก่อนๆ จนถึงปัจจุบัน

อาคารเสนาสนะต่างๆ วัดบางหลวงได้มีการก่อสร้างเสนาสนะต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมากเป็นลำดับมา สิ่งที่น่าสนใจได้แก่

อุโบสถ กว้าง 9 เมตร ยาว 24 เมตร เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2514 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย มีช่อฟ้าใบระกา ตามแบบศิลปากร แบบ ก. สร้างเสร็จปี พ.ศ. 2527 ภายในอุโบสถมีจิตรกรรมฝาผนังรูปพุทธประวัติและพระเจ้าสิบชาติ

ศาลาการเปรียญ กว้าง 18 เมตร ยาว 35 เมตร เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2501 เป็นอาคารไม้สองชั้น แบบทรงไทย มีช่อฟ้า สร้างด้วยไม้เนื้อแข็งทั้งหลัง สร้างเสร็จปี พ.ศ. 2504

หอสวดมนต์ กว้าง 15 เมตร ยาว 31 เมตร เริ่มสร้างปี พ.ศ. ใดประวัติไม่ชัดเจน เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบทรงไทย สองชั้น มีช่อฟ้าใบระกา ชั้นบนเป็นหอสวดมนต์ ชั้นล่างเป็นหอนั่ง ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง สร้างเสร็จปี พ.ศ. ใดประวัติไม่ชัดเจน

วิหาร กว้าง 8 เมตร ยาว 15 เมตร เริ่มสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2538 เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ดัดหินแกรนิตทั้งหลัง แบบทรงไทย มีช่อฟ้าใบระกา สร้างเสร็จปี พ.ศ. 2544

กุฏิสงฆ์ จำนวน 8 หลัง เป็นอาคารไม้ 4 หลัง ครึ่งตึกครึ่งไม้ 4 หลัง

ศาลาอเนกประสงค์ (ศาลาปิดทองรอยพระพุทธรบาท) กว้าง 12 เมตร ยาว 25 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว แบบทรงไทย สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2505

ศาลาบำเพ็ญกุศล จำนวน 2 หลัง สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็กทั้ง 2 หลัง

นอกจากนี้มีอาคารเสนาสนะต่างๆ ดังนี้ คือ

ศาลาท่าน้ำ 1 หลัง กว้าง 10 เมตร ยาว 12 เมตร เป็นอาคารไม้แบบทรงไทย สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2505

โรงเรียนพระปริยัติธรรม กว้าง 7 เมตร ยาว 10 เมตร เป็นอาคารไม้สองชั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2474

โรงครัว กว้าง 10 เมตร ยาว 15 เมตร เป็นอาคารครึ่งตึกครึ่งไม้สองชั้น สร้างปี พ.ศ. 2525

กุฏิชี กว้าง 12 เมตร ยาว 14 เมตร เป็นอาคารไม้สองชั้น สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2509

เมรุ กว้าง 7 เมตร ยาว 12 เมตร สร้างด้วยคอนกรีตทั้งหลัง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2507

ศาลาพักผ่อน กว้าง 6 เมตร ยาว 9 เมตร เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2524

หอระฆัง สร้างด้วยคอนกรีตทั้งหลัง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2534

โรงเก็บครุภัณฑ์ กว้าง 8 เมตร ยาว 11 เมตร เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว สร้างปี พ.ศ. 2543

ห้องสมุด กว้าง 5 เมตร ยาว 9 เมตร เป็นอาคารคอนกรีตชั้นเดียว สร้างปี พ.ศ. 2544

ปูชนียวัตถุ วัดบางหลวงมีปูชนียวัตถุ ซึ่งประชาชนชาวบางหลวงและประชาชนทั่วไปให้ความเคารพสักการะ ได้แก่

พระประธานประจำอุโบสถ ปางมารวิชัย หน้าตักกว้าง 80 นิ้ว เป็นพระประธานประจำอุโบสถหลังแรก หลวงปู่ท้าวัดพะเนียงแตก เป็นผู้สร้างเมื่อปี พ.ศ.2453 เมื่อสร้างอุโบสถหลังใหม่เสร็จ ก็ได้นำมาประดิษฐานเป็นพระประธานประจำอุโบสถ เป็นที่สักการะบูชา และเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่วัดตลอดมาจนถึงปัจจุบัน จะเปิดให้ประชาชนปิดทองในงานประจำปี

รอยพระพุทธบาท กว้าง 33 นิ้ว ยาว 89 นิ้ว เป็นปูชนียวัตถุที่เก่าแก่มาก ไม่ทราบว่าจะสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. อะไร มีมาตั้งแต่สมัยเริ่มสร้างวัด (เริ่มสร้างวัด ประมาณปี พ.ศ.2420) ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ ณ ศาลาอเนกประสงค์ ประชาชนจะปิดทองตั้งแต่เริ่มสร้างในวันขึ้น 7-8-9 ค่ำ เดือน 4 ของทุกปี จนถึงปัจจุบัน

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร สูง 1.90 เมตร ประดิษฐานอยู่ ณ พระอุโบสถ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2453 สร้างพร้อมพระประธานประจำอุโบสถ หลวงปู่ท้าวัดพะเนียงแตกเป็นผู้สร้าง

พระพุทธรูปปางป่าเลไลย์ สูง 1.70 เมตร ประดิษฐาน ณ ศาลาอเนกประสงค์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2455 หลวงปู่ท้าวัดพะเนียงแตกเป็นผู้สร้าง

พระศรีอริยเมตไตรย์ หน้าตักกว้าง 39 นิ้ว ประดิษฐาน ณ ศาลาอเนกประสงค์ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2455 หลวงปู่ท้าวัดพะเนียงแตกเป็นผู้สร้าง

รูปหล่อหลวงปู่ท้าวัด (พระครูอุตตการบดี) วัดพะเนียงแตก และหลวงปู่วัน สุวณฺโณ หน้าตักกว้าง 29 นิ้ว ประดิษฐาน ณ วิหารวัดบางหลวง เป็นรูปเคารพที่ประชาชนร่วมกันหล่อขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2500

พระพุทธรูปปางรำพึง สูง 2.10 เมตร ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถ สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2500

รูปหล่อหลวงพ่อดอง (พระครูประภัสร์ธรรมคุณ) หน้าตักกว้าง 29 นิ้ว ประดิษฐาน ณ พระวิหาร สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2539

พระพุทธรูปปางสมาธิ หน้าตักกว้าง 80 นิ้ว ประดิษฐาน ณ พระอุโบสถหลังเก่า สร้างปี พ.ศ. 2543 (พระอุโบสถหลังเก่ารื้อทิ้งแล้ว)

โบราณวัตถุ วัดบางหลวง มีโบราณวัตถุ ซึ่งประชาชนชาวบางหลวง ได้ร่วมกันสร้างไว้ โบราณสถานที่น่าสนใจ ได้แก่

ซุ้มพระ 2 หลัง รูปทรงคล้ายมณฑป ปูนปั้นลวดลายสวยงามมาก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป อยู่หลังพระอุโบสถหลังเก่า (พระอุโบสถหลังเก่ารื้อทิ้งแล้ว) สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2457

ธรรมาสน์ 2 หลัง หลังแรกสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2461 หลังที่สองสร้างเมื่อปี พ.ศ.2467 กรมศิลปากรจัดขึ้นทะเบียนไว้แล้ว ประดิษฐานอยู่บนศาลาการเปรียญ

เจดีย์รูปทรงเรือ 2 หลัง สร้างเมื่อปี พ.ศ. 2459 กรมศิลปากรจัดขึ้นทะเบียนไว้แล้ว อยู่ข้างพระอุโบสถหลังเก่า

ตารางที่ 1 ประวัติเจ้าอาวาสวัดบางหลวง

รูปที่	ชื่อ - ฉายา	ปี พ.ศ	หมายเหตุ
1	หลวงพ่อกิม	2420	
2	หลวงพ่อกุก	ไม่ทราบแน่ชัด	
3	หลวงพ่อกษิต	ไม่ทราบแน่ชัด	
4	หลวงพ่อรอด	ไม่ทราบแน่ชัด	
5	พระอาจารย์แจ่ม สุขสมกิจ	2450-2460	ลาสิกขา
6	หลวงพ่อกวัน สุวณฺโณ	2460-2494	มาจากวัดห้วยพลู
7	พระครูประกาศ์ธรรมคุณ นธ.ตรี	2495-2525	ลาออก
8	พระครูใบฎีกาสง่า ธรรมโชโต นธ.เอก	2526-2531	มรณภาพ
9	พระอธิการจำรัส ธรรมสุโข นธ.เอก	2532-2537	มรณภาพ
10	พระครูปลัดมนตรี(แป้น)สุธีโร นธ.เอก	2538	มรณภาพ
11	พระชาติ ชาตเมโธ นธ.เอก	2538-2540 (รักษาการ)	ลาสิกขา
12	พระสวัสดิ์ ธรรมสุนทรโร นธ.เอก	2541-2542 (รักษาการ)	ลาสิกขา
13	พระมหาปริษา กุริปญฺโญ ปธ.๗	2543-ปัจจุบัน	ย้ายมาจากวัดพระงาม

4) **รูปแบบสถาปัตยกรรมของตลาด** รูปแบบการก่อสร้างมีลักษณะเป็นห้องแถวติดกัน เป็นบ้านไม้สองชั้น ตัวตลาดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน ยังคงสภาพที่สวยงามและเก่าแก่ ปัจจุบันสภาพตลาดยังคงสภาพความงดงาม และคงบรรยากาศตลาดเก่าไว้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งหาได้ยากในปัจจุบัน

5) **ประเพณีแห่งคลองเทศกาลตรุษจีน** เทศบาลตำบลบางหลวง โดยดาบตำรวจ บำรุง วิมูลชาติ ได้อุดหนุนงบประมาณจำนวนหนึ่ง ให้แก่สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวง โดยมีนายทวี มูลทองน้อย เป็นประธานฯ ร่วมกับ ชุมชนเทศบาลบางหลวง โรงเรียนเจ็ญหัว โรงเรียนวัดบางหลวง โรงเรียนบางหลวงวิทยา และชมรมฟื้นฟูวัฒนธรรมบางหลวง จัดขึ้นในเทศกาลตรุษจีน กล่าวคือ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่ง ในอดีตชุมชนตลาดบางหลวง เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน รวมตัวกันเป็นแหล่งชุมชนแล้วประกอบอาชีพค้าขาย เพราะอยู่ติดกับแม่น้ำท่าจีน ในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งถือเป็นเทศกาลปีใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีน มีกลุ่มคนจีนได้จัดขบวนงิ้วที่มีอักษรภาษาจีน ซึ่งเป็นคำมงคลต่าง ๆ 4 คำ อาทิ มั่งมีศรีสุข ร่ำรวยเงินทอง อายุมั่นขวัญยืน โชคดีมีสุข แห่รอบตลาด โดยมีบุตรหลานชาวบางหลวงแต่งชุดสีแดงสด งดงาม (ชุดกี่เพ้า) เป็นผู้ถือธงในขบวนแห่จะประกอบด้วยของมงคลต่าง ๆ เมื่อขบวนผ่านบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีการนำส้มซึ่งเป็นผลไม้มงคล มาอัญวยอวยพรแก่กัน ถือว่าเป็นสิริมงคลในเทศกาลขึ้นปีใหม่ ในปัจจุบันมีการอัญเชิญอาม่า (เจ้าแม่ทับทิม) เทพเจ้าแห่งความเมตตา และคุ้มครองป้องกันภัยต่าง ๆ มาให้ประชาชนได้สักการะเพื่อเป็นสิริมงคลอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการประกวดสาวงามที่ถือธง เป็นธิดาตรุษจีน เพิ่มสีสัน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 อีกช่องทางหนึ่งด้วย ในแต่ละปี ได้รับเกียรติจากท่าน ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม มาเป็นประธานเปิดงาน และนายอำเภอบางเลน มาร่วมงานด้วย

6) **ประเพณีสงกรานต์** ประเพณีสงกรานต์ เป็นประเพณีที่ถือกำเนิด จากประเพณีของชาวอินเดีย เป็นประเพณีเฉลิมฉลอง การเริ่มต้นปีใหม่ ซึ่งไทยเรามีใช้กันมา ตั้งแต่สมัย สุโขทัย วันเริ่มต้นปีใหม่คือวันที่ 13 เมษายน ของทุกปี ซึ่งถือปฏิบัติสืบต่อมาจนถึง พ.ศ. 2483 หลังจากนั้นทางรัฐบาลได้กำหนดเอาวันที่ 1 มกราคม เป็นวันขึ้นปีใหม่ ในเทศกาลสงกรานต์จะมีการทำบุญตักบาตร การปล่อยนก ปล่อยปลา สรงน้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ การเล่นสาดน้ำ และเล่นกีฬาพื้นเมืองต่าง ๆ ปัจจุบันชาวไทย ยังนิยมประเพณีสงกรานต์ แต่จุดหมายเพื่อกิจกรรมการบันเทิง ความสนุกสนาน การได้ไปเยี่ยมพ่อแม่ และญาติพี่น้อง มากกว่าจุดหมายอย่างอื่น

ความหมายของสงกรานต์ สงกรานต์" เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่าผ่าน หรือ เคลื่อนย้ายเข้าไป หมายถึง เวลาที่ดวงอาทิตย์เคลื่อนจากราศีหนึ่งไปสู่อีกราศีหนึ่งทุก ๆ เดือน ยกเว้นเมื่อย้ายจากราศีมีนสู่ราศีเมษ จะเรียกชื่อพิเศษว่า "มหาสงกรานต์" เพราะเป็นวันขึ้นปีใหม่ตามความเชื่อของอินเดียฝ่ายเหนือ ไทย รับผิดชอบต่อความเชื่อเกี่ยวกับวันขึ้นปีใหม่นี้มาใช้เช่นกัน แต่จะเรียกว่า "สงกรานต์" เท่านั้น สงกรานต์ตามคตินิยมโบราณ นิยมสงกราน้ำพระและผู้เฒ่าผู้แก่อันเป็นการแสดงความเคารพนับถือแสดงความกตัญญู และเพื่อความป็นสิริมงคล เพื่อให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข

สงกรานต์ เป็นประเพณีปีใหม่ประเทศไทย ลาว กัมพูชา พม่า ชนกลุ่มน้อยชาว ไตแถบเวียดนามและมณฑลยูนนานของจีน ศรีลังกาและทางตะวันออกของประเทศอินเดีย สงกรานต์เป็นคำสันสกฤต หมายถึงการเคลื่อนย้าย ซึ่งเป็นการอุปมาถึงการเคลื่อนย้ายของการ ประทับในจักรราศี หรือคือการเคลื่อนขึ้นปีใหม่ในความเชื่อของไทย และบางประเทศในเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ ชาวต่างประเทศเรียกว่า "สงครามน้ำ" สงกรานต์ เป็นประเพณีเก่าแก่ของไทยซึ่ง สืบทอดมาแต่โบราณคู่มากับประเพณีตรุษ จึงมีการเรียกรวมกันว่า ประเพณีตรุษสงกรานต์ หมายถึง ประเพณีส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับปีใหม่ คำว่าตรุษเป็นภาษาทมิฬ แปลว่าการสิ้นปี พิธีสงกรานต์ เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในสมาชิกในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง แต่ปัจจุบันได้ เปลี่ยนไปสู่สังคมในวงกว้าง และมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนทัศนคติ และความเชื่อไป ในความเชื่อ ดั้งเดิมใช้สัญลักษณ์เป็นองค์ประกอบหลักในพิธี ได้แก่ การใช้น้ำเป็นตัวแทน แก่กันกับความหมาย ของฤดูร้อน ช่วงเวลาที่พระอาทิตย์เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ ใช้น้ำรดให้แก่กันเพื่อความชุ่มชื้น มีการขอพรจากผู้ใหญ่ การรำลึกและกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับ ในชีวิตสมัยใหม่ของสังคมไทยเกิด ประเพณีกลับบ้านในเทศกาลสงกรานต์ นับวันสงกรานต์เป็นวันครอบครัว ในพิธีเดิมมีการสงกราน้ำ พระที่นำสิริมงคล เพื่อให้เป็นการเริ่มต้นปีใหม่ที่มีความสุข ปัจจุบันมีพัฒนาการและมีแนวโน้มว่า ได้มีการเสริมจนคลาดเคลื่อนบิดเบือนไป เกิดการประชาสัมพันธ์ในเชิงการท่องเที่ยวว่าเป็น 'Water Festival' เป็นภาพของการใช้น้ำเพื่อแสดงความหมายเพียงประเพณีการเล่นน้ำ การที่สังคม เปลี่ยนไป มีการเคลื่อนย้ายที่อยู่เข้าสู่เมืองใหญ่ และถึงวันสงกรานต์เป็นวัน "กลับบ้าน" ทำให้ การจราจรคับคั่งในช่วงวันก่อนสงกรานต์ วันแรกของเทศกาล และวันสุดท้ายของเทศกาล เกิด อุบัติเหตุทางถนนสูง นับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงหลายด้านของ สังคม นอกจากนี้ เทศกาลสงกรานต์ยังถูกใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งต่อคนไทย และต่อ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ

วันในเทศกาลสงกรานต์ ปฏิทินไทยในขณะนี้กำหนดให้เทศกาลสงกรานต์ตรงกับวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปี และเป็นวันหยุดราชการ อย่างไรก็ตาม ประกาศสงกรานต์อย่างเป็นทางการจะคำนวณตามหลักเกณฑ์ ในคัมภีร์สุริยศาสตร์ ซึ่งแต่โบราณมา กำหนดให้วันแรกของเทศกาล เป็นวันที่พระอาทิตย์ย้ายออกจากราศีมีนเข้าสู่ราศีเมษ เรียกว่า "วันมหาสงกรานต์" วันถัดมาเรียกว่า "วันเนา" และวันสุดท้าย เป็นวันเปลี่ยนจตุศักราชและเริ่มใช้กาลโยคประจำปีใหม่ เรียกว่า "วันเถลิงศก" จากหลักการข้างต้นนี้ ทำให้ปัจจุบันเทศกาลสงกรานต์มักตรงกับวันที่ 14-16 เมษายน (ยกเว้นบางปี เช่น พ.ศ. 2551 และ พ.ศ. 2555 ที่สงกรานต์กลับมาตรงกับวันที่ 13-15 เมษายน) ซึ่งบางปีก็อาจจะตรงกับวันใดวันหนึ่ง

ตำนานนางสงกรานต์ ตามจารึกที่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กล่าวตามพระบาลีฝ่ายรามัญว่า ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีเศรษฐีคนหนึ่ง รวยทรัพย์แต่อาภัพบุตร ตั้งบ้านอยู่ใกล้กับนักเลงสุราที่มีบุตรสองคน วันหนึ่งนักเลงสุราต่อว่าเศรษฐีจนกระทั่งเศรษฐีน้อยใจ จึงได้บวงสรวงพระอาทิตย์ พระจันทร์ ตั้งจิตอธิษฐานอยู่ว่าสามปี ก็ไร้วีแววที่จะมีบุตร อยู่มาวันหนึ่งพอถึงช่วงที่พระอาทิตย์ยกขึ้นสู่ราศีเมษ เศรษฐีได้พาบริวารไปยังต้นไทรริมน้ำ พอถึงก็ได้เอาข้าวสารลงล้างในน้ำเจ็ดครั้ง แล้วหุงบูชาอธิษฐานขอบุตรกับรุกขเทวดาในต้นไทรนั้น รุกขเทวดาเห็นใจเศรษฐี จึงเหาะไปเฝ้าพระอินทร์ ไม่ช้าพระอินทร์ก็มีเมตตาประทานให้เทพบุตรองค์หนึ่งนาม "ธรรมบาล" ลงไปปฏิสนธิในครรภ์ภรรยาเศรษฐี ไม่ช้าก็คลอดออกมา เศรษฐีตั้งชื่อให้กุมารน้อยนี้ว่า ธรรมบาลกุมาร และได้ปลุกปราสาทไว้ใต้ต้นไทรให้กุมารน้อยอยู่อาศัย ต่อมาเมื่อธรรมบาลกุมารโตขึ้น ก็ได้เรียนรู้ซึ่งภาษาคน และเรียนไตรเภทจบเมื่ออายุได้เจ็ดขวบ เขาได้เป็นอาจารย์บอกมงคลต่าง ๆ แก่คนทั้งหลาย อยู่มาวันหนึ่ง ท้าวกบิลพรหม ได้ลงมาถามปัญหาเกี่ยวกับธรรมบาลกุมาร 3 ข้อ ถ้าธรรมบาลกุมารตอบได้ก็จะตัดศีรษะบูชา แต่ถ้าตอบไม่ได้จะตัดศีรษะธรรมบาลกุมารเสีย ท้าวกบิลพรหมถามธรรมบาลกุมารว่า ตอนเช้าศรีอยู่ที่ไหน ตอนเที่ยงศรีอยู่ที่ไหน และตอนค่ำศรีอยู่ที่ไหน ทันใดนั้น ธรรมบาลกุมาร จึงขอผิดพ้องกับท้าวกบิลพรหม เป็นเวลา 7 วัน ทางธรรมบาลกุมารก็พยายามคิดค้นหาคำตอบ ล่วงเข้าวันที่ 6 ธรรมบาลกุมารก็ลงจากปราสาทมานอนอยู่ใต้ต้นตาล เขาคิดว่า ขอตายในที่ลับยังดีกว่าไปตายด้วยอาญาท้าวกบิลพรหม บังเอิญบนต้นไม้มีนกกอินทรี 2 ตัวหัวเมียเกาะทำรังอยู่ นางนกกอินทรีถามสามีว่า พรุ่งนี้เราจะไปหาอาหารแห่งใด สามีตอบนางนกว่า เราจะไปกินศพธรรมบาลกุมาร ซึ่งท้าวกบิลพรหมจะฆ่าเสีย ด้วยแก้ปัญหามาไม่ได้ นางนกกจึงถามว่า คำถามที่ท้าวกบิลพรหมถามคืออะไร สามีก็เล่าให้ฟัง ซึ่งนางนกกก็ไม่สามารถตอบได้ สามีจึงเฉลยว่า ตอนเช้า ศรีจะอยู่ที่หน้า คนจึงต้องล้างหน้าทุก ๆ เช้า ตอนเที่ยง ศรีจะอยู่ที่อก คนจึงเอาเครื่องหอมประพรมที่อก ส่วนตอนเย็น ศรีจะอยู่ที่เท้า คนจึงต้องล้างเท้าก่อนเข้านอน ธรรมบาลกุมารก็ได้

ทราบเรื่อง ที่นกกอินทรีคุยกันตลอด จึงจดจำไว้ ครั้นรุ่งขึ้น ท้าวกบิลพรหมก็มาตามสัญญาที่ให้ไว้ทุกประการ ธรรมบาลกุมารจึง นำคำตอบที่ได้ยินจากนกไปตอบกับท้าวกบิลพรหม ท้าวกบิลพรหมจึง ตรัสเรียกธิดาทั้งเจ็ดอันเป็นบาทบาจาริกาพระอินทร์มาประชุมพร้อมกัน แล้วบอกว่า เราจะตัดเศียรบูชาธรรมบาลกุมาร ถ้าจะตั้งไว้ยังแผ่นดิน ไฟก็จะไหม้โลก ถ้าจะโยนขึ้นไปบนอากาศ ฝนก็จะแล้ง ถ้าจะทิ้งในมหาสมุทร น้ำก็จะแห้ง จึงให้ธิดาทั้งเจ็ด นำพานมารองรับ แล้วก็ตัดเศียรให้นางทุงษะ ผู้เป็นธิดาองค์โต จากนั้นนางทุงษะก็อัญเชิญพระเศียรท้าวกบิลพรหมเวียนขวารอบเขาพระสุเมรุ 60 นาที แล้วเก็บรักษาไว้ในถ้ำคันธุลี ในเขาไกรลาศ จากนั้นมาทุก ๆ 1 ปี ธิดาของท้าวกบิลพรหมทั้ง 7 ก็จะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน มาทำหน้าที่อัญเชิญ พระเศียรท้าวกบิลพรหม แห่ไปรอบเขาพระสุเมรุ เป็นเวลา 60 นาที แล้วประดิษฐานตามเดิม ในแต่ละปี นางสงกรานต์แต่ละนาง จะทำหน้าที่ผลัดเปลี่ยนกัน ตามวันมหาสงกรานต์ ดังนี้

ถ้าวันอาทิตย์เป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **ทุงษะเทวี** ทรงพาหุรัดทัดทับทิม อาภรณ์แก้วปัทมราช ภักษาหารอุทุมพร (ผลมะเดื่อ) พระหัตถ์ขวาทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายทรงสังข์ เสด็จมาบนหลังครุฑ

ถ้าวันจันทร์เป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **โคราคะเทวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกปีบ อาภรณ์แก้วมุกดา ภักษาหารเตลัง (น้ำมัน) พระหัตถ์ขวาทรงขรรค์ พระหัตถ์ซ้ายทรงไม้เท้า เสด็จมาบนหลังพยัคฆ์ (เสือ)

ถ้าวันอังคารเป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **รากษสเทวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกบัวหลวง อาภรณ์แก้วโมรา ภักษาหารโลหิต พระหัตถ์ขวาทรงตรีศูล พระหัตถ์ซ้ายทรงธนู เสด็จมาบนหลังวราหะ (หมู)

ถ้าวันพุธเป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **มณฑาทิวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกจำปา อาภรณ์แก้วไพฑูรย์ ภักษาหารนมเนย พระหัตถ์ขวาทรงเข็ม พระหัตถ์ซ้ายทรงไม้เท้า เสด็จมาบนหลังคัทรภะ (ลา)

ถ้าวันพฤหัสบดีเป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **กิริณีเทวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกมณฑา อาภรณ์แก้วมรกต ภักษาหารถั่ว งา พระหัตถ์ขวาทรงขอช้าง พระหัตถ์ซ้ายทรงปิ่น เสด็จมาบนหลังคชสาร (ช้าง)

ถ้าวันศุกร์เป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **กิมิทาเทวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกจงกลนี อาภรณ์แก้วบุษราคัม ภักษาหารกล้วยน้ำ พระหัตถ์ขวาทรงขรรค์ พระหัตถ์ซ้ายทรงพิณ เสด็จมาบนหลังมहिิงสา (ควาย)

ถ้าวันเสาร์เป็นวันมหาสงกรานต์ นางสงกรานต์นาม **มโหธรเทวี** ทรงพาหุรัดทัดดอกสามหาว อারণ์แก้วนิลรัตน์ ภักษาหารเนื้อทราย พระหัตถ์ขวาทรงจักร พระหัตถ์ซ้ายทรงตรีศูล เสด็จมาบนหลังมยุรา (นกยูง)

กิจกรรมในวันสงกรานต์ กิจกรรมที่ประชาชนกระทำกันในวันสงกรานต์นั้นแตกต่างกันไป แต่กิจกรรมส่วนใหญ่ที่นิยมกระทำกัน ได้แก่

การทำบุญตักบาตร ถือว่าเป็นการสร้างบุญสร้างกุศลให้ตัวเอง และอุทิศส่วนกุศลนั้นแก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว การทำบุญแบบนี้มักจะเตรียมไว้ล่วงหน้า นำอาหารไปตักบาตรถวายพระภิกษุที่ศาลาวัด ซึ่งจัดเป็นที่รวมสำหรับทำบุญ ในวันนี้หลังจากที่ได้ทำบุญเสร็จแล้ว ก็จะมีการก่อพระทรายอันเป็นประเพณีด้วย

การรดน้ำ เป็นการอวยพรปีใหม่ ให้กันและกัน น้ำที่รดมักใช้น้ำหอมเจือด้วยน้ำธรรมดา

การสงฆ์น้ำพระ จะรดน้ำพระพุทธรูปที่บ้านและที่วัดและบางที่ จัดสงฆ์น้ำพระสงฆ์ด้วย

บั้งสุกอธิฐิ กระดูกญาติผู้ใหญ่ที่ตายแล้ว มักก่อเป็นเจดีย์ แล้วนิมนต์พระไปบั้งสุก **การรดน้ำผู้ใหญ่** คือการไปอวยพรให้ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ครูบาอาจารย์ ท่านผู้ใหญ่ มักจะนั่งลง แล้วผู้ที่รดก็จะเอาน้ำหอมเจือกับน้ำรดที่มีของท่าน ท่านจะให้ศีลให้พรผู้ที่ไปรด ถ้าเป็นพระก็จะนำผ้าสบงไปถวายให้ท่านผลัดเปลี่ยนด้วย หากเป็นฆราวาสก็จะหาผ้าถุง ผ้าขาวม้า ไปให้

การดำหัว ก็คือการรดน้ำนั่นเอง แต่เป็นคำเมืองทางภาคเหนือ การดำหัวเรียกกันเฉพาะการรดน้ำผู้ใหญ่ที่เราเคารพนับถือ ผู้สูงอายุ คือการขอขมาในสิ่งที่ได้ล่วงเกินไปแล้ว หรือการขอพรปีใหม่จากผู้ใหญ่ ของที่ใช้ในการดำหัวส่วนมากมีผ้าขนหนู มะพร้าว กล้วย และ ส้มป่อย

การปล่อยนกปล่อยปลา ถือเป็นการล้างบาปที่ทำไว้ เป็นการสะเดาะเคราะห์ร้ายให้มีแต่ความสุขความสบายในวันขึ้นปีใหม่

การนำทรายเข้าวัด ทางภาคเหนือนิยมขนทรายเข้าวัด เพื่อเป็นนิมิตโชคลาภให้มีความสุขความเจริญ เงินทองไหลมาเทมาดุจทรายที่ขนเข้าวัด

สงกรานต์ในแต่ละท้องที่ สงกรานต์ในประเทศไทยแบ่งเป็น 4 ภาคใหญ่ ๆ คือ

สงกรานต์ภาคเหนือ (สงกรานต์ล้านนา)หรือ"ประเพณีปีใหม่เมือง" อันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เริ่มตั้งแต่วันที่สงกรานต์"(13 เม.ย.) ที่มีการทำความสะอาดบ้านเพื่อความเป็นสิริมงคล "วันเนา"หรือ"วันเนา"(14 เม.ย.) วันที่ห้ามใครคำทอว่าร้ายเพราะจะทำให้โชคร้ายไปตลอดทั้งปี "วันพญาวัน"หรือ"วันเถลิงศก" (15 เม.ย.) วันนี้ชาวบ้านจะตื่นแต่เช้าทำบุญตักบาตรเข้าวัดฟังธรรม ก่อน

จะไปรดน้ำดำหัวขอขมาญาติผู้ใหญ่ในช่วงบ่าย"วันปากปี "(16 เม.ย.) ชาวบ้านจะพากันไปรดน้ำเจ้า
อวาตตามวัดต่างๆเพื่อขอขมาคารวะ และ"วันปากเดือน "(17 เม.ย.) เป็นวันที่ชาวบ้านส่งเคราะห์
ต่างๆออกไปจากตัวเพื่อปิดฉากประเพณีสงกรานต์ล้านนา

สงกรานต์ภาคอีสาน นิยมจัดกันอย่างเรียบง่าย แต่ว่ามากไปด้วยความอบอุ่น โดยคน
อีสานจะเรียกประเพณีสงกรานต์ว่า "บุญเดือนห้า" หรือ"ตรุษสงกรานต์" และจะถือฤกษ์ในวันขึ้น
15 ค่ำ เดือน 5 เวลาบ่าย 3 โมง เป็นเวลาเริ่มงานโดยพระสงฆ์จะตีกลองโหมเปิดศักราช จากนั้นญาติ
โยมจะจัดเตรียมน้ำอบหาบไปรวมกันที่ศาลาวัดเพื่อสรงน้ำพระพุทธรูป แล้วต่อด้วยการรดน้ำดำหัว
ปู่ ย่า ตา ยาย และญาติผู้ใหญ่ เพื่อขอขมาลาโทษจากนั้นก็จะเป็นการเล่นสาดน้ำสงกรานต์กันอย่าง
สนุกสนาน

สงกรานต์ภาคใต้ ตามความเชื่อของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิม ที่ภาคใต้
สงกรานต์เป็นช่วงเวลาแห่งการผลัดเปลี่ยนเทวดาผู้รักษาดวงชะตาบ้านเมือง พวกเขาจึงถือเอาวัน
แรกของสงกรานต์(13 เม.ย.)เป็น"วันส่งเจ้าเมืองเก่า" โดยจะทำพิธีสะเดาะเคราะห์สิ่งไม่ดีออกไป
ส่วน"วันว่าง"(14 เม.ย.) ชาวนครจะไปทำบุญตักบาตรที่วัด และสรงน้ำพระพุทธรูป และวันสุดท้าย
เป็น"วันรับเจ้าเมืองใหม่" (15 เม.ย.)จะทำพิธีต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ด้วยการแต่งองค์ทรงเครื่องอย่าง
สวยงามส่งท้ายสงกรานต์ประเพณีสงกรานต์

สงกรานต์ภาคกลาง เริ่มขึ้นในวันที่ 13 เมษายน เป็นวัน"มหาสงกรานต์" วันที่ 14
เป็น"วันกลาง"หรือ"วันเนา" วันที่ 15 เป็นวัน"วันเถลิงศก" ทั้ง 3 วันประชาชนจะประกอบพิธีทาง
ศาสนา มีการทำบุญตักบาตร ปล่อยนกปล่อยปลา การกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติผู้ล่วงลับ
การสรงน้ำพระ การขนทรายเข้าวัดก่อพระเจดีย์ทราย

คำทำนายเกี่ยวกับสงกรานต์ ตามตำราพรหมชาติ ฉบับหลวงได้ให้คำทำนายเกี่ยวกับ
วันสงกรานต์ไว้ดังนี้

วันมหาสงกรานต์

- ถ้าปีใดวันมหาสงกรานต์เป็นวันอาทิตย์ปีนั้นไร่นาเรียกสวน เผือกมัน มีผู้แพงแล
- ถ้าวันจันทร์เป็นวันมหาสงกรานต์ จะแพ้เสนาบดี ท้าวพระยาและนางพระยา
ทั้งหลาย
- ถ้าวันอังคารและวันเสาร์ เป็นวันมหาสงกรานต์ จะเกิดอันตรายกลางเมือง จะเกิด
เพลิงและโจรผู้ร้าย และจะเจ็บไข่นักแล
- ถ้าวันพุธ เป็นวันมหาสงกรานต์ ว่าท้าวพระยา จะได้เครื่องบรรณาการมาแต่ต่าง
เมืองแต่จะแพ้ลูกอ่อนนักแล

- ถ้าวันพฤหัสบดีเป็นวันมหาสงกรานต์ จะแพ้ข้าไท พระสงฆ์ราชาคณะจะได้รับ
ความเดือดเนื้อร้อนใจกันแล

- ถ้าวันศุกร์เป็นวันมหาสงกรานต์ ข้าวน้ำ ลูกหมากรากไม้ทั้งหลายจะอุดม แต่จะแพ้
เด็ก ฝนและพายุชุม จะเจ็บตักันมากนักแล ฯ

วันเนา

- ถ้าวันอาทิตย์เป็นวันเนา ข้าวจะตายฝอย จะได้ยินเสียงคนต่างภาษา ท้าวพระยาจะ
ร้อนใจนักแล

- ถ้าวันจันทร์เป็นวันเนา เกลือจะแพง นางพระยาจะร้อนใจ มักจะเกิดความไข้ต่าง ๆ

- ถ้าวันอังคารเป็นวันเนา หมากพลู ข้าวปลาจะแพง จะแพ้อำมาตย์มนตรีทั้งปวง

- ถ้าวันพุธเป็นวันเนา ข้าวจะแพง คนทั้งหลายจะได้รับความทุกข์ร้อน แม่หม้ายจะ
พลัดที่อยู่

- ถ้าวันพฤหัสบดีเป็นวันเนา ลูกไม้จะแพง ตระกูลทั้งหลายจะร้อนใจนักแล

- ถ้าวันศุกร์เป็นวันเนา ข้าวจะแพง แร้งกาจะตายท่า สัตว์ในป่าจะเกิดอันตราย

ถ้าวันเสาร์เป็นวันเนา ข้าวปลาจะแพง จะเกิดเพลิงกลางใจเมือง ขุนนางจะต้องโทษ
ข้าวจะตายฝอย น้ำจะน้อยกว่าทุกปี สมณชีพรามณ์จะร้อนใจนัก ผักปลาจะแพงแล ฯ

วันเถลิงศก

- ถ้าวันอาทิตย์เป็นวันเถลิงศก พระมหากษัตริย์จะรุ่งเรื่องด้วยพระเดชานุภาพ จะมีชัย
ชนะแก่ศัตรูทั่วทิศทั้งปวงแล

- ถ้าวันจันทร์เป็นวันเถลิงศก พระราชเทวี และหม่อมนางสนม ราชบริพาร จะประกอบ
ไปด้วยสุขและสมบัติทั้งปวง

- ถ้าวันอังคารเป็นวันเถลิงศก อำมาตย์มนตรีทั้งปวงจะอยู่เย็นเป็นสุข แม้จะต่อยุทธ์
ด้วยปัจจามิตร ณ ที่ใด ๆ ก็จะมีชัยชนะทุกเมื่อแล

- ถ้าวันพุธเป็นวันเถลิงศก ราชบัณฑิต ปุโรหิต โหราจารย์ จะมีสุขสำราญเป็นอันมาก

- ถ้าวันพฤหัสบดีเป็นวันเถลิงศก สมณพราหมณาจารย์ จะปฏิบัติชอบด้วยธรรมวินัย
อันประเสริฐแล

- ถ้าวันศุกร์เป็นวันเถลิงศก พ่อค้าพานิชทั้งหลาย อันไปค้าขายในประเทศต่าง ๆ จะ
ประกอบไปด้วยพัสดุเงินทอง และมีความสุขเป็นอันมากแล

- ถ้าวันเสาร์เป็นวันเถลิงศก หมู่ทแกล้วทหารทั้งปวง จะประกอบไปด้วยความสุข
และวิชาการต่าง ๆ แม้จะกระทำยุทธ์ด้วยข้าศึก ณ ที่ใด ๆ ก็จะมีชัยชนะทุกเมื่อแล ฯ

ประเพณีสงกรานต์สมัยใหม่ วันสงกรานต์เสมือนกับวันครอบครัว ที่สมาชิกกลับมา
รวมตัวกัน นอกจากนั้นยังมีการเล่นน้ำเพื่อความสนุกสนานและคลายร้อน อย่างไรก็ตามในการเล่น
น้ำในหลายกรณี มีการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล เช่น การสาดน้ำใส่ผู้ที่ไม่ต้องการเล่นสงกรานต์ การ
ลวนลามสตรีโดยการประแป้ง ถูกเนื้อต้องตัว ฯลฯ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจจะปัจจัยสำคัญ
ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาของประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์ตลาดบางหลวง เทศบาลตำบลบางหลวง โดยคาบตำรวจบำรุง
วิมลชาติ นายกเทศมนตรีตำบลบางหลวง สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวง ร่วมกับชุมชน
หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนภายในชุมชน จัดงาน "เย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์" โดยจัดให้มี
กิจกรรมตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้งพระสงฆ์สามเณร วัดบางหลวง จำนวน 39 รูป ในเวลา 8.00 น.
และขบวนอัญเชิญพระพุทธรูปพร้อมด้วยขบวนรถบุปผชาติจากชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ แห่
รอบชุมชนและตลาดบางหลวงร.ศ.122 เพื่อเป็นสิริมงคล และส่งเสริมการท่องเที่ยวในตลาดบาง
หลวง ร.ศ. 122 ช่วงบ่าย มีกิจกรรมสงฆ์พระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ การแสดงต่างๆ บนเวที และ
รับประทานอาหารร่วมกัน มีการมอบของที่ระลึก ยาสามัญประจำบ้าน และประกวดผู้สูงอายุสุขภาพ
ดีด้วย

7) **ประเพณีแห่เทียนพรรษา** ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู นับถือวัวเพราะถือว่า วัวเป็น
พาหนะของพระอิศวร เมื่อวัวตาย จะเอาไขจากวัวมาทำเป็นน้ำมันเพื่อจุดบูชาพระผู้เป็นเจ้าของที่ตน
เคารพ แต่ชาวพุทธซึ่งนับถือศาสนาพุทธจะทำเทียนเพื่อจุดบูชาพระรัตนตรัย โดยการเอาขี้ผึ้ง
มาต้มเอาขี้ผึ้ง แล้วปั้นเป็นเทียนเล่มเล็ก ๆ มีความยาวตามต้องการ เช่น ยาวเป็นคืบ หรือเป็นศอก
แล้วใช้จุดบูชาพระ

เทียนพรรษา เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ชาวพุทธจะยึดถือเป็นประเพณีนำเทียน
ไป ถวายพระภิกษุในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อปรารภณาให้ตนเองเป็นผู้เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ
ประคองแสงสว่างของดวงเทียน

เทียนพรรษา คือ เทียนขนาดใหญ่และยาวเป็นพิเศษกว่าเทียนชนิดอื่น สำหรับจุด
ในโบสถ์ตั้งแต่วันเข้าพรรษาจนถึงวันออกพรรษา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525)
การทำเทียนพรรษา มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จากการนำขี้ผึ้งมาต้มเอาขี้ผึ้งไปปั้น เป็นเทียนนำไป
ถวายพระภิกษุ เอาเทียนเล่มเล็ก ๆ หลาย ๆ เล่ม มามัดรวมกันเป็นลำต้นคล้ายกับต้นกล้วยหรือลำไม้
ไผ่ แล้วนำไปติดกับฐาน ซึ่งการมัดรวมกันแบบนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่นิยมเรียกว่า ต้นเทียน หรือต้น
เทียนพรรษา ต้นเทียนพรรษาประเภทแรก คือ "มัดรวมติดตาย" เป็นการเอาเทียนเล่มเล็ก ๆ มามัด
รวมกันบนแกนไม้ไผ่ให้เป็นต้นเทียนขนาดใหญ่ แล้วตัดกระดาษเงิน กระดาษทองเป็นลายต่าง ๆ

ติดประดับโดยรอบต้นเทียน ต่อมา มีการคิดทำต้นเทียนเป็นต้นเดี่ยว เพื่อใช้จุดให้ได้นาน โดยการใช้
 ลำไม้ไผ่ที่ทะลุปล้องเป็นแบบหล่อ เมื่อหล่อเทียนเป็นต้นเสร็จแล้ว จึงนำมาติดที่ฐาน และจัดขบวน
 แห่เทียนไปถวายพระที่วัด

การตกแต่งต้นเทียน เริ่มมีขึ้น โดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ใช้ขี้ผึ้งลนไฟหรือตากแดดให้
 อ่อน แล้วปั้นเป็นรูปดอกไม้ควนติดต้นเทียน หรือเอาขี้ผึ้งไปต้มให้ละลาย แล้วใช้ผลมะละกอ หรือ
 ผล ฟักทอง นำมาแกะเป็นลวดลาย ใช้ไม้เสียบนำไปจุ่มในน้ำขี้ผึ้ง แล้วนำไปจุ่มในน้ำเย็น แกะขี้ผึ้ง
 ออกจากแบบ ตัดและตกแต่งให้สวยงามนำไปติดที่ต้นเทียน

พ.ศ. 2482 มีช่างทองชื่อ นายโพธิ์ ส่งศรี เริ่มทำลายไทยไปประดับบนเทียน โดยมี
 การทำแบบพิมพ์ลงในแผ่นปูนซีเมนต์ซึ่งถือว่าเป็นแบบพิมพ์ หรือแม่พิมพ์ แล้วเอาขี้ผึ้งที่อ่อนตัว ไป
 กดลงบนแม่พิมพ์จะได้ขี้ผึ้งเป็นลายไทย นำไปติดกับลำต้นเทียน ต่อมา นายสวน คุณผล ได้คิด
 ทำลายให้หุ่นและสลักสี จนเห็นได้ชัด เมื่อส่งเทียนเข้าประกวดจึงได้รับรางวัลชนะเลิศ และในปี
 พ.ศ. 2497 นายประดับ ก้อนแก้ว คิดประดิษฐ์ทำหุ่นเป็น เรื่องราวพุทธประวัติ และเอาลวดลายขี้ผึ้ง
 ติดเข้าไปที่หุ่น ทำให้มีลักษณะแปลกออกไป จึงทำให้ เทียนพรรษาได้รับรางวัลชนะเลิศ และ
 ชนะเลิศมาทุกปี ในเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ พ.ศ. 2502 มีช่างแกะสลักลงในเทียนพรรษาคณ
 แรก คือ นายคำหมา แสงงาม และคณะกรรมการตัดสินให้ชนะการประกวดทำให้เกิดการประท้วง
 คณะกรรมการตัดสินทำให้ในปีต่อ ๆ มา มีการแยกประเภทต้นเทียนออกเป็น 2 ประเภทชัดเจนคือ
 (1) ประเภทติดพิมพ์ (ตามแบบเดิม) (2) ประเภทแกะสลัก

การทำเทียนพรรษา มีวิวัฒนาการเรื่อยมาไม่หยุดนิ่ง ในปี พ.ศ. 2511 ผู้คนได้พบเห็น
 ต้นเทียนพรรษาขนาดใหญ่และสูงขึ้น มีการแกะสลักลวดลายในส่วนลำต้นอย่างวิจิตรพิสดาร ใน
 ส่วนฐาน ก็มีการสร้างหุ่นแสดงเรื่องราวทางศาสนาและความเป็นไปในสังคมขณะนั้น กลายเป็น
 ประติมากรรมเทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งช่างผู้ริเริ่มในการทำต้นเทียนยุคหลังคือ นายอุดมสำห และ
 นายสมัย จันทรวิจิตร สองพี่น้อง นับเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ อันเกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน
 อย่างแท้จริง งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นงานประเพณีที่รวมความผูกพันของชุมชนท้องถิ่น
 โดยเริ่มตั้งแต่การที่ชาวบ้านร่วมบริจาคเทียนเอามาหลอม หล่อเป็นเทียนเล่มใหญ่เล่มเดียวกัน เป็น
 การแสดงออกถึงความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่คณะไปในตัว การสรรหาภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มี
 ฝีมือทางช่าง มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องการทำลวดลายไทย การแกะสลักลวดลายลงบนต้นเทียน
 การทำเทียนให้เป็นลายไทย แล้วนำไปติดบนต้นเทียน การประดับด้วยผ้าสาย ผ้าไหม ดอกไม้สด
 ล้วนแล้วแต่เป็นฝีมือของช่างในท้องถิ่น ส่วนการจัดขบวนแห่ ก็ล้วนแต่ใช้ของพื้นเมือง เช่น เครื่อง
 แต่งกายของขบวนฟ้อน จะใช้ผ้าพื้นเมืองเป็นหลัก การฟ้อนรำจะใช้ท่ารำที่ดัดแปลงมาจาก วิถีชีวิต

การทำมาหากินของชาวบ้าน เป็นทำร่ำในรูปแบบของศิลปะที่งดงาม คนตรีประกอบก็เป็น เครื่องดนตรีประจำถิ่น ผสมเข้ากับการขับร้องที่สนุกสนานเร้าใจ ทำให้งานประเพณีนี้ยิ่งใหญ่ ประชาชนต่างเฝ้ารอคอย งานแห่เทียนพรรษา เป็นงานที่ทำให้คนวัยรุ่นหนุ่มสาว ได้มีโอกาสได้ใกล้ชิดและสัมผัส กับศิลปวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด นับตั้งแต่การเข้าเป็นอาสาสมัครช่วยเหลือ เป็นลูกมือช่างของทาง วัดในการแกะสลักทำลวดลายต้นเทียน คั่นคว้าหาวิธีการทำเพ็ชรพรรษาให้ วิจิตรพิศดารงดงาม แต่ประหยัดการเข้าร่วมในขบวนแห่ จะเป็นการผสมผสานระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ เช่น การเล่นดนตรีพื้นบ้าน โปงลาง หรือเป่าแคน จะมีทั้งผู้สูงอายุและคนหนุ่มสาว ส่วนขบวนพ็อนรำ จะใช้เด็ก ๆ รุ่นเยาว์ ถึงวัยหนุ่มสาวมากกว่าคนสูงวัย ซึ่งคาดหวังได้ว่า ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น จะสืบทอดต่อไปอีกยาวไกล

ประเพณีแห่เทียนพรรษาตำบลบางหลวง เทศบาลตำบลบางหลวง โดยนายกเทศมนตรี บำรุง วิมูลชาติ ร่วมกับชุมชนเทศบาล ชุมชนที่ 1-5 โรงเรียนวัดบางหลวง โรงเรียนบางหลวงวิทยา โรงเรียนเจ็ยนหัว โรงเรียนวัดบางน้อยโน โรงเรียนบ้านลาดหลวง โรงเรียนวัดศิลามูล หน่วยงาน สถานีตำรวจภูธรบางหลวง หน่วยงานสถานีอนามัยตำบลบางหลวง หน่วยงานวงโยชวาทิตโรงเรียนกตทองวิทยา โดยนำรถต้นเทียนที่ตกแต่งสวยงาม พร้อมริ้วขบวนต่าง ๆ จำนวน 10 รถต้นเทียน ในขบวนประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการแสดงบนเวที ขบวนแฟนซี ด้านภัยเอดส์ และด้านยาเสพติด โดยนำเทียนไปถวายวัด อาทิ วัดบางหลวง วัดบางน้อยใน วัดราษฎร์สามัคคี วัดศิลามูล วัดลัญจิวาราม สำนักสงฆ์ลาดหลวง

8) **ประเพณีลอยกระทง** ลอยกระทง เป็นชื่อเรียกพิธีอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้กระทงที่มี รูปเทียน จุดไฟลอยน้ำนิยมทำในกลางเดือน 12 กระทงเป็นภาชนะที่เย็บด้วยใบตองยกขอบสูงขึ้น เพื่อให้ลอยน้ำได้ โดยเฉพาะกระทงที่ใช้ลอยในเทศกาลเดือน 12 นี้ จะทำเป็นกระทงเจิม คือทำกระทงด้วยใบตองเย็บเป็น 6 มุม หรือมากกว่านั้นมอบปากกระทง แล้วเจิมปากกระทงด้วยใบตองพับเป็นมุมแหลม ๆ สลับกันรอบ ๆ กระทงใช้กาบพลับพลึง หรือใบตอง มาเจียนให้เป็นวงกลม เท่าของกระทง ปิดปากกระทงให้เรียบร้อย ใช้เทียนเล่มเล็กเสียบด้วยไม้ก้านรูปปักไว้กลางกระทง มีรูปปัก 4 มุม หรือตามแต่จะเห็นงาม นอกจากกระทงเจิมแล้ว ประชาชนทั่ว ๆ ไปยังใช้กาบกล้วยมาทำเป็นรูปเรือบ้าง ใช้ไม้ระกำมาต่อเป็นแพเล็ก ๆ บ้าง เรือใช้วัสดุอื่นๆ ที่เหมาะสมแทนก็ได้ แต่นิยมว่าเป็นของดีเหมาะสมก็คือใบตองและกาบกล้วย เพราะประดิษฐ์และตกแต่งให้สวยงามได้ง่าย

ประวัติความเป็นมา ประเพณีลอยกระทงเป็นประเพณีโบราณของไทย แต่ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าทำกันมาตั้งแต่เมื่อไร เท่าที่ปรากฏกล่าวได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสันนิษฐานว่า เดิมทีเดิยวเห็นจะเป็นพิธีของ

พราหมณ์กระทำเพื่อบูชาพระผู้เป็นเจ้าทั้งสามคือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ต่อมาได้ถือตามแนวทางพระพุทธศาสนา มีการชักโคมเพื่อบูชาพระบรมสารีริกธาตุพระจุฬามณีในชั้นดาวดึงส์และลอยโคมเพื่อบูชารอยพระพุทธรบาท ซึ่งประดิษฐาน ณ หาดทรายแม่น้ำนัมมทา

ในสมัยสุโขทัย นางนพมาศ พระสนมของพระร่วงได้คิดทำกระทงถวายเป็นรูปดอกบัวและรูปต่างๆ ให้ทรงลอยตามสายน้ำไหล พระร่วงเจ้าทรงพอพระราชหฤทัยกระทงดอกบัวของนางนพมาศมาก จึงโปรดให้ถือเป็นเยี่ยงอย่าง ดังปรากฏในคำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์กล่าวถึงพระคำรัสของพระร่วงว่า “ ตั้งแต่นี้สืบไปเบื้องหน้า โดยลำดับกษัตริย์ในสยามประเทศถึงกาลกำหนดนักขัตตฤกษ์วันเพ็ญเดือน 12 ให้ทำโคมลอยเป็นรูปดอกบัว อุทิศสักการบูชาพระพุทธรบาทนัมมทานทีตราบเท่ากัลปาวสาน” ด้วยเหตุนี้โคมลอยรูปดอกบัวจึงปรากฏมาจนทุกวันนี้ แต่เรียกเปลี่ยนชื่อว่า “ลอยกระทงประทีป” ในครั้งนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะเสด็จประทับเรือพระที่นั่งไปถวายดอกไม้เพลิงบูชาพระรัตนตรัยทุกพระอารามหลวงที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำแล้วทอดพระเนตรการขับร้องประโคมดนตรีของประชาชน พระราชพิธีลอยกระทงในครั้งนั้นทำเป็นการใหญ่สนุกสนานมาก

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระบรมโกศ พระเจ้าแผ่นดินลังกาได้ส่งราชทูตที่เข้ามาก็ได้ชมพิธีลอยกระทงตามจดหมายราชทูตลังกาว่า “ก่อนอรุณ มีข้าราชการไทยสองคนลงมาบอกราชทูตานุทูตว่า ในคำวันนี้จะมีกระบวนแห่สมเด็จพระราชดำเนินตามชลมารคในการพระราชพิธีฝ่ายศาสนากระบวนเสด็จผ่านที่พักราชทูตมา กระบวนพิธีมรามูตานูทูตได้เห็นมีดังนี้ ตามบรรดาริมน้ำทั้งสองฟากทุกวัด ต่างปักไม้ไผ่ล่ายาวขึ้นเป็นเสาโน้มไม้ลงมาผูกเชือกชักโคมต่างๆ ครั้นได้เวลาพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาเสด็จโดยกระบวนเรือ พร้อมด้วยกรมพระราชวังบวรสถานมงคลสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ และเจ้ามหาพระยามหาอุปราช เรือที่เสด็จล้วนปิดทอง มีกัญชาคาคีและผูกม่านในลำเรือปักเชิงทองชองเงิน มีเทียนจุดตลอดลำ มีเรือข้าราชการล้วนแต่งประทีปนำเสด็จด้วยเป็นอันมาก ในการพระราชพิธีนี้ยังมีกระดาศทำเป็นรูปดอกบัวสีแดงบ้าง สีขาวบ้าง มีเทียนจุดอยู่ในนั้นปล่อยลอยตามน้ำลงมาเป็นอันมาก และมีระบำดนตรีเล่นมาในเรื่อนั้นด้วย”

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พิธีนี้นิยมทำกันเป็นการใหญ่มีหลักฐานปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งพระเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ (เจ้า บุนนาค) กล่าวไว้ว่า “ครั้นมาถึงเดือน 12 ขึ้น 15 ค่ำ แรมหนึ่ง พิธีของเปรียงนั้น เดิมได้โปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์ ฝ่ายหน้าในและข้าราชการที่มีกำลังพาหนะมากทำกระทงใหญ่ ผู้ถูกเกณฑ์คือเป็นถึงบ้างเป็น บ้าง กว้างแปดสอกบ้าง เก้าสอกบ้าง กระทงสูงตลอด 10 สอก 11 สอก ทำประกวดประชันกันต่างๆ ทำอย่างเขาพระสุเมรุทวีปทั้ง 4 บ้าง และทำเป็นกระจาดชั้น ๆ บ้าง วิจิตรไปด้วยเครื่องสด คนทำก็นับร้อยคิดในการ

ลงทุนกระทงทั้งค่าเลี้ยงคนและพระช่างเบ็ดเสร็จก็ถึง 20 ชั่ง ย่อมกว่า 20 ชั่งบ้าง กระทงนั้น วัน 14 คำ เครื่องเขียว 15 คำ เครื่องขาว วันแรมคำหนึ่ง เครื่องแดง ดอกไม้สดก็เลือกตามสีกระทง และมีจักรกลไกลต่างกันทุกกระทง มีมโหรีขับร้องอยู่ในกระทงนั้นก็มโหรีบ้าง เหลือที่จะพรรณนาว่ากระทงนั้นผู้นั้นทำอย่างนั้น ๆ กิจการประกวดประชันจะเอาชนะกัน คงวิเศษต่างๆ กัน เรือมาดูกระทงตั้งแต่บ่าย 4 โมง เรือชักลากกระทงขึ้นไปเข้าที่ตั้งแต่บ่าย 4 โมง เรือเบียดเสียดสับสนกันหลีกไม่ค่อยไหว เป็นอศจรรยเรือข้าราชการและราษฎรมาดูกันเต็มไปทั้งแม่น้ำ เวลาค่ำเสด็จพระดำเนินนำทรงลอยประทีป การทำกระทงใหญ่ในลักษณะดังกล่าวนี้ น่าจะมาแต่รัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 3 ครั้งมาถึงรัชกาลที่ 4 ทรงเห็นว่าเป็นการสิ้นเปลือง จึงโปรดให้ยกเลิกเสียและโปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์ ทำเรือลอยประทีป แทนกระทงใหญ่ถวายองค์ละลำเรียกว่า “เรือลอยประทีป” ต่อมาในรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 6 ได้ทรงฟื้นฟูพระราชพิธีนี้อีก

ในปัจจุบัน การลอยประทีปของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงกระทำเป็นการส่วนพระองค์ตามพระราชอัธยาศัยแต่พิธีของชาวบ้านยังทำกันอยู่เป็นประจำ วัตถุประสงค์ก็เพื่อ

1. เพื่อบูชารอยพระบาทที่ประดิษฐาน หาดทรายแม่น้ำนัมมทา อันเป็นการเจริญพุทธานุสติรำลึกถึงคุณค่าพระพุทธรเจ้า เช่นเดียวกับที่ผู้นับถือศาสนาพราหมณ์บูชาพระผู้เป็นเจ้าของเขา
2. เพื่อแสดงความสำนึกคุณของน้ำในแหล่งน้ำต่างๆ อันเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตซึ่งสมมุติเป็นแม่พระคงคา” และขอขมาลาโทษที่อาจทำการใดๆ อันเป็นเหตุให้แหล่งน้ำนั้นๆ ไม่สะอาด การสำนึกคุณและขอภัยถือเป็นวัฒนธรรมอันดีงามอย่างหนึ่งของไทย
3. เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจและสังสรรค์กันระหว่างผู้ไปร่วมงาน เพราะเดือน 12 เป็นฤดูกาล ที่น้ำเต็มฝั่งเมื่อถึงวันพระจันทร์ เพ็ญจะแสงงดงามมากจึงมีการลอยกระทงซึ่งทำให้เกิดแสงวอมแวมชวนให้ชื่นชม ในการลอยกระทงนั้นบางคนก็จะอธิษฐานขอสิ่งที่ตนปรารถนาหรือเสี่ยงทายเกี่ยวกับชีวิตของตนตามอัธยาศัย
4. เพื่อส่งเสริมงานช่างฝีมือในการประดิษฐ์กระทงด้วยใบตอง กาบกล้วยหรือวัสดุพื้นบ้านต่างๆ มีการประกวดกระทงส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการประดิษฐ์และงานฝีมือ
5. เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมคือ แหล่งน้ำให้ปราศจากมลภาวะ โดยตักเตือนกันมิให้มั่งก่ายทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ
6. เพื่อธำรงส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีไทย และเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยว นำรายได้มาสู่ประเทศชาติไปในขณะเดียวกัน

ประเพณีลอยกระทงตลาดบางหลวง จัดโดยเทศบาลตำบลบางหลวง ร่วมกับ สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวง หน่วยงาน องค์กร โรงเรียน ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบล บางหลวง และวัดบางหลวง ร่วมกันจัดงานประเพณีลอยกระทงตำบลบางหลวง จัดให้มีกิจกรรม ประกวดการขับร้องเพลงลูกทุ่ง การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านทางน้ำ การประกวดกระทง และประกวด นางนพมาศ ปิดทองพระพุทธรูปจำลอง มีรางวัลในการประกวด ขับร้องเพลงลูกทุ่ง และกระทง ดังนี้ ชนะเลิศ เงินรางวัล 3,000 บาท รองชนะเลิศอันดับหนึ่ง เงินรางวัล 2,000 บาท และรอง ชนะเลิศอันดับสอง 1,000 ตามลำดับ รางวัลชนะเลิศการประกวดนางนพมาศ รางวัลชนะเลิศ 5,000 บาท 3,000 บาท 2,000 บาท ตามลำดับ โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงเกียรติ จากหลายสถาบัน หลาย หน่วยงาน ให้เกียรติเป็นคณะกรรมการตัดสิน

2.2 การเข้าถึง

การเดินทางท่องเที่ยวตลาดบางหลวง สามารถเดินทางได้หลายรูปแบบตามความ พร้อมของนักท่องเที่ยว คือ

1) การเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางถนนบรมราชชนนี แยกต่างระดับ ฉิมพลี เข้าเส้นทางวงแหวนรอบนอกกรุงเทพสู่อำเภอบางบัวทอง (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) หมายเลข 340 ถึงแยกนพวงศ์ เส้นทางบางเลน-ลาดหลุมแก้ว สาย 346 เข้าอำเภอบางเลน ใช้เส้นทางบางเลน- บางหลวง (สุชาติพัฒนา สาย3351) จากสนามหลวงถึงตลาดบางหลวงระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร

2) การเดินทางจากจังหวัดนครปฐม ใช้เส้นทางสายมาลัยแมน (นครปฐม- สุพรรณบุรี) ผ่านอำเภอกำแพงแสน ผ่านมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผ่าน ทางเข้า โรงเรียนการบินกำแพงแสน กลับรถที่แยกเข้าท่าเสา เข้าถนนกระต๊อบ-บางหลวง (สาย 3231) อีก 15 กิโลเมตร ถึงตลาดบางหลวง ระยะทางรวม 55 กิโลเมตร

3) การเดินทางรถโดยสารประจำทาง จากสนามหลวง รถตู้โดยสารสนามหลวง-บาง หลวง ค่าโดยสาร 80 บาท มีรถออกทุก 45 นาที คันแรกออกจากสนามหลวงเวลา 06:40 น. และคัน สุดท้าย ออกจากบางหลวงเวลา 16.45 น.

4) การเดินทางจากนครปฐม รถโดยสารประจำทาง สายนครปฐม-วัดไผ่โรงวัว ค่า โดยสาร 35 บาท ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1.45 ชั่วโมง

5) การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวตลาดบางหลวงได้ สะดวกเพราะการคมนาคมเป็นถนนลาดยางถึงตลาดบางหลวงทุกเส้นทาง

2.3 สิ่งอำนวยความสะดวก

1) **ด้านความปลอดภัย** ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อนักท่องเที่ยว บริเวณชุมชนตลาดบางหลวงมีสถานีตำรวจ สภ.ต.บางหลวง โดยขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยดูแลความปลอดภัยตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว

2) **สถานที่จอดรถ** นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวตลาดบางหลวงมีทั้งนำรถยนต์ส่วนตัวมาเองและเดินทางมาเป็นกลุ่ม เป็นคณะ กลุ่มเล็กบ้าง กลุ่มใหญ่บ้าง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวตลาดบางหลวงก็ได้จัดสถานที่จอดรถไว้บริการ โดยไม่เก็บค่าบริการ

3) **สาธารณูปโภคพื้นฐาน** ได้แก่สิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องของน้ำประปา ไฟฟ้า ตลาดบางหลวงอยู่ในบริเวณที่มีการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานให้กับประชาชนอย่างเพียงพอ จึงไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการให้บริการหรืออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

4) **โทรศัพท์สาธารณะ** ในตลาดบางหลวงมีโทรศัพท์สาธารณะหลายจุด แต่ผู้ศึกษาคิดว่ายังไม่เพียงพอต่อการให้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรจะต้องวางแผนรองรับเกี่ยวกับตู้โทรศัพท์สาธารณะให้มีเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้ในปัจจุบันโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนตัวจะมีบทบาทมากก็ตาม แต่โทรศัพท์สาธารณะก็ยังจำเป็น

5) **ห้องน้ำและห้องสุขาสาธารณะ** ในสังคมปัจจุบันห้องส้วมหรือห้องสุขารวมถึงห้องน้ำที่ไว้คอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตของประชาชน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรมีไว้บริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ยิ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงยิ่งจะต้องคำนึงถึงให้มาก ตลาดบางหลวงมีห้องสุขาและห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาคิดว่ามีไว้ให้บริการพอสมควร แต่คิดว่าน่าจะต้องมีเพิ่มขึ้นอีก จากการสังเกตของผู้ศึกษาในเวลาที่นักท่องเที่ยวมาถึงตลาดบางหลวงในเวลาพร้อม ๆ กันหรือใกล้เคียงกัน นักท่องเที่ยวจะต้องรอกิวกันนานพอสมควร

6) **ทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว** บริเวณตลาดบางหลวงได้จัดทำทางเดินไว้สำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี พื้นที่ทำขายสินค้าไม่ล้าออกมาจึงดูสวยงามและเป็นระเบียบ นักท่องเที่ยวสะดวกในการเดินชมตลาดหรือเลือกซื้อสินค้าได้อย่างสบายใจ

7) **เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ** ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ไม่นิยมนำเงินสดติดตัวไว้จำนวนมาก ๆ เพราะมีความเสี่ยงหลายประการ เช่น กลัวเงินสูญหาย หรือกลัวการฉกชิงวิ่งราว เป็นต้น ดังนั้น ตู้ฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ จึงมีความจำเป็นในพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวก

ความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวในการใช้บริการทางการเงินในรูปแบบต่าง ๆ ตลาดบางหลวงมีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่แล้ว แต่ถ้ามีจำนวนจุดให้บริการมากกว่านี้ก็จะประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนอีกด้วย

8) สถานที่นั่งพักผ่อน ในที่นี้หมายถึงสถานที่จุดพักเหนื่อยสำหรับนักท่องเที่ยวเวลาเดินชมหรือเดินซื้อสินค้ามาพอสมควรแล้วเกิดอาการเหนื่อยหรืออ่อนล้า เช่น ผู้สูงอายุ หรือบุคคลที่ร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงอาจต้องการที่พักชั่วคราว ตลาดบางหลวงมีแพรมน้ำไว้ให้นักท่องเที่ยวไว้พักผ่อนหย่อนใจแล้ว มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว แต่ถ้าจะจัดบริการเพิ่มเติมในบริเวณตรอกหรือซอยของตลาดก็จะเป็นการดี เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะแก่ผู้สูงอายุและเด็ก เป็นต้น

9) ที่พักนักท่องเที่ยว ในที่นี้หมายถึงที่พักค้างคืนสำหรับนักท่องเที่ยว จากการที่ได้ไปสำรวจพื้นที่ ผู้ศึกษายังไม่พบสถานที่พักแรมค้างคืนไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวในตลาดบางหลวง แต่ตลาดบางหลวงอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก การเปิดให้บริการธุรกิจที่พักหรือห้องพัก อาจไม่คุ้มค่าในการลงทุนเพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไปกลับภายในวันเดียว อนาคตเมื่อตลาดบางหลวงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น สถานที่พักอาจจำเป็นสำหรับผู้เดินทางมาไกลจากภาคต่าง ๆ ของประเทศหรือนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี

คำว่า วัฒนธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Culture มีรากศัพท์มาจาก Cultura ในภาษาละติน มีความหมายว่า การเพาะปลูกหรือการปลูกฝัง ซึ่งหมายถึง มนุษย์เป็นผู้ปลูกฝังอบรมนิสัยให้เกิดความเจริญงอกงาม วัฒนธรรม เป็นคำที่ใช้กันในหลายลักษณะ หลายความหมาย ทั้งในลักษณะความหมายแคบและกว้าง ซึ่งบ่งชี้ถึงสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นในทางความคิด ความเชื่อ ศาสนา ความสามารถ ขนบธรรมเนียมประเพณี และรวมไปถึงความเจริญงอกงามทางวัตถุ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นซึ่งเป็นการเจริญในทุก ๆ ด้านทั้งสิ่งที่เป็นวัตถุและไม่ใช่วัตถุ

ความหมายของวัฒนธรรมและประเพณี

คำว่า วัฒนธรรม ถ้าพิจารณาความหมายตามรูปศัพท์ เป็นคำมาจากภาษาบาลีและสันสกฤตผสมกัน 2 คำ คือ วัฒน เป็นคำมาจากภาษาบาลีว่า วฑฺฒน แปลว่า ความเจริญงอกงาม ส่วนคำว่า ธรรม เป็นคำมาจากภาษาสันสกฤตว่า ธฺรม แปลได้ในหลายความหมาย เช่น แปลว่า ธรรมชาติ, สภาพที่ทรงไว้, ความดี, ความถูกต้อง เป็นต้น ในประเด็นที่กล่าวถึงนี้น่าจะหมายถึง

สภาพที่ทรงไว้ ดังนั้น เมื่อรวมกันแล้วระหว่างวัฒนธรรมกับธรรม จึงหมายถึง “สภาพที่ทรงไว้ซึ่งความเจริญงอกงาม”

ประเพณีเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมซึ่งเป็นวิถีชีวิตของคนในสังคม และลักษณะองค์ประกอบนี้จะปรากฏอยู่ในทุก ๆ ขั้นตอนของการดำเนินชีวิต จนกลายเป็นกระบวนการทางสังคม ประเพณีกับสังคม จึงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เมื่อสังคมวัฒนธรรม เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณีก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) ได้ให้ความหมายของประเพณีไว้ว่า ประเพณี หมายถึง สิ่งที่ยึดถือประพฤติปฏิบัติสืบ ๆ กันมาจนเป็นแบบแผน

พระยาอนุมานราชชน (2514) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประเพณี คือ ความประพฤติที่ชนหมู่หนึ่งอยู่ในที่แห่งหนึ่งถือเป็นแบบแผนกันมาอย่างเดียวกันและสืบต่อกันมานานถ้าใครในหมู่ประพฤติออกนอกแบบก็ผิดประเพณีหรือผิดจารีตประเพณี

นิพนธ์ สุขสวัสดิ์ (2524) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประเพณี คือ ความประพฤติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับของส่วนรวม สิ่งใดก็ตามเมื่อประพฤติซ้ำ ๆ กันอยู่บ่อย ๆ จนเป็นความเคยชินก็เกิดเป็นนิสัยขึ้น ความประพฤติเหมือน ๆ กันเป็นส่วนใหญ่ในหมู่คณะเรียกว่าประเพณีหรือนิสัยสังคม

ดังนั้น จากความหมายดังกล่าวแล้วข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า ประเพณี คือ แนวทางปฏิบัติของคนส่วนใหญ่ในสังคมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จนกลายเป็นแบบอย่างของความคิดและการกระทำของสังคมนั้น

เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดมากยิ่งขึ้นจึงขอなたสนะของท่านผู้รู้ นักปราชญ์ นักวิชาการต่างๆ มากกล่าวเพิ่มเติมเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณี ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะวิถีชีวิตของหมู่คณะ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน พฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่คณะผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใจอยู่ในหมู่พวกของตน

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีงามของประชาชน

เสฐียรโกเศศ นาคะประทีป (อ้างใน ทิพย์สุดา นัยทรัพย์, 2535) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือสิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือผลิตสร้างขึ้นเพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวมที่ถ่ายทอดได้ เรียนกันได้ เอาอย่างกันได้ ซึ่งเป็นผลิตผลของส่วนรวมที่มนุษย์ได้เรียนรู้มาจากคนแต่ก่อนสืบต่อเป็นประเพณีกันมา รวมทั้งเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก ความประพฤติและกิริยาอาการหรือการกระทำใด ๆ ของมนุษย์ในส่วนรวมลงรูปเป็นพิมพ์เดียวกัน และแสดงออกมาให้ปรากฏเป็นภาษา ศิลปะ ความเชื่อถือ ระเบียบประเพณี เป็นต้น และวัฒนธรรมยังหมายถึงมรดกแห่งสังคมซึ่งสังคมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม

พระยาอนุমানราชชน (ม.ป.ป.) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่มนุษย์เปลี่ยนแปลง ปรับปรุงหรือผลิตสร้างขึ้น เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวมที่ถ่ายทอดกันได้ เลียนแบบกันได้ เอาอย่างกันได้

สุพัตรา สุภาพ (2536) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมใดสังคมหนึ่งโดยที่มนุษย์เป็นผู้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีปฏิบัติ การจัดระเบียบ ตลอดจนระบบความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ โดยมีองค์ประกอบของวัฒนธรรม 4 ลักษณะ คือ

1. องค์กรวัตถุ (Instrumental and Symbolic objects) คือวัฒนธรรมที่สามารถสัมผัสจับต้องได้และมีรูปร่าง เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ ภาพเขียน เครื่องจักร โบสถ์ วิหาร และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา สัญลักษณ์ในการติดต่อสื่อความหมาย ตัวเลข เป็นต้น

2. องค์กร (Association or Organization) หมายถึง กลุ่มที่มีการจัดระเบียบหรือมีโครงสร้างอย่างเป็นทางการ มีการวางกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับและวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เป็นกลุ่มที่มีความสำคัญที่สุดในสังคมที่ซับซ้อน เช่น ครอบครัว วัด สหประชาชาติ

3. องค์กรพิธีการ (Usage) เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เช่น พิธีกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการเกิด แต่งงาน บวชนาค ตาย ซึ่งศาสนาก็เข้ามามีอิทธิพลอยู่บ้างรวมถึงพิธีการแต่งกายและรับประทานอาหาร

4. องค์กรคติ (Concepts) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ ความคิดเห็นตลอดจนอุดมการณ์ต่าง ๆ เช่น ความเชื่อกรรมเป็นเหตุจึงเจตนา การยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่

งามพิศ สัตย์สงวน (2543) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือ พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดจากการเรียนรู้ รวมทั้งผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้และนักมานุษยวิทยาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อทำความเข้าใจ ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของมนุษย์ ในสังคมต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งเข้าใจตัวเองและสังคม

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่สร้างขึ้นจนกลายเป็นทั้ง อารมณ์ ความรู้สึก และแบบแผนพฤติกรรม สามารถถ่ายทอดจากคนอีกรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างไม่สิ้นสุด

พัทธา สายหู (2514) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือแบบอย่างการดำรงชีวิตของกลุ่มซึ่งสมาชิกเรียนและถ่ายทอดกันไปด้วยการสั่งสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทิพย์สุดา นัยทรัพย์ (อ้างในเสน่ห์ นครสันติภาพ, 2541) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มิใช่เกิดขึ้นเองโดยปราศจากการเรียนรู้มาก่อน
2. เป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นผลของการเรียนรู้และการถ่ายทอดของมนุษย์ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดจากคนรุ่นก่อนมายังคนรุ่นหลัง ๆ ดำเนินต่อกันมาไม่ขาดสาย ภาษาจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของวัฒนธรรม
3. วิถีชีวิตมนุษย์ หรือเป็นแบบของการดำรงชีวิต เราสามารถจำแนกวัฒนธรรม จากสังคมหนึ่ง ออกจากอีกสังคมหนึ่งได้ โดยไม่ถือว่าเป็นวัฒนธรรมของใคร สูงต่ำ ดีหลังหรือป่าเถื่อนกว่าวัฒนธรรมหนึ่ง
4. เป็นสิ่งที่ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข (2536) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง วิถีแห่งการดำรงชีพที่มนุษย์สร้างขึ้น ตามที่มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นทั้งระบบความรู้ ความคิด หรือความเชื่อ จนมีการยอมรับปฏิบัติกันมาเป็นวิธีการหรือแบบแผน และมีการอบรมและถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อมา ตลอดจนมีการเปลี่ยนแปลงให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของมนุษย์

บุญเทียม ทองประสาน (2531) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นระบบคุณค่าที่รวบรวมมาได้จากประวัติศาสตร์ เป็นคุณค่าทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และแนวคิดที่สัมพันธ์กันเป็นโครงสร้าง มีผลต่อพฤติกรรมของคนในฐานะปัจเจกบุคคล และคนในสังคมในชีวิตจริงทั้งหมด

อมรา พงศาพิชญ์ (2538) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น กำเนิดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญชาตญาณ อาจจะเป็นการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้ หรืออาจเป็นการกำหนดพฤติกรรมและหรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน โดยได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. วัฒนธรรมในลักษณะขนบธรรมเนียม ประเพณี และความเชื่อถือ ที่เป็นสัญลักษณ์ และจับต้องไม่ได้ เป็นต้นว่า ภาษาพูด ระบบความเชื่อ กิริยามารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี
2. วัฒนธรรมในลักษณะสิ่งประดิษฐ์และสถาปัตยกรรม เป็นต้นว่า อาคารบ้านเรือน วัสดุศิลปกรรม ประติมากรรมต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นประจำทุกวัน

นียบรรณ วรณศิริ (2540) ได้กล่าวถึง วัฒนธรรม ในมุมมองของนักสังคมวิทยา ไว้ว่า วัฒนธรรม เป็นกระบวนการอบรม สั่งสอน ปลูกฝัง เพื่อให้เรียนรู้ ให้เกิดการดำรงชีวิตในรูปแบบเดียวกันของคนในสังคม และถ่ายทอดไปยังคนรุ่นหลัง ส่วนในมุมมองของนักมานุษยวิทยา กล่าวว่า วัฒนธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่กลั่นกรองมาจากความคิดที่จะหาวิธีการมาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น การกินอาหาร การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การสื่อสารความคิดต่อกัน เป็นการมองถึงพฤติกรรมพื้นฐานที่เน้นความอยู่รอดและความเป็นจริงของชีวิต ก่อนที่จะคำนึงถึงความดี ความงามใด ๆ นอกจากนี้วัฒนธรรมยังมีลักษณะเฉพาะ 4 ประการ คือ

1. วัฒนธรรม เป็นผลผลิต ของระบบความคิดมนุษย์ (Cognitive Systems) เป็นระบบทางชีวภาพ เพราะความคิดเกิดจากระบบสมอง ระบบประสาท และระบบจิตใจของมนุษย์
2. วัฒนธรรม เป็นสิ่งไม่ตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ในเมื่อวัฒนธรรมคือผลผลิตจากระบบความคิดของมนุษย์ และมนุษย์ก็มีความคิดไม่คงที่ มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ย่อมจะมีผลให้เกิดวิวัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปด้วย

3. วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่บุคคลได้มาด้วยการเรียนรู้ มนุษย์รับถ่ายทอดวัฒนธรรม ต่อ ๆ กันมา โดยการอบรม สั่งสอน บอกกล่าว การสังเกต การลองผิด ลองถูก บุคคลจะมีการเรียนรู้ วัฒนธรรมในสังคมของตนตั้งแต่เกิดจนโต

4. วัฒนธรรม เป็นสมบัติส่วนรวม บุคคลจะมีการเรียนรู้ ที่จะดำเนินชีวิต ประพฤติปฏิบัติให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นในสังคมเดียวกัน เพราะมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่โดยลำพังได้ วัฒนธรรมที่ถูกนำมาปฏิบัติในสังคม ก็จะกลายเป็นสมบัติส่วนรวมของสังคมและเป็นมรดกของชนรุ่นต่อไปของสังคมนั้น

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2535) กล่าวว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ทำให้เห็นเด่นชัด ถึงความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับสัตว์อื่น ๆ เป็นสิ่งแสดงความแตกต่างระหว่างมนุษย์กับกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมีการสืบทอดวัฒนธรรมของตนไปสู่ลูกหลาน วัฒนธรรมที่แสดงถึงลักษณะของความเป็นมนุษย์มี 6 ประการ คือ

1. ลักษณะการกินอาหาร
2. การมีที่อยู่อาศัย
3. การมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
4. ความต้องการทางเพศและเพื่อดำรงเผ่าพันธุ์
5. การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมอย่างเป็นระเบียบ
6. มีการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง

สุภาภรณ์ จันทวานิช (2529) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตโดยส่วนรวมของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งวัฒนธรรมจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นรูปธรรม คือสิ่งที่ปรากฏออกมา เป็นวัตถุ เป็นแบบแผนของพฤติกรรม เป็นเทคนิคที่ใช้กันอยู่ในสังคม
2. ส่วนที่เป็นนามธรรม คือเรื่องของความคิด ค่านิยม และความรู้สึก ซึ่งสามารถที่จะกล่าวได้ว่าวัฒนธรรมที่เป็นรูปธรรม ก็คือการปรากฏออกมาของส่วนที่เป็นวัฒนธรรมนามธรรมนั่นเอง

ธวัช ปุณโณทก (2525) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น หรือเกิดขึ้นเอง เพื่อตอบสนองความเป็นอยู่ในสังคมมนุษย์ วัฒนธรรมรวมไปถึงวิถีประเพณี อันได้แก่ มารยาท คตินิยม ชีวิตครอบครัวและวัตรธรรม ความสัมพันธ์ด้านโครงสร้างของสังคมมนุษย์ มีความหมาย 3 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์โดยการศึกษาหรือเลียนแบบ
2. วัฒนธรรมเป็นวิถีประเพณี เป็นวิถีแห่งชีวิตมนุษย์กลุ่มหนึ่ง ๆ
3. วัฒนธรรมต้องมีการสืบทอดต่อเนื่องกันไปในกลุ่มสังคมเดียวกัน

สมชาย หิรัญกิจ (2524) ได้ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม เป็นสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น มีรูปแบบ ความงดงาม และมีแนวทางในการถือปฏิบัติ มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมา โดยวิธีการเรียนรู้และเลียนแบบ วัฒนธรรมของมนุษย์แบ่งออกได้เป็น 5 สาขา ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ
2. วัฒนธรรมทางจิตใจ
3. วัฒนธรรมทางภาษา
4. วัฒนธรรมทางขนบธรรมเนียมประเพณี
5. วัฒนธรรมทางสุนทรียะคือความงาม

ยศ สันตสมบัติ (2540) ได้สรุปลักษณะวัฒนธรรมที่สำคัญไว้ 6 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมเป็นความคิดร่วมและค่านิยมทางสังคม
2. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้เปรียบเสมือนมรดกทางสังคม
3. วัฒนธรรมมีพื้นฐานมาจากการใช้สัญลักษณ์ เช่น ภาษา และสัญลักษณ์อื่น ๆ
4. วัฒนธรรมเป็นองค์รวมของความรู้และภูมิปัญญา
5. วัฒนธรรมคือกระบวนการที่มนุษย์กำหนดนิยามความหมายให้กับชีวิตและสิ่งต่าง ๆ

ที่อยู่รอบตัว เช่น อาจะออกมาในรูปของความเชื่อทางศาสนา พิธีกรรม เป็นต้น

6. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ไม่หยุดนิ่ง มีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอยู่ตลอดเวลา

สุพิศวง ธรรมพันทา (2532) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง วิธีการดำรงชีวิตของมนุษย์ที่สมาชิกนับแต่ชั้นบรรพบุรุษเป็นต้นมา ร่วมกันสร้างสมอย่างต่อเนื่อง จนเป็นลักษณะเด่นเฉพาะในสังคมมนุษย์นั้น ๆ วัฒนธรรมเป็นสิ่งอัจฉริยะและคุณค่าของมนุษยชาติ มีความสำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. วัฒนธรรมแสดงถึงอัจฉริยะภาพของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต เป็นการปรับใช้สิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า เพื่อการดำรงชีวิต แล้วถ่ายทอดสู่กันภายในกลุ่มคนนั้น ๆ เป็นความหมายเฉพาะกลุ่มที่ทำให้ชีวิตดำเนินต่อไปได้

2. วัฒนธรรมสร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมมนุษย์ เช่น การกำหนดบรรทัดฐานทางสังคมต่าง ๆ เช่น วิถีประชา ขนประเพณี กฎหมาย ค่านิยม และความเชื่อ

3. วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงความเหมือนและความต่างของสังคมมนุษย์ วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชนต่างก็มีวิถีชีวิตเฉพาะที่เป็นของตนเอง โดยมาจากการถ่ายทอดและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องมาหลายชั่วคน จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มนั้น ๆ

สามพร มณีไมตรีจิต (2535) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นแบบอย่าง หรือวิถี การดำเนินชีวิตของชุมชนแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขใน สังคมนั้น ๆ โดยวัฒนธรรม จะเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบของชีวิต และกำหนดลักษณะบรรทัดฐาน ที่ เหมาะสมในสังคม ซึ่งพิจารณาอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภท ได้แก่

1. วัฒนธรรมทางวัตถุ คือ สิ่งของ หรือวัตถุ ที่เกิดจากความคิด การประดิษฐ์คิดค้นขึ้น ของมนุษย์
2. วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ หมายถึง สิ่งที่แสดงออกในด้านความคิด ประเพณี ขนบธรรมเนียม แบบแผนของพฤติกรรมต่างๆที่ประพฤติปฏิบัติสืบต่อกันมาและเป็นที่ยอมรับใน กลุ่มชนของตนเองว่าเป็นสิ่งที่ดีงามเหมาะสม วัฒนธรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นนามธรรม

Mill and Morrison (1992) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือ ผลรวมของความเชื่อ ทศนคติ นิสัยและพฤติกรรมส่วนรวมของสังคมและสามารถถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง

Collins (1975) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง การเรียนรู้ การถ่ายทอดและ การรวมแนวความคิด กิจกรรม และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และนำมาประยุกต์ใช้ในสังคมมนุษย์เพื่อ ให้ เกิดการอยู่รอด

Dubbs and Whitney (1980) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง ระบบการเรียนรู้ที่ บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะทางพฤติกรรม และเป็นแนวทางสำหรับแบ่งส่วนพฤติกรรมของสมาชิกใน สังคม

Haviland (1975) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือผลของกฎ หรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่ สมาชิกในสังคมตั้งขึ้นมาและเห็นแล้วว่าเหมาะสมและทุกคนยอมรับ

Rosman and Rubel (1981) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึงวิถีทางการดำเนิน ชีวิตรวมถึงผลรวมของแบบแผนพฤติกรรม การกระทำ และความคิดของคน

Tylor (1897) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมของบรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่มีความ สลับซับซ้อนที่ประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศิลธรรม กฎหมาย ประเพณี อุปนิสัย ตลอดจน พฤติกรรมอื่น ๆ ที่มนุษย์แสดงออกในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม

Green (1972) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ กระบวนการถ่ายทอดทางสังคมให้ บุคคลเกิดความรู้ รู้จักวิธีปฏิบัติ มีความเชื่อ ตลอดจนเข้าใจผลิตผลทางศิลปะทั้งหลาย และดำรง รักษาสิ่งเหล่านั้นไว้ หรือเปลี่ยนแปลงไปในเวลาที่เหมาะสม

Linton (1973) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นผลงานของความรู้ ทักษะคติ แบบแผน พฤติกรรมหรือลักษณะที่สมาชิกใช้ร่วมกัน และถ่ายทอดไปยังสมาชิกรุ่นต่อมาในสังคมใดสังคมหนึ่ง

Rogers (1976) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมหมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ และเป็นที่ยอมรับปฏิบัติร่วมกันของสมาชิกในสังคม รวมทั้งมีการถ่ายทอดไปสู่สมาชิกรุ่นต่อ ๆ มา

Coltman (1989) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมได้แก่ ดนตรี นาฏศิลป์ วิจิตรศิลป์ ภาษา สถาปัตยกรรม จิตรกรรม วรรณคดี การศึกษา วิทยาศาสตร์ งานฝีมือ การเกษตร การเมืองการปกครอง ประวัติศาสตร์ ศาสนา ประเพณี อาหารและเครื่องดื่ม

Williams R. (อ้างใน Richards, 1995) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. หมายถึงเรื่องราวของกระบวนการทางสติปัญญา จิตวิญญาณ และความงดงาม
2. หมายถึงสิ่งที่เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงวิถีของคนในสังคม
3. หมายถึง การงาน การปฏิบัติการใด ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผล สติปัญญา หรือกิจกรรมด้านศิลปะต่างๆ

Clark Wissler (อ้างใน นิยพรรณ วรรณศิริ, 2540) ได้ทำการศึกษา วัฒนธรรมทั่วโลก และพบว่าทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมทางจิตใจ มีใช้อยู่ในทุกสังคมทั่วโลก ซึ่งเรียกว่าเป็นระบบวัฒนธรรมสากล อันประกอบด้วย 10 ประการ ได้แก่

1. ภาษา ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน การสื่อสารทางท่าทาง นิตาน นิยาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับภาษาทุกอย่าง
2. วัชระธรรม เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับอาหาร ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ภาชนะสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ การประกอบอาชีพ เป็นต้น
3. ศิลปะ ได้แก่ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เช่น การแกะสลัก การปั้น การวาดรูป การเล่นดนตรี การขับร้อง เป็นต้น
4. ระบบและรูปแบบของศาสนา ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนา และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของความศักดิ์สิทธิ์
5. ระบบครอบครัว ได้แก่ ครอบครัว การแต่งงาน การนับญาติ การสืบตระกูล และการใช้คำศัพท์ในการนับญาติ

6. ระบบเศรษฐกิจ และทรัพย์สิน ได้แก่ทรัพย์สินส่วนรวม และทรัพย์สินส่วนตัว ทั้งสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ กฎเกณฑ์ กฎหมาย มาตรฐานในการแลกเปลี่ยน และระบบการค้า เงินตรา การผลิต การจำหน่าย การแจกแจง การบริโภค เป็นต้น

7. ระบบการปกครองและรัฐบาล ได้แก่ระบบการเมือง ระบบนิติบัญญัติ ระบบตุลาการ และระบบควบคุมทางสังคมอื่น ๆ

8. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง สงเคราะห์ระหว่างคนต่างสังคม คนในสังคมเดียวกัน หรือสงเคราะห์ระหว่างเครือญาติ

9. การกีฬาและการละเล่น ได้แก่ การออกกำลังกายและนันทนาการที่เกี่ยวข้อง

10. ระบบความรู้ การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นิทานปรัมปราซึ่งให้ความรู้แก่คนในสังคมทางอ้อม

C. Kluchohn and W.H. Kelly (1948) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นมา เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ อาจเป็นสิ่งที่มีความหมายหรือไม่มีเหตุผลในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมของมนุษย์

C.S.Coon (1954) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือ ผลรวมทั้งหมดของวิธีต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้ และมีการถ่ายทอดจากชั่วชีวิตหนึ่งไปอีกชั่วชีวิตหนึ่งโดยการเรียนรู้

M.J. Herskovits (1955) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรม คือสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา

A.L Kroeber (1953) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมประกอบไปด้วยแบบแผนพฤติกรรมที่ได้มาโดยการเรียนรู้ และถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยใช้ระบบสัญลักษณ์นั้น เป็นผลสำเร็จที่แตกต่างกันไปในกลุ่มชนต่าง ๆ และยังรวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ที่มนุษย์สร้างขึ้นมา ส่วนประกอบของวัฒนธรรมประกอบด้วย ความคิดตามประเพณี และค่านิยมที่ติดตามมา ระบบวัฒนธรรมนั้น อาจพิจารณาในแง่หนึ่งว่า เป็นผลผลิตของการกระทำ และอีกแง่หนึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดการกระทำต่อ ๆ ไป

David Bidney (1968) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาโดยการเรียนรู้ หรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการอบรมสั่งสอน รวมทั้งความคิดของปัจเจกชนต่าง ๆ ภายในสังคมนั้น และความฉลาดเฉลียว ศิลปะ ความคิดทางสังคม และสถาบันที่สมาชิกของสังคมมักยอมรับร่วมกันและที่สมาชิกพยายามปฏิบัติตาม

J.F. Cuber (1968) ให้ความหมายไว้ว่า วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ และยังรวมผลผลิตที่เกิดจากการเรียนรู้ เช่น ทักษะ ค่านิยม สิ่งของต่าง ๆ ที่คนทำขึ้นและความรู้ที่มีอยู่ร่วมกันในกลุ่มชนหนึ่ง ๆ และมีการถ่ายทอดไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ในสังคม

แนวคิดทฤษฎีทางวัฒนธรรม ที่กล่าวมาข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า วัฒนธรรมนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใด กลุ่มหนึ่ง ซึ่งมนุษย์ได้คิดสร้างระเบียบ กฎเกณฑ์วิธีในการปฏิบัติ รวมทั้งการจัดระเบียบ ระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมาอย่างมีแบบแผน

4. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ดุษ ชุมสาย และฉุบพัน พรหมโยธี (2527) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในสถาบันหรือสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงหรือในประเทศที่น่าสนใจก็เพื่อศึกษาพิจารณาชีวิตความเป็นอยู่ในแง่มุมมานุษยวิทยา และสังคมวิทยา เพื่อชมโบราณสถาน ที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เพื่อติดตามความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยีปัจจุบัน เพื่อชมศิลปะนานาชาติหรือศิลปะ เพื่อนมัสการศูนย์ศาสนาที่สำคัญ เพื่อร่วมปฏิบัติในงานมหรหรรณ งานฉลอง และเพื่อชมงานแสดงศิลปะครั้งสำคัญ ๆ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ ความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งการเรียนรู้และความภาคภูมิใจที่มุ่งเน้นเสนอลักษณะวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดิ์ (2537) กล่าวว่า เมื่อสังคมมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม งานศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมบางอย่างก็ถูกปล่อยปละละเลยให้สูญหาย ด้วยสาเหตุของประโยชน์ใช้สอยน้อย ความไม่จำเป็นหรือไม่สะดวกต่อวิถีชีวิตสมัยใหม่ ตลอดจนอิทธิพลของความเจริญหรือความเป็นเมือง แต่เมื่อมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวมาสู่ท้องถิ่นนั้นก็กระตุ้นให้เกิดการฟื้นฟูวัฒนธรรมพื้นบ้านขึ้นมาเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว จึงก่อประโยชน์ขึ้น 2 ทาง คือ การ

อนุรักษ์หรือสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้าน ให้เป็นทรัพยากรท่องเที่ยว

บริษัท มรดกโลก จำกัด (2537) ได้สรุปไว้ในรายงานโครงการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียด การให้แสงสว่างโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นกลไกที่แยกนักท่องเที่ยวออกจากนักท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน ตั้งแต่อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ โลกทัศน์ รสนิยม และความสนใจที่ค่อนข้างไปทางการศึกษาทำให้อยากรู้อยากเห็นความแตกต่าง และความหลากหลายทางวัฒนธรรมของสถานที่ที่ไปพบเห็น เพื่อเปรียบเทียบกับของบ้านเมืองตน สะท้อนถึงความเป็นนักคิด นักจัดการที่แสวงประสบการณ์ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตมากกว่าจะสนุกอย่างเดียวแบบนักท่องเที่ยวทั้งหลายที่เอาความพึงพอใจของตนเองเป็นที่ตั้ง โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างหนึ่งอย่างใดต่อชุมชนหรือประเทศที่ตนเข้าไปเที่ยว

สภาระหว่างชาติว่าด้วยอนุสรณ์สถานและแหล่งท่องเที่ยว หรือที่เรียกว่า ไอคอมอส (ICOMOS) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่ช่วยยูเนสโกพิจารณาตัดสินแหล่งต่าง ๆ เข้าบัญชี มรดกโลก ได้ให้ข้อสังเกตว่า นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น จะเป็นผู้พร้อมจ่ายค่าบริการต่าง ๆ มากกว่าและในอัตราที่มากกว่านักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านที่พักอาศัยซึ่งจะพิดิพันกับเรื่องความสะดวกสบายหรือมากกว่าราคา หรือการเดินทางด้วยพาหนะดี ๆ อาหารดี ๆ สินค้าที่ระลึกฝีมือดีที่มีเอกลักษณ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ของประสบการณ์ หรือของแจกญาติมิตรที่บ้าน สิ่งสำคัญที่สุดคือนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมักเป็นผู้รู้ มีอายุ และประสบการณ์ชีวิตมากแล้ว จึงให้ความสนใจต่อผลกระทบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของสถานที่เขาเข้าไปเยี่ยมชม

วินิจ วีรยางกูร (2532) ที่กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้สถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวได้แก่ โรงแรม ที่พักสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวนร้านค้า ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์

มัลลิกา ศิริพิศ ได้กล่าว ถึงการท่องเที่ยวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยว เป็นศูนย์รวม สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ จึงจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกประเภท ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง เป็นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และภายในแหล่งท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่น รวมถึงการจัดบริการรับส่งในบริเวณที่พักนักท่องเที่ยว บริการเกื้อหนุนและโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

โครงการวิถีทรรศน์ : วิถีไทยการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (2540) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ต้องเปลี่ยนการท่องเที่ยว เป็นการเดินทาง ให้คนในกลุ่ม สร้างภูมิปัญญาของกลุ่มไปศึกษา ไปดู ตามความสนใจของตนเอง เป็นการเดินทางไปรู้จัก การเดินทางต้องเป็นโลกส่วนตัวไปอย่างเกรงใจ ไปอย่างเคารพต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นและชุมชน มีความสุขจากการเดินทางเป็นเป้าหมาย ไม่ใช่การไปบุกรุกพิธีกรรมความเชื่อของชาวบ้าน ไปซื้อทุกอย่างที่ขวางหน้า

2. ต้องให้การศึกษา โดยเฉพาะกับเด็ก ๆ ให้เรียนรู้ และเข้าใจการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม เพราะในโลกปัจจุบันนี้เราไม่มีทางเลือกให้นักท่องเที่ยวได้ เพราะโลกเล็กลงและเปิดกว้างมากขึ้น การเดินทางสะดวกและผู้คนนิยมเดินทางกันมาก โดยเฉพาะในประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะเป็นคนในเอเชียด้วยกันมากขึ้น เราจึงควรให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ และเยาวชนว่า เขาจะเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้อย่างไร จะได้ประโยชน์และเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนวัฒนธรรมกันได้อย่างไร หลักสูตรการเรียนการสอน วิชาการท่องเที่ยว ควรมีหลักสูตรที่สร้างภูมิคุ้มกัน ไม่ให้มีการเสพ การขายที่ไม่เคารพผู้อื่น และต้องเร่งสร้างบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ รู้เรื่องวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ไม่ใช่รู้ภาษาอย่างเดียว มีคุณเทศกัก็ต้องเป็นผู้มีความรู้ เป็นวิทยากร ไม่ใช่คนรับใช้ของนักท่องเที่ยวที่ต้องบริการทุกอย่าง

3. เราต้องเรียนรู้ ที่จะเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน ของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของเราเองด้วย เราต้องมีพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีผู้มาเยือน จะละเมิดมิได้ เพราะหากเราไม่เคารพวัฒนธรรมของเรา นักท่องเที่ยวชาติอื่นก็ไม่เคารพเช่นกัน

McIntoch and Goeldner (1986) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อจะสร้างความคุ้นเคยกับประชาชนในท้องถิ่นอื่น ๆ หรือประเทศอื่น ๆ เพื่อที่จะเข้าใจและซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมของประชาชนเหล่านั้น ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลกด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบันและอนาคต

Phillip Feifan Xie and Geoffrey Wall (2000) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม และนำพาผู้คนจากดินแดนและชาติพันธุ์ที่แตกต่างกันมาพบปะซึ่งกันและกัน

Reisinger (1994) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นความสนใจพิเศษในการสืบค้นและแสวงหาประสบการณ์ การมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมใหม่ ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความงาม สติปัญญา อารมณ์ และจิตใจ

Smith (1989) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมทำให้นักท่องเที่ยวได้ซึมซับและมองเห็นถึงวิถีชีวิตของสังคมในอดีตผ่านสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏให้เห็น เช่น แบบบ้าน งานหัตถกรรม เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน และการแต่งกาย เป็นต้น

Pigram (1993) กล่าวว่า สิ่งจูงใจสำคัญของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในเรื่องของความแตกต่างในวิถีชีวิต การแลกเปลี่ยนความรู้และความคิดซึ่งกันและกัน

Greenwood (1982) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางมนุษยชาติ ล้วนแล้วแต่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ตรง โดยมีโอกาสได้สัมผัสวัฒนธรรมที่แท้จริงของชาติต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด

Howell (1993) กล่าวว่า ผู้คนเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ก็เพื่อที่จะเรียนรู้ หาประสบการณ์ และความบันเทิง นักท่องเที่ยวบางกลุ่มเห็นว่า คนท้องถิ่นที่มีวัฒนธรรมที่แปลกและโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ก็สามารถเป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวได้เช่นกัน สิ่งที่ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้โดดเด่นก็คือ การที่นักท่องเที่ยวสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ ความรู้และมุมมองทางด้านวัฒนธรรมที่กว้างไกล

Swarbrooke (2000) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการเดินทางเพื่อศึกษา และเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และเทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่มีมานานแล้วและที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ

Lickorish and Jenkins (1997) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการเข้าไปสัมผัสกับประเพณี ทัศนคติและแบบแผนการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมนั้น ๆ

Coltman (อ้างใน กุสวัศดี สุขเลี้ยง, 2545) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสรุปได้ 9 ประการ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนท้องถิ่น เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยว ที่มีต่อเศรษฐกิจในสังคม
2. การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องขึ้นอยู่กับจุดประสงค์และความต้องการของชุมชนว่า จะต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด

3. วิธีการและความถี่ ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว ควรได้รับความเห็นชอบจากประชาชนในท้องถิ่น เพราะจะเป็นเครื่องวัดความต้องการประเภท และจำนวนนักท่องเที่ยวของท้องถิ่นนั้น ๆ

4. ควรมีความร่วมมือกันระหว่าง ภาครัฐและเอกชน ในการพยายามที่จะทำให้ท้องถิ่นเป็นสถานที่พักผ่อนที่มีความสมบูรณ์และมีคุณภาพ

5. ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ไม่ควรให้มีผลกระทบต่อประชาชน ในท้องถิ่น ผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนจึงต้องมีความระมัดระวัง และต้องวางแผนรองรับในเรื่องนี้เพื่อที่จะรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมของท้องถิ่นให้คงอยู่

6. เงินทุน และแรงงาน รวมทั้งนักบริหารทางการท่องเที่ยว ควรมาจากชุมชน ของท้องถิ่น เพื่อที่ท้องถิ่นจะสามารถควบคุมการพัฒนาทางการท่องเที่ยว ให้เป็นไปในทิศทาง ที่ต้องการได้

7. ควรเปิดโอกาสให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม และงานเทศกาลที่จัดขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยว

8. เรื่องราว และงานเทศกาลที่จัดขึ้น ในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องสะท้อน ให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพภูมิศาสตร์ของท้องถิ่น

9. ก่อนที่จะลงมือพัฒนา การท่องเที่ยว ควรพยายาม ขจัดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนให้เรียบร้อย

Inskeep (1991) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลายประเภท ได้แก่ โบราณคดี ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีรูปแบบเฉพาะ เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต การแต่งกาย ศิลปหัตถกรรม กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจ เช่น การปลูกชาหรือยางพารา ความแตกต่างระหว่างในเมืองกับชนบท พิพิธภัณฑ์ เทศกาลต่าง ๆ รวมถึงบันเทิง และกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจด้วย

World Tourism Organization (อ้างอิงใน Richards, 1995) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการเคลื่อนไหวของผู้คนที่เกิดขึ้นจากปัจจัยกระตุ้นทางวัฒนธรรม เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การชื่นชมกับงานศิลปวัฒนธรรม ประเพณี เทศกาล การเข้าเยี่ยมชมอนุสรณ์สถาน ศึกษาธรรมชาติ หรือศึกษาขนบธรรมเนียม ความเชื่อที่สืบทอดกันมาของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนความเชื่อทางศาสนา

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่

อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่น โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชนกลุ่มอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นในด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญ กระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมขึ้น

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยพร ทาวีกุล (2544) ได้ศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านไหล่นหิน ตำบลไหล่นหิน อำเภอเกาะกา จังหวัดลำปาง พบว่า ความต้องการของประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความถนัดของชาวบ้านและขนาดของงานว่าทางวัดต้องการให้ชาวบ้านไปช่วยเหลือมากน้อยเพียงใด ในด้านรูปแบบการมีส่วนร่วมนั้น ได้มุ่งประเด็นในการศึกษาดังนี้

1. การพัฒนาเส้นทาง ควรจะมีการขยายถนนและทำป้ายบอกทางเป็นระยะ
2. ร้านค้าและของที่ระลึก ควรมีการจัดในรูปแบบของสหกรณ์ ร้านค้าควรจะต้องอยู่นอกวัด เพื่อไม่ให้เป็นภาระสร้างปัญหาให้กับวัด
3. การประชาสัมพันธ์ ควรเกิดจากความร่วมมือทั้งจากภาครัฐ เอกชน และชุมชน
4. ความปลอดภัย ควรจะขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสายตรวจเข้ามาดูแลให้ความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ
5. การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว ควรมีการให้ความรู้แก่คนในชุมชน

จิราวรรณ กาวิละ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษา หมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าหมู่บ้านวัวลายมีปัญหาในด้านองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว คือ

1. ปัญหาในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากสภาพถนนที่คับแคบ และมีสิ่งกีดขวาง ไม่สะดวกในการสัญจร การทิ้งขยะในที่รกร้างขาดคนดูแล
2. ปัญหาด้านสิ่งดึงดูดใจ เนื่องจากไม่มีแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณใกล้เคียง
3. ปัญหาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ไม่มีที่จอดรถขาดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ข้อจำกัดด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังได้เสนอรูปแบบการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความต้องการของชุมชนเจ้าของพื้นที่ ความยั่งยืนของสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยได้เสนอกิจกรรม ดังนี้ คือการจัดตั้งศูนย์ศิลปหัตถกรรมบ้านวัวลาย การจัดเทศกาลเครื่องเงินบ้านวัวลาย การจัดการท่องเที่ยวแบบปั่นจักรยาน ท่องวัฒนธรรมบ้านวัวลาย และการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์บ้านวัวลาย

เนตรชนก นันท์ (2544) ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกรณีศึกษา ชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน พบว่า องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ปรากฏว่ามีครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านความสะดวกในการเข้าถึง และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มีจุดอ่อน 2 จุด คือ ด้านของสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านของการบริการอาหารและเครื่องดื่มที่ไม่หลากหลาย และขาดการให้บริการข้อมูล ในส่วนของแนวทางการจัดการที่เหมาะสม สำหรับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้มีการวางแผนทางไว้ 4 ด้านคือ การจัดการด้านการจัดโครงสร้างองค์การการท่องเที่ยว การจัดการด้านบุคลากร การจัดระบบการดำเนินงาน และการจัดรายการนำเที่ยว แต่มีข้อจำกัดคือ ยังไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนนี้ เนื่องจากการประชาสัมพันธ์ยังไม่เพียงพอ

โสธยา หอมชื่น (2539) ได้สรุปเรื่องศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในประเทศไทยของตัวแทน Tour Operator ในอเมริกา มีความเห็นสรุปได้ คือ

1. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ควรจะให้ความรู้ แก่คนทั้งในประเทศ และต่างประเทศเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในเมืองไทย และสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมีที่พักสะดวกแต่ไม่ต้องหรูหรา มักคุเทศก์ควรผ่านการอบรมทั้งในเรื่องการนำทัวร์ และมาตรการความปลอดภัย

2. Ecotourism ไม่ได้นำนักท่องเที่ยวจำนวนมาก มาสู่เมืองไทย เพราะไม่ได้เป็น Mass Market แต่นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ขาดได้ในตลาดอเมริกาจะเป็นป่าฝน ที่พักนักท่องเที่ยวจะต้องดี ปลอดภัย สะอาด เรียบง่าย มีอาหารที่ดีและสะอาด และจะต้องมีน้ำอุ่น เชื่อว่าการท่องเที่ยวเรื่อง Canoe จะสามารถขายได้ในตลาดอเมริกา ทั้งนี้ Tour Operator ของไทยควรเน้นความปลอดภัยมากกว่านี้

3. กิจกรรม ที่นักท่องเที่ยวอเมริกาสนใจ จะเป็นการผจญภัยเล็ก ๆ น้อย ๆ ระหว่างทัวร์ เช่น การเดินป่า การขี่ช้าง และการเดินทางน้ำ

4. การบินไทย และตัวแทน Tour Operator ของอเมริกา ควรร่วมกัน ส่งเสริม วัฒนธรรมเกี่ยวกับการทำอาหารไทยการแกะสลักผลไม้ต่างๆน่าจะนำมารวมอยู่ใน Ecotourism Programs

รัฐติทยา หิรัณยหาค (2544) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา เพื่อเพิ่ม ศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา บ้านหนองขาว อำเภอบางแพ จังหวัด กาญจนบุรี พบว่า บ้านหนองขาว มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในด้านมี คุณค่าทางการศึกษา ความปลอดภัย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และการประชาสัมพันธ์ในการเป็น แหล่งท่องเที่ยว แต่ขาดศักยภาพด้านความพร้อมของบุคลากรและสาธารณูปโภคขั้นสูง โดยมีแนว ทางการเพิ่มศักยภาพของหมู่บ้านคือ ได้เลือกการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยให้ชุมชนบริหารจัดการ เองและมีองค์กรภายนอกสนับสนุนและมีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลการท่องเที่ยวในหมู่บ้าน โดยเฉพา มธุรส ปราบไพรี (2543) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพของชุมชนในการจัดการ ท่องเที่ยว กรณีชุมชนไทยทรงดำ บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ศักยภาพของชุมชนชาวไทยทรงดำ ในการจัดการท่องเที่ยวคือ การรวมกลุ่มทำงานของสมาชิก โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยว โดยมีผู้นำชุมชนอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่มีศักยภาพ ความ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่สะท้อนถึงความเป็นชุมชนเดียวกัน ความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมชุมชน ที่ สามารถเกิดการสืบทอดและถ่ายทอดโดยเฉพาะระบบอุดมการณ์ของชุมชน การดำเนินรูปแบบทาง เศรษฐกิจแบบวิถีทัศน์และการเปิดโอกาสให้ชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมเพื่อตัดสินใจร่วมกันอย่าง สมัยครใจและยุติธรรม รวมทั้งศักยภาพในด้านภูมิประเทศ การคมนาคม วัฒนธรรม สิ่งปลูกสร้าง และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนที่สามารถพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนได้ ซึ่งเป็น ปัจจัยที่ทำให้เกิดศักยภาพอยู่ 3 ปัจจัย คือ

1. วัฒนธรรมชุมชนมีความเข้มแข็ง
2. การพึ่งตนเองของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

สาคร ถาวงษ์กลาง (2543) ได้ทำการศึกษาเพื่อวางแผนจัดการพื้นที่ในความรับผิดชอบ ของหน่วยต้นน้ำแม่แสะ อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ชุมชนยังมีจิตสำนึกและศักยภาพ เพียงพอ ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ อาศัยระบบความเชื่อ จารีตประเพณีและวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่ บรรพบุรุษ โดยการใช้กระบวนการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ทุกฝ่าย และเกิดการอยู่ร่วมกันของคนกับป่าอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ เปเรร่า (3543) ได้ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวสหราชอาณาจักรต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เพื่อนหรือผู้ร่วมงาน เป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นวิถีชีวิตทางธรรมชาติ ทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ตลอดจนให้ความสำคัญต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2537) ได้จัดทำแผนแม่บทปีวัฒนธรรมที่วัฒนธรรมไทย พ.ศ. 2537 มีองค์ประกอบคือ แผนหลักที่ช่วยส่งเสริมการรณรงค์ปีวัฒนธรรมไทย และแผนย่อย ๆ อีกหลายงาน โดยที่แต่ละงานจะบรรยายขอบข่ายและลักษณะงานโดยรวม มีแนวทางในการดำเนินงาน ซึ่งขอบเขตของแผนครอบคลุมถึงการท่องเที่ยว โดยถูกบรรจุไว้ในแผนงานส่งเสริมกิจกรรมวัฒนธรรมไทย ในด้านงานวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว มีขอบข่ายและลักษณะงานที่ส่งเสริม สนับสนุน โดยการขอความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้เข้าใจคุณค่า และสาระสำคัญของวัฒนธรรมไทย ร่วมมือกันปฏิบัติหรือจัดกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของไทย เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความประทับใจในคุณค่าของวัฒนธรรมไทยให้ปรากฏแก่นักท่องเที่ยว โดยลักษณะการดำเนินงานต้องคำนึงถึงคุณค่าของวัฒนธรรมไทยเป็นหลัก ควบคู่กับผลประโยชน์ทางธุรกิจ มีความระมัดระวังและความรับผิดชอบต่อผลกระทบจากธุรกิจท่องเที่ยวที่จะสร้างความเสื่อมเสียแก่ชีวิตและแบบแผนอันดีงามของสังคมไทย

ยศ สันตสมบัติและคณะ (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : ต่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการจัดการทรัพยากร ในพื้นที่ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ข้อสรุปคือ ภาครัฐได้ทำการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยใช้จุดขายในเรื่องของความงามตามธรรมชาติและ ความหลากหลายด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชนบนพื้นที่สูงเป็นหลัก แต่ไม่มีนโยบายที่ชัดเจนว่า กลุ่มชนที่เป็นจุดขายนั้น ควรจะได้รับการพัฒนา หรือได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างไร ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของบริษัทเอกชนซึ่งให้ความสนใจกับการตัดดวงผลกำไรอย่างมีมั่งงาย โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คนส่วนใหญ่จะมองการท่องเที่ยวเฉพาะในประเด็นของเม็ดเงิน การสร้างรายได้ และความเจริญทันสมัย แต่ประเด็นที่มองข้ามไปโดยจงใจก็คือ การท่องเที่ยวมีผลกระทบอย่างไรต่อวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ศักดิ์ศรีและอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนที่ถูกเที่ยว

Michel Picard (1996) ได้ศึกษาเรื่องของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบาหาลี ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ความสำเร็จของการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบาหาลี เป็นเพราะความเข้มแข็งของ

ชุมชน ซึ่งมีศรัทธาและความเชื่อมั่นในศาสนาอย่างแรงกล้า มีวิถีชีวิตที่ผูกพันเกี่ยวโยงกับศาสนา เกือบทุกเรื่อง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจะเป็นลักษณะของความสัมพันธ์แนวราบ มีวัดและสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นศูนย์กลาง เป็นสังคมที่มีรากฐานในการเคารพนับถือบรรพบุรุษและผู้อาวุโส ชาวบาหลีต่างตระหนักดีว่า นอกจากความเป็นเอกลักษณ์ทางลักษณะทางภูมิศาสตร์แล้ว ความเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมคือจุดขายที่สำคัญที่สุดที่ชาวบาหลีมีอยู่ และสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เสริมให้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมของบาหลีได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวน้อย ก็คือ นโยบายด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ ที่ให้ความสำคัญมากต่อการดำรงไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์และความสำคัญของประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของชาวบาหลี เห็นได้ชัดจากการที่ภาครัฐได้ออกกฎข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว คือ

1. ไม่อนุญาตให้นำเอากการเดินรำ ประเภทที่มีไว้ใช้ในพิธีกรรมอันเกี่ยวข้องกับศาสนา ออกมาแสดงภายนอกสถานที่ที่ได้กำหนดเอาไว้ แต่จะอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชมในสถานที่นั้น ได้กรณีที่มีการจัดทำพิธีกรรม

2. การออกกฎควบคุมกิจกรรม ด้านการท่องเที่ยวของมณฑลเทศก์ มณฑลเทศก์ จะต้องได้รับใบอนุญาตการประกอบอาชีพจากสำนักงานการท่องเที่ยวบาหลี จะต้องแต่งกายในแบบของบาหลีในขณะปฏิบัติงาน และมณฑลเทศก์จะต้องเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาชีพ ซึ่งควบคุมดูแลโดยภาครัฐ

3. ห้ามมิให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในวัด หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของศาสนาฮินดู ในขณะที่กำลังมีการดำเนินพิธีกรรมทางศาสนา แต่จะอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชมสถานที่ได้กรณีที่ไม่ได้ทำพิธีกรรม

4. เพื่อมิให้การเข้าชมวัด หรือสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นไปในเชิงการค้า จึงไม่ให้มีการเก็บค่าเข้าชมสถานที่ แต่จะใช้วิธีการบริจาคเงินบำรุงตามความสมัครใจของนักท่องเที่ยวแทน

Bali Experience on Tourism (อ้างใน สามพร มณีไมตรีจิต 2533) กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวในบาหลี ซึ่งยึดเอาแนวความคิดด้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวเป็นหลักสำคัญ โดยถือว่าวัฒนธรรมเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพมากที่สุด ในสังคมชีวิตชาวบาหลี วัฒนธรรมที่แข็งแกร่งเพียงพอจะเป็นพลังอำนาจสำคัญ ในการดึงดูดจำนวนนักท่องเที่ยว ให้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันสังคมบาหลีมีการเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นที่เหมาะสม มีการปรับตัวอยู่เสมอ ผลกระทบจากการท่องเที่ยว จึงไม่ร้ายแรงพอที่จะทำลายโครงสร้างทางวัฒนธรรม ภายในของบาหลีได้ หลักการสำคัญที่บาหลียึดมั่นในการท่องเที่ยวก็คือ การท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับบาหลี ไม่ใช่บาหลี

ต้องพึ่งพาการท่องเที่ยว ซึ่งหลักการนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของบาทลีสมีการผูกพันที่แน่นแฟ้น จากการวิจัยสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวในบาทลีส พบว่าร้อยละ 61.78 เข้าไปเที่ยวเพราะสนใจในเรื่องวัฒนธรรม ร้อยละ 32.85 ให้ความสนใจในเรื่องสภาพทิวทัศน์ธรรมชาติ นิเวศวิทยา พืชและสัตว์ ส่วนอีก จำนวนร้อยละ 5.37 สนใจเรื่องอื่น ๆ

Phillip Feifan Xie and Geoffrey Wall (2000) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเกาะไหหนาน ประเทศจีน สรุปได้ว่า แม้การท่องเที่ยวจะสร้างโอกาสในการพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งข้อขัดแย้งและปัญหาต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะเรื่องของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมของชนพื้นเมือง ซึ่งสาเหตุเกิดจากการโยกย้ายถิ่นฐานของชุมชนพื้นเมือง ศูนย์แหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว มีการแสดงออกทางวัฒนธรรม ที่ผิดเพี้ยนไปจากวัฒนธรรมดั้งเดิม คนพื้นเมืองรุ่นหนุ่มสาวย้ายออกจากชุมชนเพื่อไปทำงานยังแหล่งอื่น ๆ

Jeff Petry (1998) ได้ทำการศึกษาภาพรวมของชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยที่หลากหลายของประเทศไทย จากมุมมองของนักมานุษยวิทยา และนักประวัติศาสตร์ โดยมุ่งเน้นพิจารณาความสัมพันธ์ของชาวเขาในภาคเหนือของไทย กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสำคัญ สรุปผลการศึกษาในด้านวัฒนธรรม คือ ต้องมีการพิจารณาถึงผลกระทบทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งมีแรงกระแทกสูงจากการพัฒนาความเจริญภายนอก และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มากมาย จะต้องเลิกความคิดที่ว่า วัฒนธรรมหยุดนิ่งอยู่กับการเวลา อย่างมีสีสันและคงความดั้งเดิมเสมอไป เพราะประการแรกมันไม่ใช่เรื่องจริง ทั้งความคิดที่ว่า วัฒนธรรมจะเป็นสิ่งคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีพลวัตรใด ๆ และก็ไม่ใช่เรื่องจริงเช่นกันกับสิ่งที่มีจะถูกเรียกว่า ความดั้งเดิม หรือความแปลกจากต่างถิ่น และประการที่สอง คือ นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจ มีสามัญสำนึกที่จะไม่ถูกลอกหลวงได้ง่ายจากความผิวเผินที่ไม่ใช่แก่นแท้ ปล่อยให้ของแท้เป็นอย่างที่มีมันเป็นอย่างที่มันอยู่ และไม่ควรถูกเข้าไปรบกวนอีกต่อไป ถ้าวัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาแต่ดั้งเดิม ยังเป็นที่ต้องการ วัฒนธรรมนั้นควรจะได้รับการนำเสนอในรูปแบบของการแสดงหรือการปฏิบัติด้วยความเลื่อมใสศรัทธาบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น

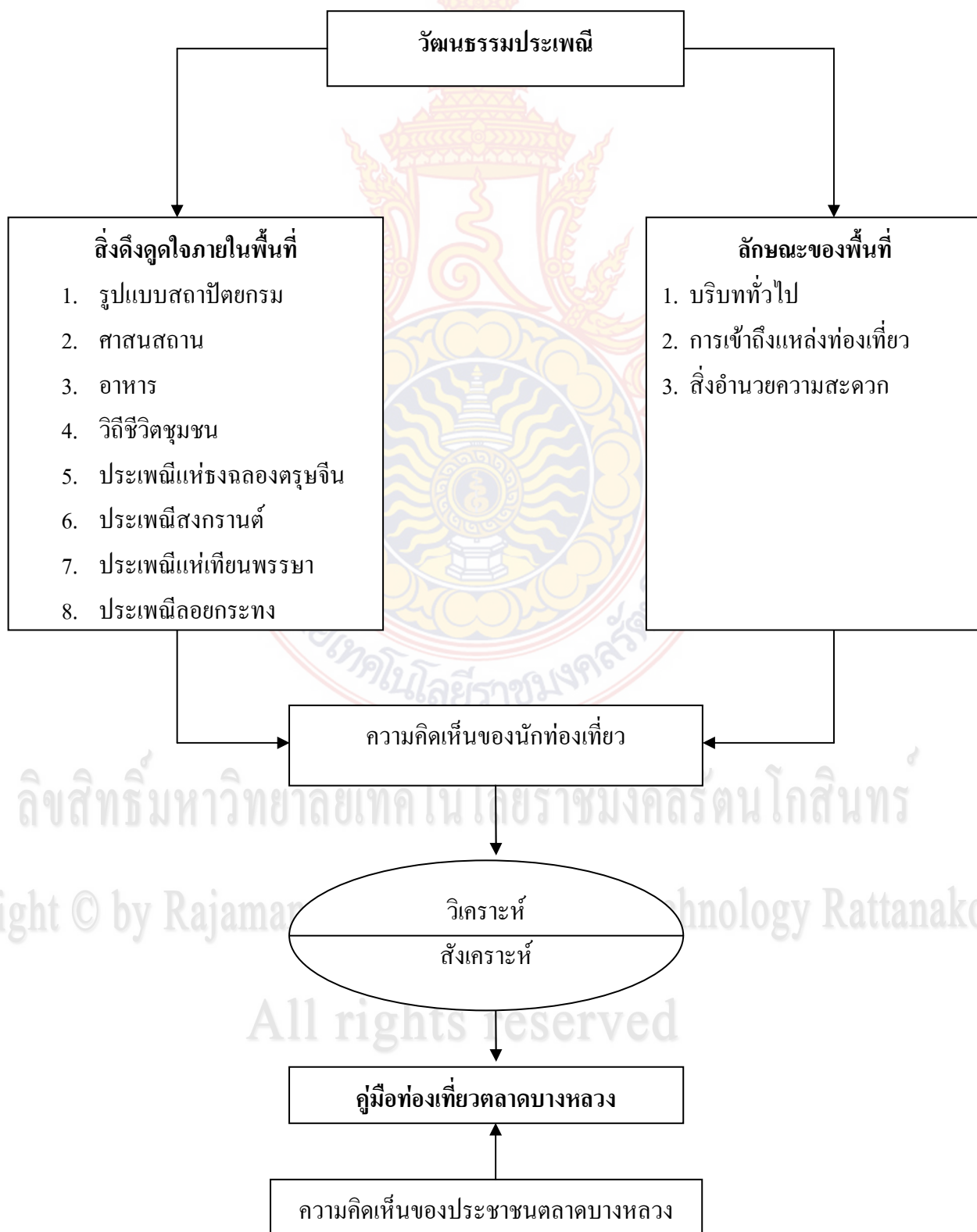
การทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่กล่าวถึงความสำคัญของความต้องการและความพร้อมของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายสัมพันธ์กับองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยที่องค์ประกอบเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญของส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งผู้ศึกษาถือว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและความ

พร้อมย่อมเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าในตัวเอง ไม่ว่าจะการท่องเที่ยวนั้นจะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็เช่นกัน

6. กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ เริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าวัฒนธรรมนั้น มีความหมายครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง วิธีในการปฏิบัติ รวมทั้งการจัดระเบียบ ระบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้และเทคโนโลยีต่าง ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยได้วิวัฒนาการสืบทอดกันมา อย่างมีแบบแผน ส่วนทฤษฎีการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนไปยังท้องถิ่นอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ การเรียนรู้ การสัมผัส การชื่นชมกับเอกลักษณ์ความงดงามทางวัฒนธรรม คุณค่าด้านศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ความแตกต่างทางวัฒนธรรม สำหรับงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ กล่าวถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ที่ประกอบไปด้วย สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง และสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ว่าจะการท่องเที่ยวนั้น จะเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็เช่นกัน ต่อจากนั้นก็สรุปวัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญคือ สิ่งดึงดูดใจภายในพื้นที่ 8 ด้าน ได้แก่ รูปแบบของสถาปัตยกรรม ศาสนสถาน อาหาร วิถีชีวิตชุมชน ประเพณีแห่งฉลองตรุษจีน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีลอยกระทง ขณะเดียวกันก็ศึกษา ลักษณะของพื้นที่ไปพร้อมกันด้วย ได้แก่ บริบททั่วไปของชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในชุมชน ต่อจากนั้น ศึกษาถึงความคิดเห็น ของนักท่องเที่ยว ที่มีต่อสิ่งดึงดูดใจภายในพื้นที่ทั้ง 8 ด้าน ที่กล่าวข้างต้นว่ามีความคิดเห็นอย่างไร รวมทั้งด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ภายในพื้นที่ด้วย เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนดังกล่าวแล้ว ผู้ศึกษา ได้ทำการสรุปวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แล้วนำผลสรุป ไปจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 ขั้นตอนสุดท้าย นำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ที่จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปสอบถามประชาชนตลาดบางหลวง จำนวน 40 คน ว่า มีความคิดเห็นอย่างไร กับคู่มือที่ผู้ศึกษาจัดทำขึ้น แล้วสรุป การตอบแบบสอบถามอีกครั้งทั้งหมดนี้ คือขั้นตอนการศึกษาตามกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา ตำรา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ โดยมุ่งศึกษาลักษณะของพื้นที่เกี่ยวกับบริบททั่วไปของชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก พร้อมกันนี้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งดึงดูดใจภายในพื้นที่ซึ่งเป็นข้อมูลท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี ผู้ศึกษาได้เลือกชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เป็นพื้นที่ทำการศึกษา โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักเป็นประเด็นสำคัญในการศึกษา ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน ซึ่งถือว่าเป็นผู้รู้เรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของพื้นที่เป็นอย่างดี และรวมไปถึง ผู้นำชุมชน บุคลากรภาครัฐในชุมชน ประชาชนและผู้ประกอบการในชุมชน และนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่งที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง เพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากหนังสือ ตำรา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือในการศึกษา
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1.1 การศึกษาเบื้องต้น (Primary Research) ได้แก่การศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร รายงาน แนวคิด ทฤษฎี แผ่นพับ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

1.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Research) ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงลักษณะของพื้นที่ของชุมชน ได้แก่ บริบททั่วไปของชุมชน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และศึกษาถึงสิ่งดึงดูดใจภายในพื้นที่ โดยเฉพาะที่เป็นสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และความเหมาะสม ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี และนอกจากนี้ ได้ศึกษาสอบถามนักท่องเที่ยวจำนวนหนึ่ง ในการเป็นตัวแทนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง โดย

การศึกษาถึงสภาพการเดินทางมายังตลาดบางหลวง สิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินที่ได้รับบริการ ด้านราคาสินค้า การจัดพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดจนข้อเสนอแนะในกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มประชากร ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่ ที่อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ กลุ่มครู อาจารย์ นักวิชาการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

2.2 นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย คือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประมาณ 5,000 คนต่อสัปดาห์ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีสุ่มนักท่องเที่ยว 50 คน ซึ่งการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้ ไม่ได้กำหนดตามตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของนักวิชาการท่านใด เพราะวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษา บริบทชุมชน วัฒนธรรมประเพณีที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง มิได้มุ่งศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง สำหรับการศึกษากลุ่มตัวอย่างจึงเป็นเพียงเพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว และในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตลาดบางหลวง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่มีผู้สนใจมากยิ่งขึ้นในอนาคต

2.3 ประชาชนทั่วไปในตลาดบางหลวง ประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดบางหลวงมีประมาณ 4,000 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว มีความเหมาะสมระดับใด เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตลาดบางหลวงต่อไป

3. เครื่องมือในการศึกษา

เครื่องมือในการดำเนินการศึกษานี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวผู้ศึกษาทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต บริเวณพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก สภาพสิ่งแวดล้อมปฏิกิริยา หรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยว ในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว ตั้งประเด็นคำถาม จดบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ในทุกขั้นตอนของการศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยวของชุมชนตลาดบางหลวง โดยมีได้นำความรู้สึกร่วมตัวมากำหนดหรือตัดสินใจ

3.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถาม ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงลึก โดยสัมภาษณ์ผู้รู้ ในประชากรกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในพื้นที่ ที่อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา กรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในพื้นที่ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ได้แก่ กลุ่มครู อาจารย์ นักวิชาการ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในชุมชนตลาดบางหลวง

3.3 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวงอยู่ในช่วงอายุเท่าไร สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้โดยเฉลี่ย ภูมิลำเนา วิธีการเดินทางมายังตลาดบางหลวง และการรับทราบข้อมูลทางการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวกของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว บริบทชุมชน สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ได้รับบริการ การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว การจัดพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ อหยาศัยไมตรีของผู้ขายสินค้า

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน และต้องการข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารจัดการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อมและเหมาะสมยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในด้านสิ่งแวดล้อมสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

3.4 แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม ผู้ศึกษาทำการบันทึกข้อมูล ที่ได้จากการสังเกตการพูดคุย การสัมภาษณ์ จากความคิดเห็นต่าง ๆ ที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลลงในสมุดบันทึกทุกครั้งที่มีการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่ที่ทำการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ศึกษา

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาใช้เทปบันทึกเสียงและกล้องถ่ายรูป สำหรับการเก็บบันทึกข้อมูล เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและเพื่อทบทวนความเข้าใจในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล และภาพถ่ายจะช่วยให้เห็นสภาพของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวตลาดบางหลวง สํารวจและศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย แผ่นพับ และเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แล้วนำมาเก็บรวบรวมไว้ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพื้นที่ชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม การติดต่อกับผู้ที่เกี่ยวข้องทางโทรศัพท์เพื่อนัดพบ การสัมภาษณ์ และสร้างความคุ้นเคยก่อนที่จะไปเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ เพราะผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ละคนมีภาระหน้าที่ในแต่ละวันมากและมีเวลาว่างแตกต่างกันออกไป

4.2 สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลักในชุมชนตลาดบางหลวง เพราะผู้ศึกษาต้องการข้อมูลเชิงลึกในประเด็นหลักแต่ละคนในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกและสอบถามเพิ่มเติมจากการตอบคำถามที่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ และเป็นประโยชน์ในการศึกษา สำหรับพื้นที่ที่ทำการศึกษานั้น สามารถเดินทางไปได้สะดวกทั้งรถยนต์ส่วนตัวและเดินทางด้วยรถโดยสารประจำทาง สำหรับผู้ศึกษาเองก็ทำงานในพื้นที่ของจังหวัดนครปฐม และย้ายภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอพุทธมณฑล ทำให้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำให้ผลของการศึกษาได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงกับสภาพความเป็นจริง เมื่อผู้ศึกษาไปสอบถามและบอกถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้

4.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้ศึกษาต้องการข้อมูลที่เป็นความจริง ผู้ศึกษาจึงได้เข้าร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ ในบางครั้ง บางโอกาส เพื่อสังเกตพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การนั่งเรือบริการท่องเที่ยวชมทัศนียภาพ ชมธรรมชาติ ชมวิถีชีวิตของผู้คนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน การให้อาหารปลา การจัดพื้นที่บริการจอดรถ การใช้บริการห้องสุขา และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ แก่นักท่องเที่ยว การสังเกตการณ์ให้บริการของผู้ประกอบการ โดยการเดินไปรอบ ๆ บริเวณตลาดบางหลวง ที่มีผู้ประกอบการขายสินค้า การซื้อสินค้า การพูดคุยกับนักท่องเที่ยว

4.4 การสัมภาษณ์ในเชิงลึก สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในตลาดบางหลวง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการกำหนดประเด็นที่ต้องศึกษาเป็นข้อ ๆ และสัมภาษณ์ตามลำดับพร้อมทั้งพูดคุย สอบถาม เพื่อเชื่อมโยงเรื่องราวต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับคำถามและคำบอกเล่า ทำให้เกิดความเป็นกันเอง

4.5 แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จากประชากรประมาณ 5,000 คนต่อสัปดาห์ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีสุ่มนักท่องเที่ยว 50 คน ซึ่งการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างนี้ ไม่ได้กำหนดตามตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของนักวิชาการท่านใด เพราะวัตถุประสงค์ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษา บริบทชุมชน วัฒนธรรมประเพณี ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง มิได้มุ่งศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง สำหรับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นเพียงเพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ ปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว และในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตลาดบางหลวง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่มีผู้สนใจมากยิ่งขึ้นในอนาคต โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวงอยู่ในช่วงอายุเท่าไร สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้โดยเฉลี่ย ภูมิลำเนา วิธีการเดินทางมายังตลาดบางหลวง และการรับทราบข้อมูลทางการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว บริบทชุมชน สิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ได้รับบริการ การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว การจัดพื้นที่ ด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ อธยาศัยไมตรีของผู้ขายสินค้า ซึ่งมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ คือ

ระดับมากที่สุด = 5 หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ มากที่สุด

ระดับมาก = 4 หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ มาก

ระดับปานกลาง = 3 หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ ปานกลาง

ระดับน้อย = 2 หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ น้อย

ระดับน้อยที่สุด = 1 หมายถึง ข้อความนั้น ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวชอบในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดบางหลวง ซึ่งนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน เป็นคำถามปลายเปิด สำหรับความต้องการของนักท่องเที่ยว ที่ต้องการให้จัดกิจกรรมอื่นเพิ่มขึ้น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเพิ่มเติม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารจัดการพัฒนาตลาดบางหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความพร้อม และเหมาะสมยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4.3 แบบสอบถามประชาชนทั่วไปในตลาดบางหลวง จากข้อมูลของเทศบาลบางหลวง ประชาชนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดบางหลวงมีประมาณ 4,000 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ซึ่งผู้ศึกษาได้ ทำเสร็จเรียบร้อยแล้วว่าคู่มือดังกล่าว มีความเหมาะสมระดับใด เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการศึกษา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในการพิจารณาจัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวตลาดบางหลวงต่อไป แบบสอบถามมีเกณฑ์การวัด 5 ระดับ คือ

ระดับมากที่สุด	= 5	หมายถึง	ข้อความนั้น	ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ	มากที่สุด
ระดับมาก	= 4	หมายถึง	ข้อความนั้น	ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ	มาก
ระดับปานกลาง	= 3	หมายถึง	ข้อความนั้น	ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ	ปานกลาง
ระดับน้อย	= 2	หมายถึง	ข้อความนั้น	ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ	น้อย
ระดับน้อยที่สุด	= 1	หมายถึง	ข้อความนั้น	ตรงกับความคิดเห็นของผู้ตอบ	น้อยที่สุด

5. การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การสัมภาษณ์ผู้ศึกษา ได้ทำการตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล พร้อมกับเก็บรวบรวมข้อมูลตามลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้ง มาจำแนกออกตามประเด็นคำถาม และในขณะเดียวกันก็พิจารณาความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยดูจากวัตถุประสงค์ของการศึกษา และกรอบแนวคิดในการศึกษา สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่จดบันทึก จากการให้สัมภาษณ์กับเทปบันทึกเสียงว่ามีความถูกต้อง ใช้วิธีตรวจสอบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ โดยใช้การพรรณนา

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่นักท่องเที่ยวตอบ จำนวน 50 ชุด โดยนำมาถอดรหัสตัวเลขและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel for windows ซึ่งใช้สถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวงอยู่ในช่วงอายุเท่าไร สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้โดยเฉลี่ย ภูมิสำเนา วิธีการเดินทางมายังตลาดบางหลวง และการรับทราบข้อมูลทางการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

ตอนที่ 2 แบ่งการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ของนักท่องเที่ยว ในการเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจที่ทำให้นักท่องเที่ยว เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง บริบทชุมชน บริการที่ได้รับในการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ได้รับบริการ การบริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว การจัดพื้นที่ด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดขยะ อัจฉริยะไมตรีของผู้ขายสินค้า โดยผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ของ อนุรักษ์

ปัญญานูวัฒน์ และอุเทน ปัญโญ (2540) มากำหนดการแปลผลของค่าเฉลี่ยของปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ระดับค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน เป็นคำถามปลายเปิดข้อเสนอแนะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้การพรรณนาบนฐานนิยม แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ลำดับความชอบ ในกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผู้ศึกษาได้กำหนดให้นักท่องเที่ยวระบุลำดับตัวเลข เพื่อแสดงความคิดเห็นในกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้

หมายเลข 1	หมายถึง	กิจกรรมที่ชอบมาก
หมายเลข 2	หมายถึง	กิจกรรมที่ชอบลำดับที่ 2
หมายเลข 3	หมายถึง	กิจกรรมที่ชอบลำดับที่ 3

ส่วนที่ 2 คำถามปลายเปิด เพื่อต้องการทราบ ข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการเพิ่มเติม ข้อเสนอแนะในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่จะประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยสรุปเป็นหมวดหมู่แล้วอธิบายข้อมูลในเชิงพรรณนาบนฐานนิยม

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ประชาชนตลาดบางหลวงตอบ จำนวน 40 ชุด โดยนำมาถอดรหัสตัวเลขและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Microsoft Excel for windows ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง เกี่ยวกับรูปเล่มดึงดูดใจชวนให้อ่าน ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม การออกแบบปกหน้า-ปกหลังมีความเหมาะสม ความสวยงามและสีสันตลอดทั้งเล่มมีความเหมาะสม มีความสะดวกต่อการเปิดอ่าน ค้นหา ความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ความเหมาะสมในการใช้คำ สำนวนภาษา ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม ลักษณะของตัวอักษรมีความเหมาะสม โดยผู้ศึกษาได้ใช้เกณฑ์ของ อนุรักษ์ ปัญญานูวัฒน์ และอุเทน ปัญโญ (2540) มากำหนดการแปลผลของค่าเฉลี่ยของปัจจัยสำคัญในการวิเคราะห์ โดยแบ่งกลุ่มตามน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามความหมาย ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
ระดับค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก
ระดับค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
ระดับค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย
ระดับค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

การศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 จึงได้ข้อมูลในการเขียนรายงานการวิจัย และผู้ศึกษาแน่ใจว่า สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษาเรื่อง “ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้ได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง “ศึกษา สํารวจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยว ตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อศึกษา สํารวจ วัฒนธรรม ที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษา สํารวจประเพณีที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวด้าน วัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ผู้ศึกษา ได้แบ่งข้อมูลของผลการศึกษา ออกเป็น 2 ส่วน เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง

- 1.1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว
- 1.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 1.3 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
- 1.4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

2. ความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวงในการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว

1. ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง

จากการที่ผู้ศึกษาได้สอบถามนักท่องเที่ยว ที่มาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม ได้แบ่งข้อมูลเป็น 4 ตอนดังนี้

All rights reserved

1.1 ข้อมูลส่วนตัวของนักทอ่งเทียว

ตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างจำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนตัวของนักทอ่งเทียว

ปัจจัยภายใน		จำนวนคน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	22	44
	หญิง	28	56
	รวม	50	100.00
อายุ	ต่ำกว่า 20 ปี	4	8
	20-30 ปี	19	38
	31-40 ปี	16	32
	41-50 ปี	6	12
	51-60 ปี	3	6
	มากกว่า 60 ปี	2	4
	รวม	50	100.00
สถานภาพ	โสด	23	46
	สมรส	20	40
	หย่า	2	4
	ม่าย	4	8
	แยกกันอยู่	1	2
	รวม	50	100.00
การศึกษา	ต่ำกว่า ม. 6 หรือ เทียบเท่า	4	8
	ม. 6 หรือ เทียบเท่า	7	14
	อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า	9	18
	ปริญญาตรี	22	44
	สูงกว่าปริญญาตรี	8	16
	รวม	50	100.00

	ปัจจัยภายใน	จำนวนคน	ร้อยละ
อาชีพ	รับราชการ	11	22
	รัฐวิสาหกิจ	9	18
	รับจ้าง	18	36
	ธุรกิจส่วนตัว	6	12
	เกษตรกร	4	8
	อาชีพอื่น ๆ	2	4
	รวม	50	100.00
รายได้	ต่ำกว่า 6,000 บาท	4	8
	6,000-10,000 บาท	7	14
	10,001-15,000 บาท	9	18
	15,001-20,000 บาท	21	42
	20,001-25,000 บาท	6	12
	25,001-30,000 บาท	2	4
	สูงกว่า 30,000 บาท	1	2
รวม	50	100.00	
ภูมิลำเนา	นครปฐม	5	10
	กรุงเทพมหานคร	29	58
	จังหวัดอื่น ๆ	16	32
รวม	50	100.00	
การทราบข้อมูล ท่องเที่ยว	โทรทัศน์/วิทยุ	9	18
	สื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โบชัวร์	5	10
	หนังสือพิมพ์	3	6
	อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์	7	14
	มีผู้บอกต่อ	25	50
	อื่น ๆ	1	2
รวม	50	100.00	

	ปัจจัยภายใน	จำนวนคน	ร้อยละ
การเดินทางมา ท่องเที่ยวตลาด บางหลวง	รถส่วนตัว	33	66
	รถรับจ้างทั่วไป	6	12
	รถตู้โดยสาร	6	12
	รถโดยสารประจำทางทั่วไป	2	4
	อื่น ๆ	3	6
	รวม	50	100.00

จากข้อมูลส่วนตัวนักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน สรุปได้ ดังนี้

1) นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเป็นหญิง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ของกลุ่มตัวอย่าง และเป็นชาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 44 ของกลุ่มตัวอย่าง

การมีนักท่องเที่ยวหญิงมากกว่านักท่องเที่ยวชาย อาจเป็นเพราะว่า เป็นไปตามสัดส่วนพลเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันที่จำนวนผู้หญิงมีมากกว่าผู้ชาย หรืออาจจะเป็นเพราะว่าตลาดบางหลวงมีชื่อเสียงในเรื่องของขนมหวาน อาหารอร่อย โดยธรรมชาติของผู้หญิงชอบท่องเที่ยวสนใจในเรื่องของอาหารการกิน จึงทำให้นักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมากกว่าเพศชาย

2) อายุเฉลี่ยของนักท่องเที่ยวอยู่ในช่วง 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 ช่วงอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 32 ช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 12 ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8 ช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 และอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 4 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวงมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี สาเหตุเพราะอยู่ในวัยกำลังเริ่มทำงาน หลังจากจบการศึกษาได้ไม่นาน ต้องการหาประสบการณ์ ต้องการแสวงหาแหล่งท่องเที่ยว แหล่งรับประทานอาหาร ประกอบกับตลาดบางหลวงอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก จึงมีนักท่องเที่ยวอยู่ในวัยดังกล่าวเดินทางมามากที่สุด และจากการสังเกตของผู้ศึกษา ส่วนใหญ่เดินทางมากับกลุ่มเพื่อนหรือครอบครัว

3) สถานภาพ ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 46 สมรส คิดเป็นร้อยละ 40 ม่าย คิดเป็นร้อยละ 8 หย่า คิดเป็นร้อยละ 4 แยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 2 ตามสถิติของประชากรคนไทยมีสถานภาพโสดสูง จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอัตราโสดสูง ประกอบกับคนไทยปัจจุบัน หลังจบการศึกษาระดับปริญญาตรี มักจะทำงานเพื่อความมั่นคง และเก็บเงินก่อนที่จะแต่งงานขณะเดียวกันคนไทยก็มีแนวโน้มแต่งงานช้าเพิ่มขึ้นไปเรื่อย ๆ จึงทำให้ผู้ที่

แต่งงานมีอายุใกล้ 30 หรือมากกว่า จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง มีสถานภาพโสดเป็นส่วนใหญ่

4) การศึกษา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44 รองลงมาในระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 18 ลำดับที่ 3 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 16 ลำดับที่ 4 ระดับ ม. 6 หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 14 ลำดับที่ 5 ระดับต่ำกว่า ม.6 หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 8 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตลาดบางหลวง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี เพราะปัจจุบันผู้จบปริญญาตรีมีมากขึ้น และหลังจบการศึกษามักจะทำงานเพื่อหาประสบการณ์สักระยะหนึ่งแล้วจึงศึกษาต่อ ประกอบกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี ซึ่งเป็นวัยจบปริญญาตรีและเริ่มทำงานได้สักระยะหนึ่ง จึงทำให้ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีตามไปด้วย

5) อาชีพ การทำงานส่วนใหญ่อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมารับราชการ คิดเป็นร้อยละ 22 ลำดับที่ 3 รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 18 ลำดับที่ 4 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 12 ลำดับที่ 5 เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 8 ลำดับที่ 6 อาชีพอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4 อาชีพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวงส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เพราะปัจจุบันคนไทยนิยมทำงานกับบริษัทเอกชนเป็นจำนวนมาก เป็นเพราะได้ค่าตอบแทนสูงกว่าอาชีพอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว และผู้จบการศึกษารุ่นใหม่นิยมทำงานกับสถานประกอบการเอกชนส่วนหนึ่งเป็นไปตามสภาพสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบัน ซึ่งเหมาะสมกับอายุของนักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่าง

6) รายได้ ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42 รองลงมาอยู่ในช่วง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 18 ลำดับที่ 3 ในช่วง 6,000-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14 ลำดับที่ 4 ในช่วง 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12 ลำดับที่ 5 อยู่ในช่วง ต่ำกว่า 6,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8 ลำดับที่ 6 อยู่ในช่วง 25,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4 ลำดับสุดท้าย สูงกว่า 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2 รายได้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001-20,000 บาทต่อเดือน ซึ่งอยู่ในกลุ่มที่มีรายได้ปานกลางขึ้นไป จากการเปรียบเทียบผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งทำงานของบริษัทเอกชนก็มีรายได้ปานกลางระดับเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างที่มาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ดังนั้นพอจะสันนิษฐานได้ว่าการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ประมวลค่าใช้จ่ายไม่มากนักผู้มีรายได้ปานกลางก็สามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ เลือกซื้อสินค้าได้หลายชนิด ราคาไม่แพง ผู้มีรายได้น้อยถึงปานกลางก็มาเที่ยวได้ เลือกซื้อสินค้าได้

7) ภูมิลำเนา นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 58 รองลงมาเป็นจังหวัดอื่นที่อยู่ใกล้เคียง คิดเป็นร้อยละ 32 และลำดับที่ 3 มาจากจังหวัดนครปฐม คิดเป็นร้อยละ 10 สาเหตุที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาจากกรุงเทพมหานคร เป็นเพราะว่าตลาด

บางหลวง อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง การคมนาคมก็สะดวก มีรถบริการหลายเส้นทาง และประชากรจากกรุงเทพฯ เป็นนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีกำลังการซื้อสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ

8) การทราบข้อมูลการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ทราบจากการบอกเล่าของผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 50 ลำดับที่ 2 โทรทัศน์/วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 18 ลำดับที่ 3 อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ คิดเป็นร้อยละ 14 ลำดับที่ 4 สื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โบชัวร์ คิดเป็นร้อยละ 10 ลำดับที่ 5 หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 6 และลำดับที่ 6 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2 การที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาตลาดบางหลวงด้วยคำบอกเล่าของผู้อื่นเป็นส่วนใหญ่ สันนิษฐานได้ว่า คงเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวงแล้วเกิดความประทับใจ ชื่นชอบ จึงบอกต่อเพื่อน ๆ ญาติพี่น้อง บุคคลที่รู้จัก ซึ่งการบอกต่อถือว่าการประชาสัมพันธ์ที่ดี และน่าเชื่อถือกว่าวิธีอื่น เพราะผู้ที่บอกต่อเป็นผู้ที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว

9) การเดินทางมาตลาดบางหลวง ส่วนใหญ่เดินทางมาด้วยรถส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 66 รองลงมาเดินทางด้วยรถรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 14 ลำดับที่ 3 รถตู้โดยสาร คิดเป็นร้อยละ 12 ลำดับที่ 4 รถโดยสารประจำทางทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 6 และลำดับที่ 5 อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 2 ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวเดินทางมาตลาดบางหลวงโดยรถส่วนตัว เพราะสะดวก รวดเร็ว กว่าการเดินทางด้วยวิธีอื่น และสามารถซื้อสินค้าที่ต้องการกลับบ้านได้สะดวก ซึ่งก็สอดคล้องเหมาะสมกับรายได้ของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีรายได้ประมาณ 15,000 ขึ้นไป

1.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

นักท่องเที่ยว ซึ่งได้เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ได้แสดงความคิดเห็น ในด้าน
 1.2.1 สิ่งอำนวยความสะดวก คิดเป็นค่าเฉลี่ยตามตารางดังนี้

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1	เส้นทางคมนาคมมาตลาดบางหลวงมีความสะดวก	3.82	0.48	มาก
2	ป้ายบอกเส้นทางมาตลาดบางหลวงมีความชัดเจนถูกต้อง	2.98	0.58	ปานกลาง
3	สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.08	0.52	ปานกลาง
4	มีห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวเพียงพอกับความต้องการ	3.04	0.49	ปานกลาง
5	ห้องสุขามีความสะอาด	3.44	0.50	ปานกลาง
6	บริเวณตลาดมีความสะอาดและกำจัดขยะถูกสุขลักษณะ	3.76	0.43	มาก
7	ตู้โทรศัพท์สาธารณะมีให้บริการเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	2.92	0.48	ปานกลาง
8	เส้นทางเดินชมและซื้อสินค้าบริเวณตลาดบางหลวงมีความสะดวก	3.76	0.43	มาก
9	การจัดพื้นที่ขายสินค้ามีความเหมาะสม	3.88	0.38	มาก
10	จำนวนร้านขายสินค้ามีเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.34	0.51	ปานกลาง
11	ราคาของสินค้ามีความเหมาะสม	4.12	0.47	มาก
12	ผู้ขายสินค้ามีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว	4.16	0.50	มาก
13	มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว	2.84	0.54	ปานกลาง
รวม		3.47	0.66	ปานกลาง

จากการประมวลผลด้วยโปรแกรม Microsoft Excel for windows (ตารางที่ 3) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวง เกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม สะดวก สรุปอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ผลจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อสิ่งแวดล้อม สะดวก ในระดับมาก ได้แก่

- เส้นทางคมนาคมมาตลาดบางหลวงมีความสะดวก
- บริเวณตลาดมีความสะอาดและกำจัดขยะถูกสุขลักษณะ
- เส้นทางเดินชมและซื้อสินค้าบริเวณตลาดบางหลวงมีความสะดวก
- การจัดพื้นที่ขายสินค้ามีความเหมาะสม ราคาของสินค้ามีความเหมาะสม
- ผู้ขายสินค้ามีธรรมาภิบาลที่ดีต่อนักท่องเที่ยว

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ในระดับปานกลาง ต่อสิ่งแวดล้อม สะดวก ได้แก่

- ป้ายบอกเส้นทางมาตลาดบางหลวงมีความชัดเจนถูกต้อง
- สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว
- มีห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวเพียงพอกับความต้องการ
- ห้องสุขามีความสะอาด
- คู่มือประชาสัมพันธ์ให้บริการเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- จำนวนร้านขายสินค้ามีเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว

สรุปค่าเฉลี่ยโดยรวม นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็น ต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวงต่อสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ ปานกลาง คือ 3.47 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า สิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวมแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาตลาดบางหลวงในปัจจุบัน มีศักยภาพเพียงพอแก่การรองรับนักท่องเที่ยว

3. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากการสอบถาม สิ่งที่นักท่องเที่ยวชื่นชอบในการมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ในด้านวัฒนธรรมและประเพณี แยกตามจำนวนความถี่ จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 50 คน ได้ดังนี้

กิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สิ่งที่ได้ได้รับความนิยมสูงสุด คือ รูปแบบของสถาปัตยกรรมของตัวตลาด มีความถี่ 18 คน รองลงมา คือ อาหาร มีความถี่ 14 คน ลำดับที่ 3 คือ การชมวิถีชีวิต มีความถี่ 10 คน ลำดับที่ 4 คือ ศาสนสถาน มีความถี่ 8 คน

สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวทางด้านประเพณี สิ่งที่ได้รับค่านิยมสูงสุดคือ ประเพณีแห่ชงฉลองตรุษจีน มีความถี่ 19 คน รองลงมา คือ ประเพณีสงกรานต์ มีความถี่ 14 คน ลำดับที่ 3 คือ ประเพณีลอยกระทง มีความถี่ 11 คน ลำดับที่ 4 คือ ประเพณีแห่เทียนพรรษา มีความถี่ 6 คน

4. ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวได้เสนอแนะแนวทาง ในการพัฒนาปรับปรุงตลาดบางหลวง เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น สรุปได้ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาพื้นที่

- ให้เพิ่มแผนผังหรือป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว สำหรับผู้มาครั้งแรกไม่รู้เส้นทางว่าจะไปเส้นทางไหนก่อน จะได้ไม่เสียเวลาและมีความชัดเจนสำหรับนักท่องเที่ยว

- ต้องการให้มีการขายสินค้าและอาหารในเรือ เหมือนกับตลาดน้ำจะได้บรรยากาศของธรรมชาติริมน้ำ แต่ควรให้เป็นธรรมชาติมากที่สุด รวมทั้งดูแลบริเวณการขายสินค้าและอาหารไม่ให้มีสิ่งของต่าง ๆ ลงในแม่น้ำ

- ควรมีสินค้ามาขายให้มากกว่านี้ ทั้งของกินของใช้ ของที่ระลึก เป็นต้น รวมทั้งต้องได้มาตรฐานคุณภาพและราคาที่เหมาะสม

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม

- เพิ่มบริการห้องสุขาให้มากขึ้น โดยเฉพาะในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดพิเศษ จะมีนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวนมากขึ้น การใช้บริการต้องรอคิวไม่ได้รับความสะดวก

- ต้องการที่จอดรถเพิ่มที่จอดรถไม่เพียงพอ โดยเฉพาะวันหยุดหรือในช่วงเทศกาลต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมีจำนวนมาก

- ตู้โทรศัพท์สาธารณะควรมีหลาย ๆ จุดและพร้อมใช้งาน ได้ตลอดเวลา

- เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) มีน้อย ควรมีหลาย ๆ แห่ง ไว้ให้บริการเมื่อนักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปมีความจำเป็นต้องใช้ เพราะปัจจุบันประชาชนไม่นิยมถือเงินสดไว้กับตัวจำนวนมาก ๆ เพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สิน

3) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

- ต้องการให้มีจักรยาน ไว้ให้บริการ เพื่อชมวิถีชีวิต หรือท่องเที่ยวบริเวณตลาด หรือสถานที่ใกล้เคียง

- เพิ่มกิจกรรมการแสดง เช่น การแสดงดนตรีจีนหรือการแสดงที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนตลาดบางหลวง เพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

4) ด้านความปลอดภัย

- การท่องเที่ยวทางเรือ ในการล่องเรือชมทัศนียภาพ หรือชมวิถีชีวิตชุมชนริมฝั่งแม่น้ำท่าจีน ควรดูแลความปลอดภัยในการเดินทาง หมั่นตรวจเช็คอุปกรณ์ ซูชีพพร้อมใช้เสมอและมีเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว

- เพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัย เพื่อดูแลความปลอดภัยต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวและประชาชน อาจจะเป็นตำรวจหรือ ร.ป.ภ. ก็ได้

ตารางที่ 4 ระดับความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวงต่อการจัดทำคู่มือท่องเที่ยว

ที่	ประเด็นคำถาม	ค่าเฉลี่ย \bar{x}	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ คิดเห็น
1	รูปเล่มดึงดูดใจชวนให้อ่าน	3.25	0.57	ปานกลาง
2	ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม	3.02	0.53	ปานกลาง
3	การออกแบบปกหน้า-ปกหลังมีความเหมาะสม	2.97	0.47	ปานกลาง
4	ความสวยงามและสีสรรตลอดทั้งเล่มมีความเหมาะสม	3.07	0.52	ปานกลาง
5	มีความสะดวกต่อการเปิดอ่านและค้นหา	3.52	0.59	มาก
6	ความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา	3.75	0.43	มาก
7	เนื้อหามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	3.85	0.53	มาก
8	ความเหมาะสมในการใช้คำและสำนวนภาษา	3.92	0.47	มาก
9	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม	3.67	0.57	มาก
10	ลักษณะของตัวอักษรมีความเหมาะสม	3.15	0.53	ปานกลาง
รวม		3.41	0.66	ปานกลาง

จากการประมวลผลด้วยโปรแกรม Microsoft Excel for windows (ตารางที่ 4) ความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวง เกี่ยวกับการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง สรุปอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ผลจากความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวง เกี่ยวกับ “การจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง” ในระดับมาก ได้แก่

- มีความสะดวกต่อการเปิดอ่านและค้นหา
- ความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา
- เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ความเหมาะสมในการใช้คำและสำนวนภาษา
- ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม
- ความสวยงามและสีสันตลอดทั้งเล่มมีความเหมาะสม

ความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวง ในระดับปานกลาง ได้แก่

- รูปเล่มดึงดูดใจชวนให้อ่าน
- ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม
- การออกแบบปกหน้า-ปกหลังมีความเหมาะสม
- ลักษณะของตัวอักษรมีความเหมาะสม

สรุปค่าเฉลี่ยทั้งหมดของประชาชนตลาดบางหลวง ที่มีความคิดเห็นต่อ “การจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง” อยู่ในระดับ ปานกลาง คือค่าเฉลี่ย 3.41 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวงโดยผู้วิจัย มีคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา ตำรวจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษา ตำรวจ วัฒนธรรม ที่สำคัญ ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษา ตำรวจประเพณีที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยว ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ของชุมชนตลาดบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ในการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นเพื่อเป็นกรอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ตัวผู้ศึกษา แบบบันทึกการสังเกต แบบนำสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูลภาคสนาม กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ข้าราชการที่อยู่ในชุมชน เพื่อต้องการทราบข้อมูลในด้านวัฒนธรรมและประเพณีในชุมชนตลาดบางหลวง เพื่อนำไปจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่ง เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวทางด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมการท่องเที่ยว และประชาชนตลาดบางหลวง เพื่อต้องการทราบความคิดเห็นและความพึงพอใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น สำหรับข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทั้งหมดได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและแยกแยะความคลุมเครือ แล้วจึงทำการวิเคราะห์เพื่อนำเสนอโดยการบรรยายและอธิบายผลการศึกษา สรุปดังต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษา

1.1. สักยภาพของชุมชนตลาดบางหลวงในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ผลการศึกษารูปเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 ด้านบริบทชุมชน

ตลาดบางหลวงเป็นชุมชนเก่าแก่ เริ่มก่อตั้งเมื่อ ร.ศ. 122 หรือ พ.ศ. 2446 นับถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2552 มีอายุกว่า 100 ปี ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนด้านฝั่งตะวันตก ตลาดบางหลวง เป็นตลาดเก่าแก่ของชุมชนชาวไทยและชาวไทยเชื้อสายจีน โดยเริ่มจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน

ที่บางหลวง โดยบ้านเรือนที่อยู่อาศัยจะเป็นบ้านไม้สองชั้น ตัวตลาดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน มีด้วยกันทั้งหมด 130 ห้อง ปัจจุบันยังคงสภาพบรรยากาศตลาดเก่าไว้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งสวยงามและเก่าแก่ รวมทั้งรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของผู้คนชนบท ตลอดจนวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น ที่ได้ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สืบทอดตลอดมา เดิมตลาดบางหลวงเป็นแหล่งค้าขายทางน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอบางเลน เพราะมีท่าเรือสะดวกในการขนถ่ายสินค้า เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทน มีการสร้างถนน รถยนต์ก็มาแทนที่เรือ ทำให้การค้าขายทางน้ำเริ่มซบเซาลง แต่การค้าขายของชาวตลาดบางหลวงก็ยังคงอยู่ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ไว้อย่างสมบูรณ์ และยังคงอนุรักษ์ไว้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบางหลวงต่อไป

ตลาดบางหลวง คือ ความงดงามทางสถาปัตยกรรม และบรรยากาศธรรมชาติ ความเป็นตลาดเก่าที่หาได้ยากในปัจจุบัน ในวันเสาร์ วันอาทิตย์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์ จะมีสิ่งของมากมายและหลากหลายมาจำหน่ายภายในตลาดบางหลวง ได้แก่อาหาร หวาน-คาว กุ้ง ปลา ผักผลไม้สด ๆ และบริเวณทำน้ำทำจิ้นยังมีบริการล่องเรือชมแม่น้ำท่าจีน ชมวิถีชีวิต ชมธรรมชาติ และทำบุญยังวัดต่าง ๆ ที่ติดกับตลาดบางหลวง เช่น วัดบางหลวง ฯลฯ ผู้นำชุมชนร่วมปรึกษากัน ต้องการให้ตลาดบางหลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และต้องการให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นชื่อทางด้านอาหาร เมื่อประมาณ 2-3 ปีที่ผ่านมาตลาดบางหลวงเริ่มเป็นที่รู้จักของประชาชนมากขึ้น สื่อต่าง ๆ เดินทางมาทำข่าว สารคดีทางการท่องเที่ยว และโดยเฉพาะผู้ประกอบการภาพยนตร์ได้เลือกตลาดบางหลวงเป็นสถานที่ถ่ายทำละครโทรทัศน์หลายเรื่อง เช่น คมแฝก ฝนเหนือ คำขำ และบ้านก้านมะยม เป็นต้น จึงทำให้ตลาดบางหลวงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย และมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ประมาณ 5,000-7,000 คนต่อสัปดาห์ ในปัจจุบันทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เก็บภาษีท้องถิ่นได้มากขึ้น ซึ่งสามารถนำเงินมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น สภาพของแหล่งท่องเที่ยวมีสาธารณูปโภคพื้นฐานครบถ้วนพอสมควร มีการร่วมมือกับประชาชนท้องถิ่น ทั้งภาครัฐเอกชน ในการรักษาสิ่งแวดล้อม ทั้งในตัวตลาดและบริเวณริมแม่น้ำท่าจีน

การศึกษาถึงศักยภาพ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ของชุมชนตลาดบางหลวง พิจารณาจาก องค์ประกอบ 3 ประการ เป็นตัวชี้วัดศักยภาพ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเข้าถึงชุมชน และสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน จากการศึกษาทั้ง 3 ด้านสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.2 สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ตลาดบางหลวง มีความพร้อมหลายประการ เหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม สรุปได้ คือ

1) **ศาสนสถาน** มีสถานที่ดึงดูดใจหลายแห่ง เช่น วัดบางหลวงเป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า 130 ปี ศาลเจ้าแม่ทับทิม เป็นที่เคารพสักการะ ของชาวไทยเชื้อสายจีน โรงเจบัววันศักดิ์มีอายุกว่า 110 ปี เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีน ต้นกำเนิดประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีน

2) **รูปแบบสถาปัตยกรรมของตัวตลาด** รูปแบบการก่อสร้าง ของตัวตลาด มีลักษณะเป็นห้องแถวติดกันเป็นบ้านไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน ตัวตลาดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้น ปัจจุบันยังคงสภาพบรรยากาศตลาดเก่าไว้อย่างสมบูรณ์ที่สวยงามและเก่าแก่

3) **อาหาร** ตลาดบางหลวง เป็นแหล่งอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมุขมบางหลวงซึ่งแปลกและอร่อยจำนวนมาก ได้รับการกล่าวขานขนานนามว่า "เป็นดินแดนวัฒนธรรมไทยจีน ขนมหวาน อาหารอร่อย" ตลาดบางหลวงมีอาหารอร่อยทั้งคาว หวาน เป็นที่นิยมขึ้นชอต่อผู้ที่ได้ลิ้มรสชาติของอาหาร อาทิ เป็ยะสูตรจีนโบราณ ข้าวเกรียบปากหม้อ หมูสะเต๊ะ เป็ดพะโล้ ก๋วยจั๊บน้ำใส ก๋วยเตี๋ยวมุขม ต้น เป็ยะทอด ขนมจีบ กาแฟสูตรโบราณ และยังมีขนมไทย ๆ ที่ทำใหม่ สดทุกวัน

4) **การชมวิถีชีวิต** ตลาดบางหลวง เหมาะแก่การเดินชมวิถีชีวิต ของผู้คน ในการดำเนินชีวิต รูปแบบวิถีชีวิตของประชาชน บ้านเก่าเหล่าตั้งไม้ ดินแดนแห่งวัฒนธรรมไทย-จีน เช่น มีบ้านเก่าเหล่าเรื่อง กำเนิดบ้านเก่าเหล่าตั้งไม้ ร้านถ้ำรูปโบราณ ร้านยาจีนโบราณ ร้านทองโบราณ สะพานแขวน โรงหนังเก่า แฟริมน้ำ ล่องเรือชมวิถีชีวิตริมแม่น้ำท่าจีน สำหรับประเพณีที่สำคัญของตลาดบางหลวง มีหลากหลายประเพณี และมีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ คือ

5) **ประเพณีแห่ธงฉลองเทศกาลตรุษจีนบางหลวง** เทศบาลตำบลบางหลวง ให้สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวง ร่วมกับ ชุมชน หน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน เทศบาลบางหลวง ชมรมฟื้นฟูวัฒนธรรมบางหลวง โรงเรียนเจ็ยหัว โรงเรียนวัดบางหลวง และโรงเรียนบางหลวงวิทยา จัดขึ้นในเทศกาลตรุษจีน กล่าวคือ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมซึ่ง ในอดีตชุมชนตลาดบางหลวง เป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน รวมตัวกันเป็นแหล่งชุมชน แล้วประกอบอาชีพค้าขาย เพราะอยู่ติดกับแม่น้ำท่าจีน ในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งถือเป็นเทศกาลปีใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีน มีกลุ่มคนจีน ได้จัดขบวนงที่มีอักษรภาษาจีน ซึ่งเป็นคำมงคลต่าง ๆ 4 คำ อาทิ มั่งมีศรีสุข ร่ำรวยเงินทอง อายุมั่นขวัญเย็น โชคดีมีสุข แห่รอบตลาด โดยมีบุตรหลานชาวบางหลวง แต่งชุดสีแดงสด

งดงาม เป็นผู้ถือธง ในขบวนแห่จะประกอบด้วยของมงคลต่าง ๆ เมื่อขบวนผ่านบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีการนำส้มซึ่งเป็นผลไม้มงคล มาอัญวยอวยพรแก่กันถือว่าเป็นสิริมงคลในเทศกาลขึ้นปีใหม่ ในปัจจุบันมีการอัญเชิญเจ้าแม่ทับทิม เทพเจ้าแห่งความเมตตา เทพเจ้าแห่งการคุ้มครองป้องกันภัย มาให้ประชาชนได้สักการะเพื่อเป็นสิริมงคล นอกจากนี้ยังมีการประกวดสาวงามที่ถือธง เป็นธิดา ตรีศูจิน เพิ่มสีสัน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวของตลาดบางหลวง

6) ประเพณีสงกรานต์ตลาดบางหลวง เทศบาลตำบลบางหลวง พร้อมด้วย สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวงร่วมกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในชุมชน จัดงาน "เย็นทั่วหล้ามหาสงกรานต์" โดยจัดให้มีกิจกรรมตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้งพระสงฆ์ สามเณร และขบวนอัญเชิญ พระพุทธรูปหิรัญสี พร้อมด้วย ขบวนรถบุปผชาติ จากชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ แห่รอบชุมชน และตลาดบางหลวง เพื่อเป็นสิริมงคล และส่งเสริมการท่องเที่ยว ช่วงบ่าย มีกิจกรรม สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ การแสดงต่างๆ บนเวที และรับประทานอาหารร่วมกัน มีการมอบ ของที่ระลึก ยาสามัญประจำบ้าน และประกวดผู้สูงอายุสุขภาพดี

7) ประเพณีแห่เทียนพรรษาตำบลบางหลวง แต่ละปีช่วงใกล้วันเข้าพรรษา เทศบาลตำบลบางหลวงร่วมกับชุมชนเทศบาล ชุมชนที่ 1-5 โรงเรียนวัดบางหลวง โรงเรียนบาง หลวงวิทยา โรงเรียนเจียนหัว โรงเรียนวัดบางน้อยใน โรงเรียนบ้านลาดหลวง โรงเรียนวัดศีลामูล สถานนีตำรวจภูธรบางหลวง สถานีอนามัยตำบลบางหลวง วงโยธวาทิตโรงเรียนคทงวิทยา โดย การนำรถต้นเทียน ที่ตกแต่งสวยงาม พร้อมริ้วขบวนต่าง ๆ จำนวน 10 รถต้นเทียน ในขบวน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ กิจกรรมการแสดงบนเวที ขบวนแฟนซีด้านภัยเอดส์ และด้านยา เสพติด โดยนำเทียนไปถวายวัด อาทิ วัดบางหลวง วัดบางน้อยใน วัดราษฎร์สามัคคี วัดศีลामูล วัดลัญจิวาราม สำนักสงฆ์ลาดหลวง

8) ประเพณีลอยกระทงตลาดบางหลวง เทศบาลตำบลบางหลวง ร่วมกับ สภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวง หน่วยงาน องค์กร โรงเรียน ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบล บางหลวง และวัดบางหลวง ร่วมกันจัดงานประเพณีลอยกระทงตำบลบางหลวง จัดให้มีกิจกรรม ประกวดการขับร้องเพลงลูกทุ่ง การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านทางน้ำ การประกวดกระทง และประกวด นางนพมาศ ปิดทองพระพุทธรูปจำลอง มีรางวัลในการประกวด ขับร้องเพลงลูกทุ่ง และกระทง โดยมีคณะกรรมการผู้ทรงเกียรติ จากหลายสถาบัน หลายหน่วยงาน ให้เกียรติเป็นคณะกรรมการ ตัดสิน

1.1.3 การเข้าถึงตลาดบางหลวง

การท่องเที่ยวตลาดบางหลวง สามารถเดินทางได้หลายรูปแบบตามความพร้อม หรือความต้องการของนักท่องเที่ยว สรุปได้ คือ

1) การเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางถนนบรมราชชนนี แยกต่างระดับฉิมพลี เข้าสู่เส้นทางวงแหวนรอบนอกกรุงเทพฯ สู่อำเภอบางบัวทอง (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) หมายเลข 340 ถึงแยกนพวงศ์ เส้นทางบางเลน-ลาดหลุมแก้ว สาย 346 เข้าอำเภอบางเลน ใช้เส้นทางบางเลน-บางหลวง (สุชาติพัฒนา สาย3351) จากสนามหลวงถึงตลาดบางหลวงระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร

2) การเดินทางจากจังหวัดนครปฐม ใช้เส้นทางสายมาลัยแมน (นครปฐม-สุพรรณบุรี) ผ่านอำเภอกำแพงแสน ผ่านมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผ่านทางเข้า โรงเรียนการบินกำแพงแสน กลับรถที่แยกเข้าท่าเสา เข้าถนนกระต๊อบ-บางหลวง (สาย 3231) อีก 15 กิโลเมตร ถึงตลาดบางหลวง ระยะทางรวม 55 กิโลเมตร

3) การเดินทางรถโดยสารประจำทาง การเดินทางจากสนามหลวงจะมีรถตู้โดยสารสนามหลวง-บางหลวง ค่าโดยสาร 80 บาท จะมีรถออกทุก ๆ 45 นาที คันแรกออกจากสนามหลวง เวลา 06:40 น. และคันสุดท้าย ออกจากบางหลวงเวลา 16.45 น.

4) การเดินทางจากนครปฐม รถโดยสารประจำทาง สายนครปฐม-วัดไผ่โรงวัว ค่าโดยสาร 35 บาท ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1.45 ชั่วโมง

5) การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจากทุกภาคของประเทศ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ได้หลายทิศทาง มีถนนลาดยางเข้าถึง และเส้นทางคมนาคมสะดวก

1.1.4 สิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง พอสรุปได้ดังนี้

1) ด้านความปลอดภัย ชุมชนตลาดบางหลวง มีสถานีตำรวจภูธร และมีเจ้าหน้าที่ตำรวจคอยดูแลความปลอดภัยตลอดจนทรัพย์สินของประชาชนและนักท่องเที่ยว

2) สถานที่จอดรถ ตลาดบางหลวงมีได้จัดสถานที่จอดรถไว้บริการ โดยไม่เก็บค่าบริการ

3) **สาธารณูปโภคพื้นฐาน** ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกเบื้องต้น ของการดำรงชีวิต เช่นน้ำประปา ไฟฟ้า ตลาดบางหลวงมีการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานไว้รองรับให้กับประชาชนอย่างเพียงพอ

4) **โทรศัพท์สาธารณะ** ตลาดบางหลวง มีโทรศัพท์สาธารณะหลายจุด แต่ผู้ศึกษาคิดว่ายังไม่เพียงพอต่อการให้บริการของนักท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแต่ละปี

5) **ห้องน้ำและห้องสุขาสาธารณะ** ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ควรมีไว้บริการนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงยิ่งจะต้องคำนึงถึงให้มาก ตลาดบางหลวงมีห้องสุขาและห้องน้ำไว้บริการนักท่องเที่ยวพอสมควร แต่คิดว่าควรจะต้องมีเพิ่มให้มากกว่าในปัจจุบัน จากการสังเกตของผู้ศึกษา ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาถึงตลาดบางหลวงในเวลาพร้อม ๆ กันหรือใกล้เคียงกันนักท่องเที่ยวจะต้องรอกิวเพื่อเข้าห้องสุขากันนานพอสมควร

6) **ทางเดินภายในแหล่งท่องเที่ยว** ตลาดบางหลวง ได้จัดทำเดินไว้สำหรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี พื้นที่ขายสินค้าไม่ล้าออกมาจึงดูสวยงามและเป็นระเบียบ นักท่องเที่ยวสะดวกในการเดินชมตลาดหรือเลือกซื้อสินค้าได้อย่างสบายใจ

7) **เครื่องฝาก - ถอนเงินอัตโนมัติ** ตลาดบางหลวง มีเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติอยู่แล้ว แต่ถ้ามียุคให้บริการมากกว่านี้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนในชุมชนด้วย

8) **สถานที่นั่งพักผ่อน** คือจุดพักเหนื่อย สำหรับนักท่องเที่ยว เวลาเดินชมตลาดหรือเดินซื้อสินค้า ตลาดบางหลวง มีแพริมน้ำไว้ให้นักท่องเที่ยวไว้พักผ่อนหย่อนใจแล้ว มีพื้นที่กว้างขวางเพียงพอ แต่ถ้าจะจัดบริการเพิ่มเติมในบริเวณตรอกหรือซอยของตลาดก็จะเป็นการดีเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว

9) **ที่พักนักท่องเที่ยว** หมายถึง ที่พักค้างคืนสำหรับนักท่องเที่ยว จากการที่ได้ไปสำรวจพื้นที่ ผู้ศึกษายังไม่พบสถานที่พักแรมค้างคืนไว้ให้บริการนักท่องเที่ยว แต่ตลาดบางหลวงอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก การทำธุรกิจที่พักค้างคืนอาจไม่คุ้มค่าในการลงทุน เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่นิยมเดินทางไป-กลับภายในวันเดียว อนาคตเมื่อตลาดบางหลวงเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากขึ้น สถานที่พักอาจจำเป็นสำหรับผู้ที่เดินทางมาจากต่าง ๆ ของประเทศหรือนักท่องเที่ยวต่างประเทศ

2. การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา สำนวน วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาวิจัยทำให้ทราบว่าตลาดบางหลวงมีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จึงได้นำผลสรุปที่ได้มาอภิปรายผลครั้งนี้ โดยผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี มาช่วยในการอภิปราย ได้แก่ แนวคิดทางวัฒนธรรม แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยใช้แนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ที่ได้รวบรวมไว้มาเป็นแนวคิดเปรียบเทียบในการอภิปราย ดังต่อไปนี้

2.1 การศึกษาศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

1) **บริบทชุมชน** การจัดตลาดบางหลวงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่น และย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจ ความเกี่ยวพันของสรรพสิ่งในโลกที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ และเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในการพัฒนาด้านภูมิปัญญาสร้างสรรค์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน และสอดคล้องกับ มนัส สุวรรณ และคณะ (2544) ซึ่งได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีว่า หมายถึง แหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมที่ได้รับการสืบทอดกันมา

2) **สิ่งดึงดูดใจ** ตลาดบางหลวงมีสิ่งดึงดูดใจ ที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจ หรือต้องการมาเที่ยวทางวัฒนธรรม มีหลายประการ จากผลการศึกษา การเที่ยวชมวิถีชีวิตและการเที่ยวชมทัศนียภาพริมแม่น้ำของชาวบ้านที่มีการใช้เรือเป็นยานพาหนะเพื่อสัญจรในดำรงชีวิต จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมาเพื่อชมสถาปัตยกรรมของตัวตลาดบางหลวง ชมวิถีชีวิตของชุมชน และซื้ออาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว ของ พวงบุหงา ภูมิพานิช (2539) ซึ่งเห็นว่า วิถีชีวิต อาหาร พืช ผัก ผลไม้ เป็นสิ่งดึงดูดใจอย่างหนึ่ง ที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ปัจจุบันตลาดบางหลวงมีการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางเรือ เพื่อไปดูวิถีชีวิตชาวบ้านที่อยู่ริมน้ำ ชมนกค่างควาแม่ไก่ และชื่นชมธรรมชาติ

ศาสนสถานของตลาดบางหลวง ได้แก่ วัดบางหลวง โรงเจบ้านฮกตั้ง ศาลเจ้าแม่ทับทิม มีอายุเก่าแก่ เป็นสถานที่ที่มีความสำคัญทางจิตใจของชาวบ้านและชุมตลาดบางหลวง ทางวัดบางหลวงและเทศบาลตำบลบางหลวง จัดให้มีการทำบุญ ไหว้พระ การบริจาคทาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง องค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของ วินิจ วีระยางกูร (2532) ซึ่งเห็นว่าเป็น

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ที่มีกิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณี ที่สะท้อนให้เห็นถึง อารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น จากการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวสนใจ ที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวและทำบุญไหว้พระ บริจาคทาน เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว

3) การเข้าถึง ตลาดบางหลวง สามารถเข้าถึงได้หลายเส้นทาง ทั้งเดินทางด้วยรถส่วนตัว และรถยนต์โดยสารสาธารณะ การเดินทางสะดวกเพราะถนนเป็นราดยางตลอด จากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับ มัลทิกา ศิริพิศ (2542) ที่กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวเป็นศูนย์รวมสิ่งที่น่าสนใจนักท่องเที่ยวต้องการจึงจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทุกประเภท ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว การเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง เป็นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว และภายในแหล่งท่องเที่ยว และสามารถเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวอื่น รวมถึงการจัดบริการรับส่งในบริเวณที่พักนักท่องเที่ยว บริการเก็หุนและ โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

สภาวะระหว่างชาติว่าด้วย อนุสรณ์สถานและแหล่งท่องเที่ยว หรือ ที่เรียกว่า ไอคอมอส (ICOMOS) ซึ่งเป็นหน่วยงานเอกชนที่ช่วยยูเนสโกพิจารณาตัดสินแหล่งต่าง ๆ เข้าบัญชีมรดกโลก ได้ให้ข้อสังเกตว่า นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น จะเป็นผู้พร้อมจ่ายค่าบริการต่าง ๆ มากกว่าและในอัตราที่มากกว่านักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นทางด้านที่พักอาศัยซึ่งจะพิถีพิถันกับเรื่องความสะดวกสบายหรือมากกว่าราคา หรือการเดินทางด้วยพาหนะดี ๆ อาหารดี ๆ สินค้าที่ระลึกฝีมือดีที่มีเอกลักษณ์เพื่อเป็นอนุสรณ์ของประสบการณ์ หรือของแจกญาติมิตรที่บ้าน สิ่งสำคัญที่สุดคือ นักท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมักเป็นผู้รู้ มีอายุ และประสบการณ์ชีวิตมากแล้ว จึงให้ความสนใจต่อผลกระทบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของสถานที่ที่เขาเข้าไปเยี่ยมชม

4) สิ่งอำนวยความสะดวก ตลาดบางหลวง มีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับนักท่องเที่ยวค่อนข้างมากและเพียงพอ อาจจะมีเพียงบางสิ่งบางอย่างเท่านั้น ที่ยังจะต้องปรับปรุงเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น ห้องน้ำสาธารณะ ผู้ศึกษาคิดว่าควรเพิ่มจำนวนห้องให้มากขึ้น ป้ายบอกเส้นทางเดิน แพนผังหรือแผนที่แหล่งท่องเที่ยวควรเพิ่มจุดให้บริการให้มากขึ้น ที่นั่งพักผ่อนบริเวณทางเดินของตลาด สำหรับผู้สูงอายุหรือเด็ก ๆ ป้ายบอกข้อควรระวัง หรือเตือนภัยต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดด้านองค์ประกอบเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของ วินิจ วีระยางกูร (2532) ที่กล่าวว่า สิ่งอำนวยความสะดวก เป็นสิ่งสำคัญ ที่จะทำให้สถานที่ท่องเที่ยว นั้น อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม ที่พัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จำนวนร้านค้า ระบบไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์

5) วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชนตลาดบางหลวง ตลาดบางหลวง มีความเหมาะสม ที่จะจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพราะมีวัฒนธรรมประเพณีที่ดี และหลากหลาย ควรค่าแก่การศึกษา ส่งเสริมอนุรักษ์ไว้ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน และให้เป็นมรดกตกทอด สู่คนรุ่นหลังต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของ Swarbrooke (2000) ชาญวิทย์ เกษตรศิริ (2540) และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการเดินทางเพื่อศึกษาและเรียนรู้ถึงวิถีทางการดำเนินชีวิต โบราณคดี สถานที่ต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเกี่ยวเนื่องกับความเป็นอยู่ของสังคม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ เทศกาลงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งที่มีมานานแล้วและที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะ เป็นการท่องเที่ยวที่เน้น ในการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่มีการซื้อขายวัฒนธรรมและชีวิตผู้คน

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการศึกษา

จากการที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษา สำรวจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” ผู้ศึกษาเห็นว่า ตลาดบางหลวงเป็นสถานที่ที่เหมาะสม กับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลายด้าน โดยเฉพาะ การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การท่องเที่ยวทางธรรมชาติ การท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวทางน้ำ หรือทางเรือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า ตลาดบางหลวง มีความพร้อมที่จะพัฒนา ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงได้ ถ้าผู้นำชุมชน เทศบาล คณะกรรมการชุมชน กรรมการหมู่บ้าน และที่สำคัญประชาชนในชุมชน มีความตั้งใจและร่วมมือกันอย่างจริงจังในการพัฒนา จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นทุกกลุ่ม ทุกเครือข่าย ทุกหมู่บ้าน ทุกชุมชน ร่วมแสดงความคิดเห็น เสนอแผนงานเสนอนโยบายในการพัฒนา หรือการจัดกิจกรรมให้มากขึ้นกว่าเดิม

2. ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐและเอกชนพร้อมทั้งประชาชนทั่วไป ควรร่วมมือร่วมใจกัน จัดให้มีการบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาคิดว่า จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะ สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำสาธารณะ สถานที่จอดรถ โทรศัพท์สาธารณะ ศูนย์บริการข้อมูล การท่องเที่ยว ป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยว การดูแลความปลอดภัย แผนที่แหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ

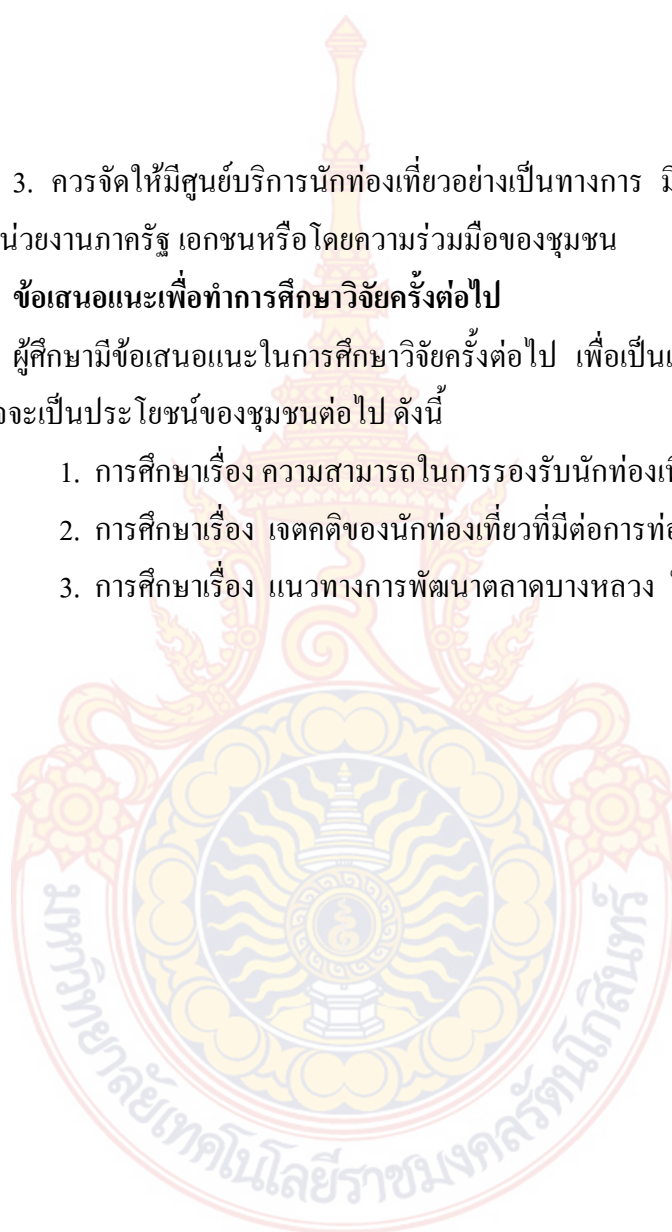
3. ควรจัดให้มีศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ มีระบบที่ชัดเจน จะเป็นการจัดตั้งจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชนหรือ โดยความร่วมมือของชุมชน

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อทำการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาต่อผู้สนใจหรืออาจจะเป็นประโยชน์ของชุมชนต่อไป ดังนี้

1. การศึกษาเรื่อง ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของตลาดบางหลวง
2. การศึกษาเรื่อง เจตคติของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง
3. การศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาตลาดบางหลวง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

บรรณานุกรม

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **วัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2551.

โครงการวิถีทรรศน์. **วิถีไทย : การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินต์ติ้ง แอนด์ พลิบลิชซิ่ง, 2540.

งามพิศ สัตย์สงวน. **หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จิราวรรณ กาวีละ. **ทางเลือกของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาหมู่บ้านวัวลาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่**. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. **การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง, 2540.

ทิตฐิตา นาคเกษม. **ไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2550.

ณรงค์ เส็งประชา, รศ. **พื้นฐานวัฒนธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539.

เดชบัณฑิต รัตน์ปิยะภากรณ์, ผศ. และคณะ. **ไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัททริปปี้ด เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, 2550.

คู่ย์ ชุมสาย, ม.ล. **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

คู่ย์ ชุมสาย และฉุบพัน พรหมโยธี. **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2527.

เทศบาลตำบลบางหลวง. **ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้**. แผ่นพับประชาสัมพันธ์. ม.ป.ป.

_____ . **ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangluang.go.th>. (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . **ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangluang.go.th/prawat.htm> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . **ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/tong/52/tong52.htm> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . **ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/tong/52/tong52.htm>

(วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/songkran/52/songkran.htm](http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/songkran/52/songkran.htm) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/tean /51/tean51.htm](http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum./prapanee/tean /51/tean51.htm) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th/loy51.htm](http://www.bangluang.go.th/loy51.htm) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th./market2.htm](http://www.bangluang.go.th./market2.htm) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th./market.htm](http://www.bangluang.go.th./market.htm) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th./wat/index.html](http://www.bangluang.go.th./wat/index.html) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th./wat/prawat.html](http://www.bangluang.go.th./wat/prawat.html) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

_____ . ตลาดบางหลวง ร.ศ.122 บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : // www.bangluang.go.th./market/11 map.mht](http://www.bangluang.go.th./market/11 map.mht) (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2552).

ธวัช ปุณโณทก. แนวทางการศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านท้องถิ่น. รวมบทความและความรู้ทางวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรมภาคเหนือสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2525.

ธิดา สาระยา. อารยธรรม-วัฒนธรรมในสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. วัฒนธรรมความจน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, 2541.

เนตรชนก นันท์. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนวัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยา สังคม และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

บริษัทมรดกโลก จำกัด. รายงานโครงการการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียดการให้
แสงสว่างโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : เพทายการพิมพ์, 2537.

บุญเทียน ทองประสาน. แนวคิดวัฒนธรรมชุมชนในงานพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กึ่งหัน, 2531.

บุญมี แทนแก้ว, ผศ. ประเพณีและพิธีกรรมพระพุทธศาสนา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
2547.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

บุญเลิศ เปเร่รา. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวสหราชอาณาจักรต่อการท่องเที่ยวในจังหวัด
เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2543.

มธุรส ปราบไพรี. ศักยภาพของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: กรณีชุมชนไทยทรงดำ
บ้านเขาย้อย ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศา
สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

มัลลิกา ศิริพิศ. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เอกสารประกอบการเรียนวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
ภาควิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ เมษายน
2542.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

รัฐติยา หิรัณยหา. แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: กรณี
บ้านหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี. การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

วัฒนธรรม. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์,
2538.

- วินัย วีระวัฒนานนท์. มนุษย์ สิ่งแวดล้อม และการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2535.
- วินิจ วีรยางกูร. การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ภาควิชาบริการธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2532.
- วิไลเลขา ถาวรชนสาร และคณะ. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.
- ไศรยา หอมชื่น. ทรศนะของโอเพอร์เรเตอร์ต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเมืองไทย. จุลสารการท่องเที่ยว. ปีที่ 15 เล่ม 2, 2539.
- สมชัย ใจดี และ ชรรยง ศรีวิริยาภรณ์. ประเพณีและวัฒนธรรมไทย. สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- สมชาย หิรัญกิจ. การท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม. เอกสารคำบรรยายในการประชุมสัมมนา คณะอนุกรรมการวัฒนธรรมจังหวัด (2-3 กรกฎาคม 2524). กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2524.
- เสถียร โกเศศ นาคะประทีป. ความรู้เรื่องวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : อมรรการพิมพ์, 2515.
- เสน่ห์ นครสันติภาพ. พฤติกรรมเปิดรับข่าวสารด้านวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานของนักศึกษาสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.
- สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม แนวทางศึกษา วิเคราะห์ และวางแผน. ขอนแก่น : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยของแก่น, 2536.
- สามพร มณีไมตรีจิต. ความสำเร็จของบาหลีนด้านการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว. 9, ตุลาคม-ธันวาคม, 2533.
- สุภัทรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2536.
- สุพิศวง ธรรมพันทา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ : ดี.ดี.บุ๊คสโตร์, 2532.
- สุภางค์ จันทวานิช. วัฒนธรรม : ความหมายและความสำคัญ. รายงานการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนา. เชียงใหม่ : โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.
- สุมานีการ์ จันทร์บรรเจิด, ผศ. พื้นฐานอารยธรรมไทย. กรุงเทพฯ : บริษัททริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด, 2551.

องค์การบริหารส่วนตำบลบางหลวง. **ประวัติ อบต.บางหลวง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http : //](http://Sao-bl.com/modules.php?ฟทำ=About=us)

Sao-bl.com/modules.php?ฟทำ=About=us (วันที่ค้นข้อมูล : 18 ธันวาคม 2552).

อนุมานราชชน, พระยา. **ความรู้เรื่องวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์, 2515.

อมรา พงศาพิชญ์. **วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

อุระกินทร์ วิริยะบุรณะ และคณะ. **พรหมชาติ ฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ : สำนักงาน ลูก ส. ชรรณภักดี, ม.ป.ป.

Collins, John J. **Anthopology : Culture, Society and Evolution**. New Jersey : Prentice Hall Inc., 1975.

Coltman, Michael M. **Introduction To Travel & Tourism**. (An International Approach). New York : Van Nostrand Reinhold, 1993.

Dubbs, Patrick J. and Whitney D. **Culture Contexts**. Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc., 1980.

Green, Arnold W. **Cociology**. New York : Mc Graw Hill, 1972.

Greenwood, D. "Cultural authenticity". **Cultural Survival Quarterly**. New York : Mc Graw Hill, 1982.

Haviland, William A. **Cultural Anthropology**. USA : Holt, Rinehard and Winston.Inc., 1975.

Howell, David W. **Passport : an introduction to the travel and tourism industry**. 2 nd ed. South Western publishing co., 1993.

Inskeep, Edward. Tourism Planning An Integrated and Sustainable Development **Approch**. New York : Thomson Publishing Inc., 1975.

Jeff Petry, Dr. **Guidelines for International between the Tourism Industry and Northern Thailand's Mountain Peoples**. Bangkok : n.p., 1998.

Lickorish, Leonard J. and Jenkins, Carson L. **An Introduction to Tourism**. East Kilbride : Thomsson Litho Ltd., 1997.

Linton, Ralp. **The Study of Man**. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1973.

- McIntosh, Robert W. and Goeldner, Charles R. **Tourism Principle, Practices, Philosophies**. 5 th ed. New York : John Wiley and Sons, Inc., 1986.
- Mill, Robbert and Morrison, Alastair M. **The Tourism System : An Introductory Text**. New Jersey : Prince-Hall International Inc., 1992.
- Philip Feifan Xie and Geoffrey Wall. **Cultural Tourism Experiences in Hainan, China the Changing Distribution of Folk Villages**. University of Waterloo. Canada. Fourth International Conference "Tourism in Southeast Asia & Indo-China : Development, Marketing and Sustainability, Chang Mai, Thailand, 2000.
- Picard, Michel. **Bali, Cultural Tourism and Touristic Culture**. Singapore : Archipelago Press, 1996.
- Pigram, J. Planing for tourism in rural areas : bridging the Policy implementation gap. In Pearce and Butler (Eds.), **Tourism Research : Critiques and Challengers**. London : Routledge, 1993.
- Reisinger, Y. Tourists-Host contact as a part of cultural tourism. **World Leisure and Recreation**, 36(summer), 1994.
- Rogers, Anthea, and Slinn, Judy. **Tourism : Management of Facilities**. Singapore : Longman Group UK, 1993.
- Rosman, Abraham and Rubel, Paula G. **The Tapastry of Culture**. Illinois : Scott, Foresman and Company, 1981.
- Smith, V. **Host and Guests : the anthropology of tourism**. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1989.
- Tylor, Edward Burnett. **Primitive Culture**. London : John Murray, 1987.
- World Tourism Organization. **Global Tourism Forecasts to the Year 2000 and Beyond : The world**. Volume 1 Medrid, 1995.

All rights reserved

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

แบบสัมภาษณ์โครงการวิจัย
เรื่อง “ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง”
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

เรื่อง	ประเด็นคำถาม
1. บริบทของชุมชน	
1.1 ประวัติความเป็นมา	-มีประวัติความเป็นมาอย่างไร -ประชาชนส่วนใหญ่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่ไหน
1.2 ลักษณะทางกายภาพ	-ที่ตั้งของตลาดอยู่ในพื้นที่ของหมู่อะไรบ้าง -ตลาดมีเขตติดต่อกับพื้นที่ไหนบ้าง -ลักษณะภูมิประเทศเป็นอย่างไร -ลักษณะสภาพอากาศในฤดูต่าง ๆ เป็นอย่างไร
1.3 สภาพทางสังคมและลักษณะประชากร	-สภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างไร -ชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อสายจีนประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ -คนไทยกับคนไทยเชื้อสายจีนอยู่ร่วมกันมีปัญหาอะไรหรือไม่ -จำนวนประชากรในชุมชนมีประมาณเท่าไร
1.4 สภาพทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ	-สภาพเศรษฐกิจของชุมชน โดยรวมเป็นอย่างไร -รายได้จากการจับจ่ายของนักท่องเที่ยวในอดีตกับปัจจุบันเป็นอย่างไร -คนส่วนใหญ่ในชุมชนประกอบอาชีพอะไรบ้าง

เรื่อง	ประเด็นคำถาม
2. ศักยภาพการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	
2.1 สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	<p>สิ่งดึงดูดใจสำหรับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมมีอะไรบ้าง</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ -ความเชื่อ ศาสนา ศาสนสถาน โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ -ภาษา การแต่งกาย -เทศกาล ประเพณี -สถาปัตยกรรมสิ่งปลูกสร้าง -วิถีชีวิตความเป็นอยู่ อาหารการกิน อาชีพ
2.2 การเข้าถึงตลาดบางหลวง	<p>การเดินทางโดยรถส่วนตัว</p> <ul style="list-style-type: none"> -เดินทางด้วยเส้นทางไหนได้บ้าง -หมายเลขเส้นทาง -ระยะทาง (กิโลเมตร) -ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทาง -ความสะดวกในการเดินทาง -ลักษณะของถนน -ป้ายบอกเส้นทาง -จุดสังเกตที่สำคัญ <p>การเดินทางโดยสาร</p> <ul style="list-style-type: none"> -จุดเริ่มต้นและปลายทางของรถโดยสาร -ประเภทของรถ -ความถี่ในการเดินรถ -อัตราค่าโดยสาร -สถานที่จอดรถ
2.3 สิ่งอำนวยความสะดวกในสถานที่ท่องเที่ยว	<p>สาธารณูปโภคพื้นฐาน</p> <ul style="list-style-type: none"> -ไฟฟ้า (บริเวณแหล่งท่องเที่ยว ถนน ทางเดิน) -ความสะดวกเรื่อง น้ำดื่ม น้ำใช้

เรื่อง	ประเด็นคำถาม
	<ul style="list-style-type: none"> - โทรศัพท์สาธารณะ สัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ - การกำจัดขยะ/รักษาความสะอาด - การบำบัดน้ำเสีย สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอื่น ๆ - สถานที่จอดรถ/ค่าบริการ - ห้องน้ำสาธารณะ - สถานพยาบาล/โรงพยาบาล/ร้านขายยา - สถานีตำรวจ/การรักษาความปลอดภัย - ธนาคาร เครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ - สถานีบริการน้ำมัน - ไปรษณีย์ - ร้านอาหาร (ลักษณะร้าน ราคา) - ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว - ที่พัก (ประเภทห้องพัก อัตราค่าที่พัก) - ป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสารประชาสัมพันธ์ - ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก - สถานบันเทิง - สถานที่ท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียง
3. วัฒนธรรมประเพณีที่สำคัญของชุมชน	
3.1 วัฒนธรรมที่สำคัญ	<p>มีวัฒนธรรมที่สำคัญอะไรบ้างที่เป็นเอกลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - วัฒนธรรมเกี่ยวกับ - รูปแบบหรือลักษณะของวัฒนธรรม - รายละเอียดของวัฒนธรรม
3.2 ประเพณีที่สำคัญ	<p>มีประเพณีที่สำคัญอะไรบ้างที่เป็นเอกลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ชื่อประเพณี - ช่วงเวลาที่จัด - รายละเอียดของประเพณี

แบบสอบถามนักท่องเที่ยวตลาดบางหลวง
เรื่อง “ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง”
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษาสำรวจวัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของนักท่องเที่ยว

1. เพศ ชาย หญิง

2. อายุ ต่ำกว่า 20 ปี 20-30 ปี

31-40 ปี 41-50 ปี

51-60 ปี มากกว่า 60 ปี

3. สถานภาพ โสด สมรส

หย่า ม่าย

แยกกันอยู่

All rights reserved

4. การศึกษา ต่ำกว่า ม. 6 หรือ เทียบเท่า ม. 6 หรือ เทียบเท่า
 อนุปริญญา หรือ เทียบเท่า ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ รับราชการ รัฐวิสาหกิจ
 รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร อาชีพอื่น ๆ
6. รายได้ ต่ำกว่า 6,000 บาท 6,000-10,000 บาท
 10,001-15,000 บาท 15,001-20,000 บาท
 20,001-25,000 บาท 25,001-30,000 บาท
 สูงกว่า 30,000 บาท
7. ภูมิลำเนา นครปฐม กรุงเทพมหานคร
 จังหวัดอื่น ๆ
8. การทราบข้อมูลท่องเที่ยว โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/โบชัวร์
 อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ อื่น ๆ
9. การเดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบางหลวง รถส่วนตัว
 รถรับจ้างทั่วไป รถโดยสารประจำทางทั่วไป
 รถตู้โดยสาร อื่น ๆ

ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมความสะดวก

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	เส้นทางคมนาคมมาตลาดบางหลวงมีความสะดวก					
2	ป้ายบอกเส้นทางมาตลาดบางหลวงมีความชัดเจนถูกต้อง					
3	สถานที่จอดรถมีเพียงพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
4	มีห้องสุขาไว้บริการนักท่องเที่ยวเพียงพอกับความต้องการ					
5	ห้องสุขามีความสะอาด					
6	บริเวณตลาดมีความสะอาดและกำจัดขยะถูกสุขลักษณะ					
7	ตู้โทรศัพท์สาธารณะมีให้บริการเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว					
8	เส้นทางเดินชมและซื้อสินค้าบริเวณตลาดบางหลวงมีความสะดวก					
9	การจัดพื้นที่ขายสินค้ามีความเหมาะสม					
10	จำนวนร้านขายสินค้ามีเพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว					
11	ราคาของสินค้ามีความเหมาะสม					
13	ผู้ขายสินค้ามีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อนักท่องเที่ยว					
15	มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว					

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

1. ท่านชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดในการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง โปรดเรียงลำดับความชอบ 1-4

- ศาสนาสถาน
- รูปแบบสถาปัตยกรรมของตลาด
- อาหาร
- การชมวิถีชีวิต

2. ถ้าท่านต้องการจะท่องเที่ยวเทศกาลประเพณีของชุมชนตลาดบางหลวงท่านจะเลือกประเพณีใด

โปรดเรียงลำดับความชอบ 1-4

- ประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีน
- ประเพณีสงกรานต์
- ประเพณีแห่เทียนพรรษา
- ประเพณีลอยกระทง

3. ท่านต้องการให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทใดเพิ่มเติมจากปัจจุบัน

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....

4. ท่านต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านใดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- 5.1.....
- 5.2.....
- 5.3.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามประชาชนตลาดบางหลวง
เรื่อง “ศึกษาลำร่ววัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง”
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ศึกษาลำร่ววัฒนธรรมประเพณีเพื่อจัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม” คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบความคิดเห็นของประชาชนตลาดบางหลวงในการ “จัดทำคู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง”

ระดับความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	รูปเล่มดึงดูดใจชวนให้อ่าน					
2	ขนาดของรูปเล่มมีความเหมาะสม					
3	การออกแบบปกหน้า-ปกหลังมีความเหมาะสม					
4	ความสวยงามและสีสันตลอดทั้งเล่มมีความเหมาะสม					
5	มีความสะดวกต่อการเปิดอ่าน ค้นหา					
6	ความถูกต้องชัดเจนของเนื้อหา					
7	เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
8	ความเหมาะสมในการใช้คำ สำนวนภาษา					
9	ขนาดของตัวอักษรมีความเหมาะสม					
10	ลักษณะของตัวอักษรมีความเหมาะสม					

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมตลาดบางหลวง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

ภาพรายการอาหารที่นิยมของตลาดบางหลวง

	<p>เปิดพะโล้ เนื้อนุ่มรสชาติ จากเมืองจีนที่แสนอร่อย ผ่านการต้มปรุงด้วยเครื่องเทศสูตรเฉพาะจากซัวเถา ผลิตโดยนางนิภา แซ่เอี้ยว</p>
	<p>ขนมจีบ แป้งเหนียวนุ่มเคี้ยวสบายเพราะทำจากแป้งมันอย่างดีที่ผ่านการนวดด้วยความชำนาญ มีไส้หน่อไม้ ไส้ผักกูดไส้กุ้งแห้ง พร้อมน้ำจิ้มที่ทำจากซีอิ๊วเค็มปรุงพิเศษด้วยพริกขี้หนูสด น้ำส้มสายชู น้ำตาลทราย ประกอบการโดยคุณแม่แจ่ม ปิ่นสุวรรณ</p>
	<p>ขนมหูนเปี๊ยะ แผ่นแป้งปอเปี๊ยะที่ทำเองสดใหม่ทุกวัน พร้อมด้วยไส้ผัก หมู กุ้งแห้ง ห่อแล้วทอดด้วยไฟอ่อน ๆ ทำให้กรอบนอก นุ่มใน รสชาติ ชวนชิม ประกอบการโดยนางเอี่ยม แซ่ฮึง</p>
	<p>หมูสะเต๊ะ เนื้อนุ่ม รสกลมกล่อม เพราะผ่านการหมักด้วยเครื่องเทศชนิดต่างๆ และพิเศษที่ใส่ผงกะหรี่ พร้อมด้วยน้ำจิ้มสูตรอำมั่งเค็ม เครื่องเคียงรสเด็ด มีผู้ประกอบการจำนวน ๒ ราย</p>
	<p>ข้าวเกรียบปากหม้อ แป้งเหนียวนุ่มอร่อย เพราะมีส่วนผสมของแป้งถึง 3 ชนิด คือ แป้งท้าวยาม่อม แป้งข้าวเจ้าสด แป้งมัน ใส้ 5 อย่าง ใส้หวาน หน่อไม้ กูด กะเจด ถั่วฝักยาว สูตรน้ำจิ้มที่แสนอร่อยด้วยพริกขี้หนูสด มะนาว น้ำตาล มีผู้ประกอบการ ๕ ราย</p>
	<p>กาแฟโบราณ มรดกตกทอดกว่าร้อยปี เมล็ดกาแฟอย่างดี คั่ว น้ำตาล บดละเอียด รสกลมกล่อม หอมละมุนจากร้านเจียซุ่นกี</p>

แหล่งที่มาของภาพและข้อมูล [http : // www.bangluang.go.th/market.htm](http://www.bangluang.go.th/market.htm)

ภาพบรรยากาศตลาดบางหลวงในอดีต

ลิขสิทธิ์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Kattanakosin

แหล่งที่มาของภาพ <http://www.bangluang.go.th/market.htm>

All rights reserved

ภาพบรรยากาศตลาดบางหลวงในปัจจุบัน

แหล่งที่มาของภาพ <http://www.bangluang.go.th/market.htm>

ภาพศาสนสถานที่สำคัญของตลาดบางหลวง

แหล่งที่มาของภาพ <http://www.bangluang.go.th/market2.htm>

ภาพกิจกรรมประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีนตลาดบางหลวง

แหล่งที่มาของภาพ [http : // www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/tong/52/tong52.htm](http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/tong/52/tong52.htm)

ภาพกิจกรรมประเพณีสงกรานต์ตลาดบางหลวง

แหล่งที่มาของภาพ [http : // www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/songkran/52/songkran.htm](http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/songkran/52/songkran.htm)

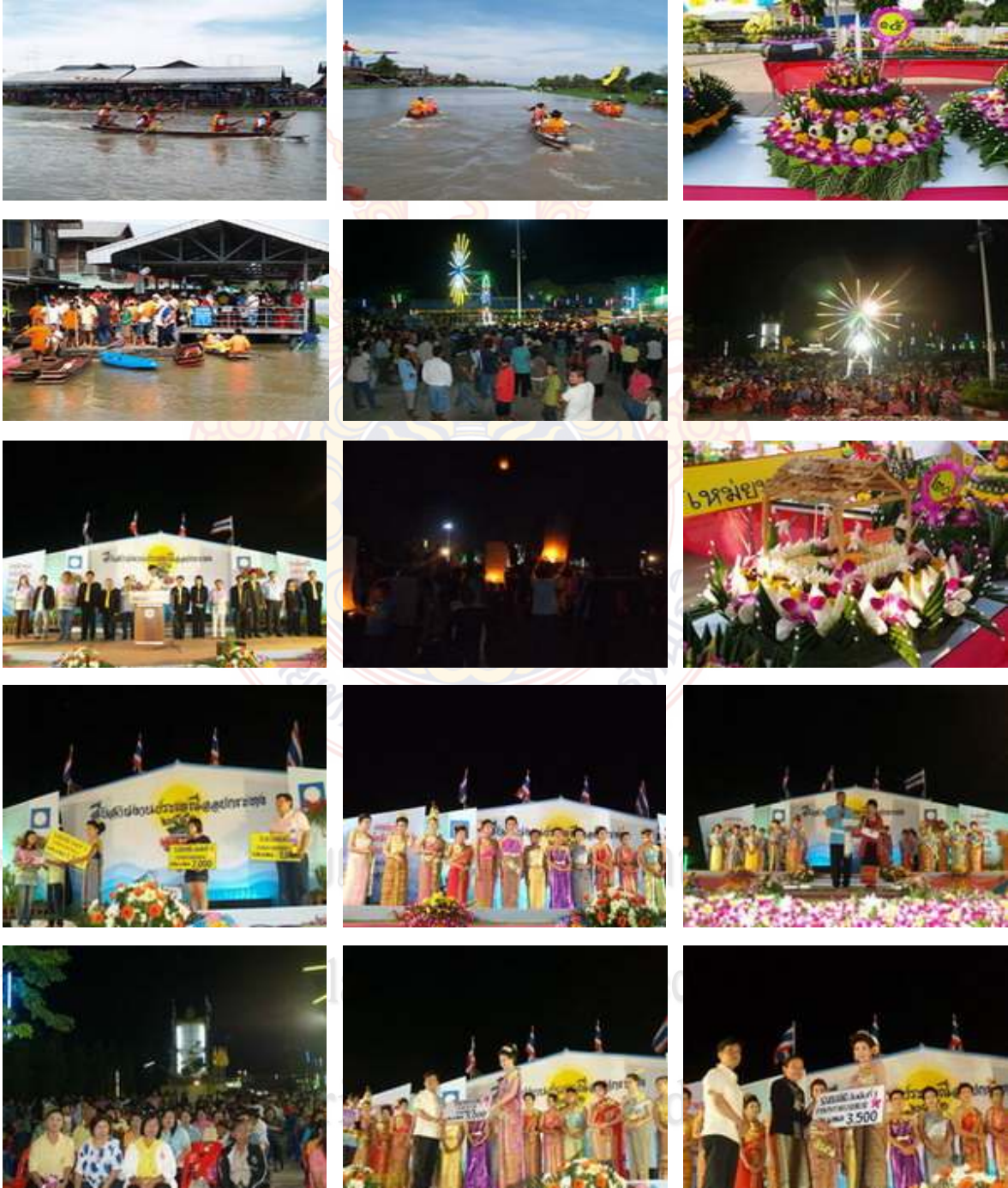
ภาพกิจกรรมประเพณีแห่เทียนพรรษาตลาดบางหลวง

แหล่งที่มาของภาพ [http : // www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/tean/51/tean51.htm](http://www.bangluang.go.th/picture/kitkum/prapanee/tean/51/tean51.htm)

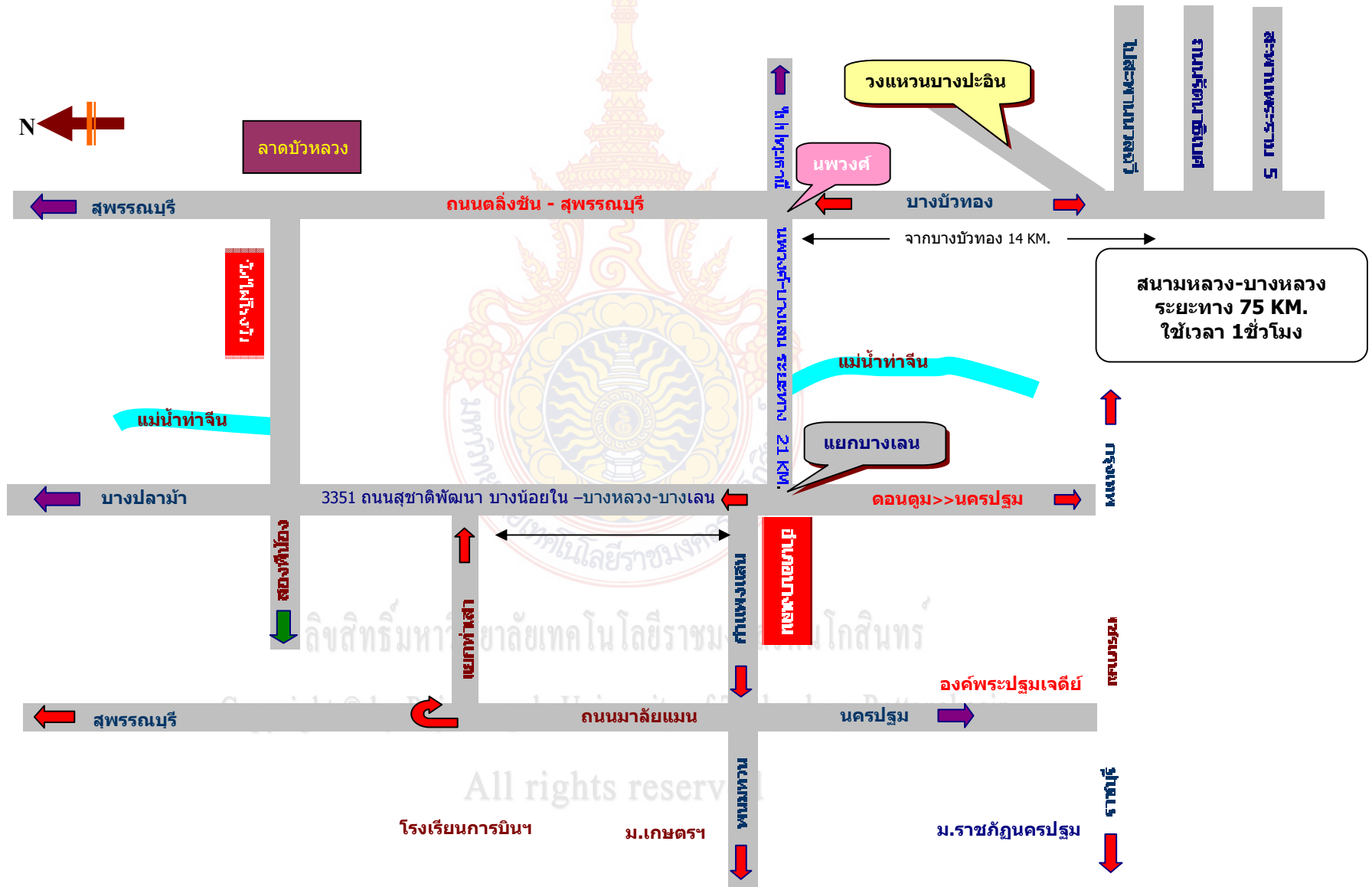

ภาพกิจกรรมประเพณีลอยกระทงตลาดบางหลวง

แหล่งที่มาของภาพ [http : // www.bangluang.go.th/loy51.htm](http://www.bangluang.go.th/loy51.htm)

แผนที่เดินทางไปตลาดบางหลวง ร.ศ.๑๒๒ "บ้านเก่า เหล่าเต็งไม้"

แหล่งที่มาของแผนที่ http://www.bangluang.go.th/market/11_map.mht

ภาคผนวก ก

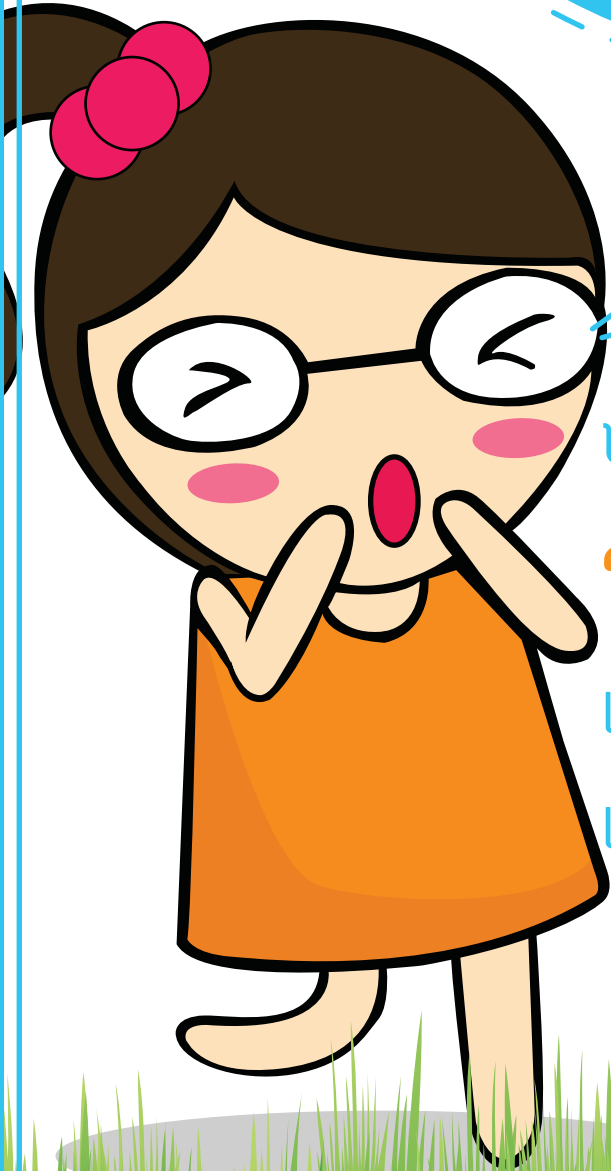
คู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

คู่มือท่องเที่ยว
ตลาดบางหลวง
ร.ศ.๑๒๒
อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประวัติความเป็นมาของชุมชนเก่าแก่
“ตลาดบางหลวง”
แหล่งขนมหวาน อาหารอร่อย
และวัฒนธรรมดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

ตลาดบางหลวง ร.ศ. ๑๒๒
網鑾老市場 二四四六
บ้านเก่าเทศบาลเต็งไม้

สารบัญท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

- ประวัติความเป็นมา (หน้า2)
- การเดินทาง (หน้า3)
- รูปแบบสถาปัตยกรรม (หน้า4)
- ศาสนสถาน (หน้า4)
- อาหาร (หน้า5)
- วิถีชีวิตชุมชน (หน้า5)
- ประเพณีแห่ธรรมาวุธจีน (หน้า6)
- ประเพณีสวกรานต์ (หน้า7)
- ประเพณีแห่เทียนพรรษา (หน้า7)
- ประเพณีลอยกระทง (หน้า8)

คู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ตลาดบางหลวงเป็นชุมชนเก่าแก่ มีอายุกว่าร้อยปี ก่อตั้งเมื่อ ร.ศ. 122 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนเป็นตลาดเก่าแก่ของชุมชนชาวไทย และชาวจีน โดยเริ่มจากชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่บางหลวง ตัวตลาดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ลักษณะเป็นห้องแถวไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน ปัจจุบันยังคงสภาพที่สวยงามและรักษาสภาพตลาดเก่าไว้ได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของผู้คน ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่ได้ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน ที่สืบทอดตลอดมา

ตลาดบางหลวง คือ ความงดงามทางสถาปัตยกรรม และบรรยากาศธรรมชาติ ความเป็นตลาดเก่าที่หาดูได้ยากในปัจจุบัน ทำให้ตลาดบางหลวงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของชาวจังหวัดนครปฐม

เดิมตลาดบางหลวงเป็นแหล่งค้าขายทางน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่ง เพราะมีท่าเรือสะดวกในการขนถ่ายสินค้าเมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไป เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแทน มีการสร้างถนนรถยนต์ก็มาแทนที่เรือ ทำให้การค้าขายทางน้ำเริ่มซบเซาลงแต่การค้าขายของชาวตลาดบางหลวงก็ยังคงอยู่ และยังคงรักษาเอกลักษณ์ด้านต่าง ๆ ไว้ได้อย่างสมบูรณ์เพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และทางวัฒนธรรมของบางหลวง

ประชาชนส่วนใหญ่ของตลาดบางหลวงเป็นชาวไทยเชื้อสายจีน อยู่ร่วมกันมานานจนทำให้มีความผูกพันกันเป็นเสมือนญาติพี่น้อง มีความห่วงใยกัน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ปัจจุบันก็ยังคงรักษาวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของบรรพบุรุษเอาไว้ได้อย่างดี ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยเฉพาะการค้าขายให้กับนักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวตลาดบางหลวง

การเดินทางไปตลาดบางหลวง

จากกรุงเทพมหานคร ใช้เส้นทางถนนบรมราชชนนี แยกตัวระดับฉิมพลี เข้าเส้นทางวงแหวนรอบนอกกรุงเทพสู่อำเภอบางบัวทอง (ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี) หมายเลข 340 ถึงแยกถนนพวงศั
เส้นทางบางเลน-ลาดหลุมแก้ว สาย 346 เข้าอำเภอบางเลน ใช้เส้นทางบางเลน-บางหลวง (สุชาติพัฒนา สาย3351) จากสนามหลวงถึงตลาดบางหลวงระยะทางประมาณ 75 กิโลเมตร

จากจังหวัดนครปฐม ใช้เส้นทางสายมาลัยแมน (นครปฐม-สุพรรณบุรี) ผ่านอำเภอกำแพงแสน ผ่านมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผ่านทางเข้า โรงเรียนการบินกำแพงแสน กลับรถที่แยกเข้าท่าเสา เข้าถนนกระตี่-บางหลวง (สาย 3231) ถึงตลาดบางหลวง ระยะทางรวม 55 กิโลเมตร

รถตู้โดยสารประจำทางจากสนามหลวง-บางหลวง ค่าโดยสาร 80 บาท มีรถออกทุก 45 นาที คันแรกออกจากสนามหลวงเวลา 06:40 น. และคันสุดท้าย ออกจากบางหลวงเวลา 16.45 น.

จากนครปฐมด้วยรถโดยสารประจำทางสายนครปฐม-วัดไร่ไรร่วม ค่าโดยสาร 35 บาท ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1.45 ชั่วโมง

โดยรถยนต์ส่วนตัวเดินทางไปตลาดบางหลวงได้อย่างสะดวกเส้นทางคมนาคมเป็นถนนลาดยาวตลอดเส้นทาง

คู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

สิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตลาดบางหลวง

รูปแบบสถาปัตยกรรมของตลาด รูปแบบการก่อสร้างของตัวตลาดมีลักษณะเป็นห้องแถวติดกัน เป็นบ้านไม้สองชั้นหันหน้าเข้าหากัน สถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ปัจจุบันตลาดยังคงความและมีบรรยากาศของตลาดเก่าไว้อย่างสมบูรณ์

ศาสนสถาน บางหลวงมีสถานที่ดึงดูดใจหลายแห่ง เช่น วัดบางหลวง เป็นวัดเก่าแก่อายุกว่า 130 ปี ไหว้พระ-ปิดทองหลวงพ่อกา เกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง ศาลเจ้าแม่ทับทิม โรงเจบัวนฮกตั่ว เป็นที่เคารพนับถือของชาวไทยเชื้อสายจีน ต้นกำเนิดประเพณีแห่ธงดวงตรุษจีนของชาวบางหลวง

อาหาร ตลาดบางหลวงได้ขนานนามว่า "เป็นแหล่งขนมหวาน อาหารอร่อย" มีอาหารอร่อยทั่วควา หวาน ผัก ผลไม้ เป็นที่นิยมขึ้นชอบต่อผู้ที่ได้ลิ้มรส เช่น เป็ดพะโล้ หมูสะเต๊ะ ข้าวเกรียบปากหม้อ ซุนเปี้ยะ ก๋วยเตี๋ยวหมูตุ๋น ก๋วยจั๊บน้ำใสหมูต้มฉีก ขนมจีบ กาแฟโบราณ ขนมไทย นอกจากนี้ยังมีผักสด ผลไม้สดใหม่ทุกวัน

วิถีชีวิตชุมชน

ตลาดบางหลวงเหมาะแก่การเดินทางเที่ยวชมวิถีชีวิตของผู้คนในการดำเนินชีวิต เพราะมีชอยทะลุถึงกัน ระยะทางไม่ไกลจนเกินไป เป็นดินแดนแห่งวัฒนธรรมไทย-จีน รูปแบบวิถีชีวิตที่เรียกว่า "บ้านเก่าเหล่าเต็งไม้" สถานที่เดินเที่ยวชม เช่น บ้านเก่าเหล่าเรือ กำเนิดบ้านเก่าเหล่าเต็งไม้ ร้านถ่ายรูปโบราณ ร้านยาจีนโบราณ ร้านทอโบราณ สะพานแขวน โรงหนังเก่า ชมปลาตะเพียนทองที่แพริมน้ำ ล่องเรือชมวิถีชีวิต ริมน้ำท่าจีน ชมธรรมชาติ ชมค้าวควาแม่ไก่ และไหว้พระหลวงปู่ท้าวเทจอาจารย์วัดบางหลวง

คู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประเพณีแห่รวงฉลองเทศกาลตรุษจีนบางหลวง

เทศบาลตำบลบางหลวง ร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ชุมชน โรงเรียน ชมรมฟื้นฟูวัฒนธรรม บางหลวง จัดเทศกาลตรุษจีน เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งในอดีตชุมชนตลาดบางหลวงเป็นชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน รวมตัวกันเป็นแหล่งชุมชนแล้วประกอบอาชีพค้าขาย ในช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งถือเป็นเทศกาลปีใหม่ของชาวไทยเชื้อสายจีน มีกลุ่มคนจีนได้จัดขบวนรวงที่มีอักษรภาษาจีน ซึ่งเป็นคำมงคลต่าง ๆ 4 คำ อาทิ มั่งมีศรีสุข ร่ำรวยเงินทอง อายุยืนขวัญยืน โชคดีมีสุข แห่รอบตลาด โดยมีบุตรหลานชาวบางหลวงแต่งชุดสีแสดสดดงาม เป็นผู้ที่อธรว

ขบวนแห่จะประกอบด้วยขบวนมงคลต่าง ๆ เมื่อขบวนผ่านบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีการนำส้ม ซึ่งเป็นผลไม้

มงคล มาอวยพรแก่กันถือว่าเป็นสิริมงคลในเทศกาลขึ้นปีใหม่ มีการอัญเชิญเจ้าแม่ทับทิม เทพเจ้าแห่งความเมตตา ผู้คุ้มครองป้องกันภัย มาให้ประชาชนได้สักการะ เพื่อเป็นสิริมงคลด้วย นอกจากนี้ยังมีการประกวดสาวงามที่อธรว เป็นธิดาตรุษจีน เพิ่มสีสัน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวตลาดบางหลวง ร.ศ.๑๒๒

ประเพณีสวกราณต์ตลาดบางหลวง

เทศบาลตำบลบางหลวง สภาวัฒนธรรม ร่วมกับชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในชุมชน จัดงาน "เย็นทั่วหล้ามหาสวกราณต์" จัดให้มีกิจกรรมตักบาตรข้าวสาร อาหารแห้งพระสงฆ์สามเณร และขบวนอัญเชิญพระพุทธรูปศิวิไลซ์ พร้อมด้วยขบวนรถบุปผาชาติจากชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ แห่รอบชุมชนตลาดบางหลวง ร.ศ.๑๒๒ เพื่อเป็นสิริมงคล และส่งเสริมการท่องเที่ยวในตลาดบางหลวง ช่วงบ่าย มีพิธีสรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุ การประกวดต่าง ๆ บนเวทีและรับประทานอาหารร่วมกัน มีการมอบของที่ระลึก และประกวดผู้สูงอายุสุขภาพดีด้วย

ประเพณีแห่เทียนพรรษาตำบลบางหลวง

เทศบาลบางหลวง ร่วมกับชุมชน โรงเรียนต่างๆบริเวณใกล้เคียง หน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน จัดกิจกรรมแห่เทียนพรรษาเพื่อสืบทอดประเพณีที่ดีงามให้คงอยู่ต่อไป โดยมีการนำรถต้นเทียน ที่ตกแต่งสวยงาม พร้อมริ้วขบวนต่าง ๆ จำนวน 10 รถต้นเทียน ในขบวนประกอบด้วย กิจกรรมต่างๆ อาทิ กิจกรรมการแสดงบนเวที ขบวนแฟนซีต้นเทียน และต้นยาเสพติด โดยนำเทียนไปถวายวัดต่างๆที่อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวงและบริเวณใกล้เคียงเพื่อให้พระสงฆ์ใช้ประโยชน์ในช่วงเข้าพรรษา เช่น วัดบางหลวง วัดบางน้อยใน วัดราษฎร์สามัคคี วัดศิลามูล วัดลัญจิวาราม สำนักสงฆ์ลาดหลวง

คู่มือท่องเที่ยวตลาดบางหลวง

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ประเพณีลอยกระทงตลาดบางหลวง

บางหลวงเป็นดินแดนที่อยู่ติดแม่น้ำชาวบางหลวงอาศัยน้ำเพื่อเลี้ยงชีวิตและใช้ประโยชน์มากมาย จึงมีความผูกพันกับน้ำและสายน้ำมาอย่างยาวนาน ด้วยเห็นความสำคัญดังกล่าวเทศบาลตำบลบางหลวงร่วมกับสภาวัฒนธรรมเทศบาลตำบลบางหลวงหน่วยงาน อัครกร โรงเรียน ชุมชน ในเขตเทศบาลตำบลบางหลวง และวัดบางหลวง จึงร่วมกันจัดงานประเพณีลอยกระทงตำบลบางหลวง จัดให้มีกิจกรรมหลายอย่าง เช่น ประกวดการขับร้องเพลงลูกทุ่ง การแข่งขันกีฬาพื้นบ้านทางน้ำ การประกวดกระทง และประกวดนางนพมาศ ปิดทองพระพุทธรูปจำลอง เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ประเพณีที่ดีงามของชาวบางหลวง

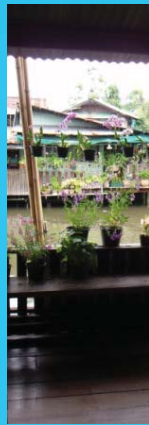
67' ยอตลาดบางหลวง ๙๖๙๕๕

ตลาดบางหลวง ร.ศ.๑๒๒

อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ตลาดบางหลวง ร.ศ.๑๒๒
網鑾老市場二四四六
บ้านเก่าเทศบาลเมือง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved

1. ชื่อ สกุล นายจิรเดช เกตุประยูร
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาศึกษาทั่วไป-สังคมศาสตร์/มนุษยศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์
พื้นที่ศาลายา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
3. หน่วยงานที่สามารถติดต่อได้ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ คณะศิลปศาสตร์
พื้นที่ศาลายา 96 หมู่ที่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม 73170
4. ประวัติการศึกษา
ปริญญาโท ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธศาสนาและปรัชญา) มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย
ปริญญาตรี ศาสนศาสตรบัณฑิต (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ
พุทธศาสนาและปรัชญา
6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย
ศึกษาเปรียบเทียบหลักอหิงสกรรมในพุทธปรัชญาเถรวาทกับปรัชญาเซน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Copyright © by Rajamangala University of Technology Rattanakosin

All rights reserved